

K. MARX

KANSALAISSOTA RANSKASSA

F. ENGELSIN JOHDANTO

Kehotus Internationalen Pääneuvoston „Kansalaissota Ranskassa” -adressin uusintajulkaisusta ja sen varustamisesta johdannolla tuli minulle odottamatta. Sen vuoksi voin tässä vain lyhyesti kosketella oleellisimpia kohtia.

Yllä mainitun pitemmän kirjoitelman edelle olen sijoittanut julkaisuun Pääneuvoston kaksi lyhyempää Saksan ja Ranskan sotaa koskevaa lausuntoa. Ensinnäkin siksi, että „Kansalais-sodassa” viitataan jälkimmäiseen lausuntoon, jota sinänsä ei voi ymmärtää kaikilta kohdiltaan ilman edellistä. Ja edelleen siksi, että nämä molemmat, niin ikään Marxin kirjoittamat lausunnot ovat yhtä suuressa määrässä kuin „Kansalaissotakin” — erinomaisia näytteitä siitä tekijän ihmeteltävästä, jo teoksessa „Louis Bonaparten brumairekuun 18.” ilmenneestä kyvystä, että hän oivalsi selvästi suurten historiallisten tapahtumain luonteen, merkityksen ja välttämättömät seuraukset jo silloin, kun nämä tapahtumat vielä vyöryivät silmiemme edessä tai olivat vastikään tapahtuneet. Ja vihdoin siksi, että me vielä tänäkin päivänä Saksassa saamme kärsiä noiden tapausten seurauksista, joita Marx oli ennustellut.

Vai eikö ole käynyt toteen se, mitä ensimmäisessä lausunnossa sanottiin, nimittäin, että jos Saksan puolustussota Louis Bonapartea vastaan muuttuu Ranskan kansaa vastaan suunnatuksi valloitusodaksi, niin kaikki ne onnettomuudet, jotka kohtasivat Saksaa niin sanottujen vapausotien¹ jälkeen, jouduttai-siin kokemaan uudestaan entistä ankarampina? Eikö meillä lisäksi ole ollut kaksikymmentä vuotta Bismarckin valtakomen-toa, kansanvillitsijäin vainoamisen asemesta poikkeuslaki ja

¹ Sodat Napoleon I vastaan vv. 1813—1815. *Toim.*

sosialistimetsästystä, samanlaista poliisimielivaltaa, kirjaimellisesti samanlaista pöyristyttävää laintulkintaa?

Entä eikö ole kirjaimellisesti toteutunut ennustus, että Elsass-Lothringenin anastus on „pakottava Ranskan Venäjän syliin” ja että tämän anastuksen jälkeen Saksan on joko asetettava Venäjän julkiseksi rengiksi tai ryhdyttävä kohtapuoleen varustautumaan uuteen sotaan, nimittäin „rotusotaan liittoutuneita slaavilais- ja romanilaisrotuja vastaan”? Eikö ranskalaisen maakuntien anastus ajanut Ranskaa Venäjän syliin? Eikö Bismarck ole kokonaista kaksikymmentä vuotta tavoitellut tuloksetta tsaarin suosiota palvelemalla häntä ja polvistumalla pyhän Venäjän jalkojen juureen alamaisemmin, kuin oli tottunut tekemään pieni Preussi ennen „Euroopan ensimmäiseksi suurvalaksi” muuttumistaan? Ja eikö päämme yllä nykyisinkin ole alati uhkaamassa Damokleen miekkana sota, jonka ensimmäisenä päivänä kaikki paperilla olevat ruhtinaitten liitot hajoavat kuin akanat tuuleen ja jonka suhteen ei ole tiedossa muuta kuin ehdoton epä tietoisuus sen lopputuloksesta, rotusota, joka saattaa koko Euroopan viidentoista tai kahdenkymmenen miljoonan aseistetun miehen rosvoitavaksi ja joka toistaiseksi ei riehunut vain sen vuoksi, että voimakkaintakin suurista sotilasvalloista hirvittävä sodan lopputuloksen täydellinen arvaamattomuus?

Varsinkin tämä velvoittaa tekemään Saksan työläisille jälleen mahdolliseksi tutustua näihin jo puoliksi unohdettuihin asiakirjoihin, jotka ovat loistavana todistuksena vuoden 1870 kansainvälisen työväenpolitiikan kaukonäköisyydestä.

Se, mitä on sanottu näistä kahdesta lausunnosta, koskee myös „Kansalaisuutta Ranskassa”. Toukokuun 28. päivänä sortuivat Kommuunin viimeiset soturit Bellevillen rinteille taistellessaan ylivoimaa vastaan, ja jo kahden päivän kuluttua, toukokuun 30. pnä, Marx luki Pääneuvostolle teoksensa, missä Pariisin Kommuunin historiallinen merkitys esitetään lyhyin, voimakkain piirroin, mutta niin terävästi ja ennen kaikkea niin oikein, ettei sellaiseen ole pystytty toistamiseen koko siinä tavattoman runsaassa kirjallisuudessa, joka tätä asiaa käsittelee.

Ranskassa vuoden 1789 jälkeen tapahtuneen taloudellisen ja poliittisen kehityksen seurauksena tilanne Pariisissa on viimeisinä viitenäkymmenenä vuonna muuttunut sellaiseksi, että siellä ei ole voinut puhjeta vallankumousta, joka ei olisi saanut proletariaatin luonnetta; siis proletariaatti, lunastettuaan voiton verellään, on voiton jälkeen esiintynyt omin vaatimuksin. Nämä vaatimukset ovat olleet enemmän tai vähemmän epäselviä, jopa sekaviakin aina sen mukaan, millainen on Pariisin työläisten kehitysaste kulloinkin ollut; mutta niiden kaikkien tarkoituksena on loppujen lopuksi ollut kapitalistien ja työläisten välisen luokkavastakohtaisuuden poistaminen. Miten sen piti tapahtua, sitä

tosin ei tiedetty. Mutta jo itse vaatimukseen, niin epämääräinen kuin se ehkä olikin, sisältyi olemassaolevaa yhteiskuntajärjestystä uhkaava vaara; tuon vaatimuksen esittäneet työläiset olivat vielä aseissa; valtiolaivan peräsimestä oleville porvareille työläisten aseistariisuminen oli sen vuoksi samaa kuin ensimmäinen käsky. Siitä on johtunut, että työläisten jokaista voittoa viemää vallankumousta on seurannut uusi taistelu, joka on päätynyt työläisten tappioon.

Niin kävi ensi kerran v. 1848. Parlamentin oppositioon kuulu- neet vapaamieliset porvarit pitivät reformibanketteja tarkoituk- senaan ajaa läpi vaalilakiuudistus, minkä piti turvata heidän puolueelleen valta-asema. Taistelussa hallitusta vastaan heidän täytyi yhä enemmän vedota kansaan ja antaa vähitellen etusija porvariston ja pikkuporvariston radikaalisille ja tasavaltalaisille ryhmille. Mutta näiden takana olivat vallankumoukselliset työ- läiset, jotka vuoden 1830 jälkeen olivat saavuttaneet poliittista itsenäisyyttä paljon enemmän, kuin mitä porvarit tai edes tasa- valtalaisetkaan aavistivat. Hetkellä, jolloin hallituksen ja oppo- sition välit muodostuivat kriittisiksi, työläiset alkoivat katu- taistelun; Louis-Philippe katosi ja sen tien myös vaalilakiuudis- tus; tilalle tuli tasavalta, jopa sellainen tasavalta, jota voittaneet työläiset itse nimittivät „sosiaaliseksi”. Mutta mitä tällä sosiaali- sella tasavallalla tarkoitettiin, siitä ei kukaan ollut selvillä, eivät työläiset itsekään. Mutta heillä oli nyt aseet ja he muodostivat voiman valtiossa. Sen vuoksi työläisten riisuminen aseista oli peräsimestä olevien porvarillis-tasavaltalaisten ensimmäisenä tarkoitusperänä heti, kun he tunsivat maaperän jalkojensa alla vähänkin lujemmaksi. Tämä tapahtui siten, että suoranaisesti rikkomalla lupaukset, avoimesti ärsyttämällä ja yrittämällä kar- kottaa työttömät kaukaiseen maakuntaan työläiset pakotettiin kesäkuun kapinaan v. 1848. Hallitus oli huolehtinut siitä, että sillä oli musertava ylivoima. Viisipäiväisen sankarillisen taiste- lun jälkeen työläiset joutuivat tappiolle. Ja nyt pantiin aseetto- mien vankien keskuudessa toimeen sellainen verilöyly, jonka veroista ei oltu nähty sitten niiden kansalaisstien päivien, joista alkoi Rooman tasavallan perikato. Silloin porvaristo ensi kerran näytti, millä mielipuolen julmuudella se yltyy kostamaan prole- tariaatille, kun tämä rohkenee esiintyä sitä vastaan itsenäisenä luokkana omien etujensa nimessä ja omin vaatimuksin. Ja kui- tenkin vuosi 1848 oli vain lasten leikkiä verrattuna porvariston riehuntaan vuonna 1871.

Rangaistus seurasi pian. Jos kohta proletariaatti ei vielä voi- nut hallita Ranskaa, niin ei siihen enää pystynyt porvaristokaan. Ei ainakaan silloin, kun se enemmistöltään vielä oli monarkis- tismielistä ja jakautunut kolmeksi dynastiseksi ja neljäntenä olevaksi tasavaltalaiseksi puolueeksi. Sen sisäiset riidat antoivat

seikkailija Louis Bonapartelle mahdollisuuden vallata kaikki valta-asetat — armeijan, poliisin, hallintokoneiston — ja hajottaa joulukuun 2. päivänä 1851 porvariston viimeisen lujan linnan, kansalliskokouksen. Alkoi toisen keisarikunnan aika, politiikan ja finanssitalouden alalla puuhaavien seikkailijain joukkion harjoittama Ranskan riistäminen, mutta samalla myös sellainen teollinen kehitys, jollainen oli ollut kerrassaan mahdotonta Louis-Philippen ahdasmielisen ja turhantarkan järjestelmän aikana, jolloin valta oli yksinomaisesti vain suurporvariston pienen osan käsissä. Louis Bonaparte riisti kapitalisteilta heidän poliittisen valtansa sen varjolla, että tahtoi suojella porvaristoa työläisiltä ja taas työläisiä porvaristolta; mutta sen sijaan hänen herravaltansa oli suotuisa keinottelulle ja teollisuustoiminnalle, lyhyesti sanoen koko porvariston ennen näkemättömälle vaurastumiselle ja rikastumiselle. Mutta sitäkin enemmän kehittyivät korrupatio ja joukkomittainen varastelu, joiden keskuksiksi tuli keisarillinen hovi saaden runsaat prosenttinsa tuosta rikastumisesta.

Mutta toinen keisarikunta merkitsi vetoamista ranskalaiseen kiihkoisänmaallisuuteen, vuonna 1814 kadotettujen ensimmäisen keisarikunnan tai ainakin ensimmäisen tasavallan rajojen ennallistamisen vaatimista. Ranskan keisarikunta, jolla olisi entisen monarkian rajat, vieläpä niitäkin ahtaammat vuoden 1815 rajat, oli ajan pitkään osoittautuva mahdottomaksi. Siksi oli välttämättä käytävä aika ajoin sotia ja avarrettava rajoja. Mutta mikään rajojen avartaminen ei kiihottanut Ranskan kiihkokansallisten mielikuvitusta niin kovin kuin Reinin vasemman, saksalaisten rannan valtaus. Neljännesmaili Reinin rantaa oli heistä arvokkaampi kuin kymmenen mailia Alpeilla tai jossain muualla. Kun kerran toinen keisarikunta oli todella olemassa, niin Reinin vasemman rannan vaatiminen takaisin Ranskalle — joko kerrallaan tai paloittain — oli vain ajan kysymys. Tämä aika koitti samalla kun puhkesi Preussin ja Itävallan välinen vuoden 1866 sota. Petyttyään „aluekorvaus”-toiveissaan Bismarckin ansiosta ja oman liian viisaan varovaisuuspolitiikkansa vuoksi Bonapartella ei nyt enää ollut muuta keinoa jäljellä kuin sota, joka puhkesi 1870 ja saattoi hänet ensin Sedanin tappioon ja sieltä Wilhelmshöhen vankityrmään.

Väistämättömänä seurauksena oli syyskuun 4. p:nä 1870 puhjennut Pariisin vallankumous. Keisarikunta luhistui kuin korttitalo; jälleen julistettiin tasavalta. Mutta vihollinen oli jo porteilla; keisarikunnan sotajoukot olivat osaksi lukitut toivottomasti Metztiin ja osaksi vankeina Saksassa. Tässä pulatilassa kansa salli, entisten lainsäätäjäkuntaan valittujen Pariisin edustajien julistautua „kansallisen puolustuksen hallitukseksi”. Tähän myönnyttiin sitä auliimmin, koska kaikki asekuntoiset Pariisin

asukkaat olivat nyt puolustustarkoituksessa astuneet kansalliskaartiin ja aseistautuneet, joten työläiset olivat nyt siinä suurena enemmistönä. Mutta miltei pelkästään porvareista kokoonpannun hallituksen ja aseistetun proletariaatin välinen vastakohtaisuus kävi pian ilmi. Lokakuun 31. päivänä työläispataljoonat hyökkäsivät kaupungintalolle ja vangitsivat osan hallituksen jäsenistä; heidät pelasti jälleen petos, se, että hallitus suoranaisesti rikkoi lupauksensa, ja eräiden pikkuporvaripataljoonien väliintulo; ja ettei olisi syttynyt kansalaissota vihollisjoukkojen piirittämässä kaupungissa, silloinen hallitus jätettiin toimeensa.

Vihdoin, tammikuun 28. p:nä 1871 Pariisi antautui nälänhädän murtamana, mutta sotahistoriassa ennenkuulumattoman kunniallisen ehdoin. Linnoitukset luovutettiin, ympärysmuureilta vietiin aseet pois, linjajoukkojen ja mobiilikaartin aseet luovutettiin ja joukot itse katsottiin sotavangeiksi. Mutta kansalliskaarti piti aseensa ja kanuunansa ja teki vain aselevon voittajain kanssa. Nämä eivät uskaltaneet tulla riemumarssissa Pariisiin. Ne uskalsivat miehittää Pariisista vain pienen, päällepäätteeksi osittain yleisten puistojen muodostaman nurkkauksen ja senkin vain pariksi päiväksi! Ja he, jotka 131 päivää olivat piirittäneet Pariisia, olivat tämän ajan Pariisin aseistettujen työläisten piirityksessä, jotka valvoivat tarkasti sitä, ettei yksikään „preussilainen” astuisi muukalaisvoittajalle luovutetun nurkkauksen ahtaiden rajojen yli. Sellaista kunnioitusta herättivät Pariisin työläiset sotajoukossa, jonka edessä kaikki keisarikunnan armeijat olivat laskeneet aseensa; ja preussilaisten junkkerien, jotka olivat tulleet tänne vallankumouksen pesään kostamaan, täytyi pysähtyä kunnioittavasti juuri tämän aseissa olevan vallankumouksen edessä ja tehdä sille kunniaa!

Sodan aikana Pariisin asukkaat olivat tyytyneet vaatimaan sodan tarmokasta jatkamista. Mutta nyt, kun Pariisin antautumisen jälkeen tehtiin rauha, nyt täytyi Thiersin, hallituksen uuden päämiehen, toki oivaltaa, että omistavien luokkien — suurmaan-omistajien ja suurkapitalistien — valta oli alituisessa vaarassa niin kauan, kuin Pariisin työläisillä oli aseet käsissään. Hänen ensimmäisenä työnään oli yrittää riisua heidät aseista. Maaliskuun 18. päivänä hän lähetti osan linjajoukoista anastamaan kansalliskaartille kuuluvaa tykistöä, joka oli Pariisin piirityksen aikana valmistettu ja maksettu julkisella keräyksellä kootuilla varoilla. Yritys ei onnistunut, Pariisi nousi yhtenä miehenä vastarintaan, ja niin oli julistettu Pariisin ja Versaillesissa olevan Ranskan hallituksen välinen sota. Maaliskuun 26. p:nä valittiin ja 28. p:nä julistettiin Pariisin Kommuuni. Kansalliskaartin keskuskomitea, joka siihen asti oli hoitanut hallitusta, luovutti valtuutensa sille, julistettuaan vielä sitä ennen lakkautetuksi Pariisin skandaalimaisen „siveyspoliisin”. Maaliskuun 30. p:nä

Kommuuni lakkautti sotaväenoton ja vakinaisen armeijan ja julisti ainoaksi asevoimaksi kansalliskaartin, johon kaikkien asuntovuokratit vuoden 1870 lokakuusta vuoden 1871 huhtikuuhun määräten jo suoritettut maksuerät luettaviksi tulevan vuokra-ajan suorituksiksi ja lakkautti panttiesineiden myynnin kaupungin panttilaitoksessa. Samana päivänä vahvistettiin toimiinsa Kommuuniin valitut ulkomaalaiset, koska „Kommuunin lippu on maailmantasavallan lippu”.— Huhtikuun 1. p:nä päätettiin, ettei Kommuunin palveluksessa olevain eikä siis sen jäsentenkään palkkio saa nousta 6 000 frangia (4 800 markkaa) suuremmaksi. Seuraavana päivänä annettiin säädös kirkon erottamisesta valtiosta ja uskonnollisiin tarkoituksiin menevien kaikkien valtionmaksujen lakkauttamisesta sekä kirkon kaiken omaisuuden muuttamisesta kansallisomaisuudeksi; tämän johdosta huhtikuun 8. p:nä määrättiin kouluista poistettaviksi kaikki uskonnolliset tunnusmerkit, kuvat, dogmit, rukoukset, sanalla sanoen „kaikki, mikä on kunkin yksilön omantunnon asia” ja tätä toteutettiin sitten vähitellen. Vastaukseksi Versaillesin joukkojen suorittamiin joka päivä uusiintuviin vangittujen Kommuunin sotureiden ampumisiin huhtikuun 5. p:nä annettiin määräys panttivankien ottamisesta, mutta se jäi toimeenpanematta. Huhtikuun 6. p:nä kansalliskaartin 137. pataljoona sai käsiinsä giljotiinin, joka poltettiin julkisesti kansan äänekkäästi riemuitessa. Huhtikuun 12. p:nä Kommuuni päätti kaataa Vendôme-torilla olleen, šovinismin ja kansallisvihan symboliksi katsomansa Voitonpatsaan, jonka Napoleon oli antanut valaa viholliselta vallatuista kanuunoista vuoden 1809 sodan jälkeen. Päätös pantiin toimeen toukokuun 16. päivänä. Huhtikuun 16. p:nä Kommuuni määräsi toimitettavaksi luetteloinnin tehtailijain sulkemista tehtaista ja laadittavaksi suunnitelman näiden tehtaiden käyntiinpanosta niissä työskennelleiden, osuuskunniksi yhtyneiden työläisten voimin, samoin kuin näiden osuuskuntien järjestämisestä yhdeksi suureksi liitoksi. Huhtikuun 20. p:nä se kielsi leipurien yötyön, samoin kuin työnvälityksenkin, joka toisen keisarikunnan ajoilta saakka oli ollut poliisin nimittämien henkilöiden — työläisten ensiluokkaisten nykijäin — monopolina; työnvälitys siirrettiin Pariisin kahdenkymmenen piirin määrinvirastojen hoitoon. Huhtikuun 30. p:nä Kommuuni määräsi lakkautettavaksi panttilaitokset, jotka olivat yksityisten harjoittamaa työläisten riistämistä ja ristiriidassa sen kanssa, että työläisillä oli oikeus työvälineisiinsä ja luoton saamiseen. Toukokuun 5. p:nä se päätti purkaa Ludvig XVI:n mestaamisen sovittamiseksi rakennetun rukouskappelin.

Siten maaliskuun 18. päivästä lähtien Pariisin liikkeen luokkaluonne, jota siihen asti oli hämännyt taistelu vihollisen

maahanhyökkäystä vastaan, ilmeni selvästi ja kärkevästi. Niin kuin Kommuuniin kuului melkein yksinomaan työläisiä tai tunnustettuja työväenedustajia, niin myös sen päätöksillään oli jyrkästi proletaarinen luonne. Ne joko säätivät toimeenpantavaksi uudistuksia, jotka tasavaltalainen porvaristo oli vain raukkamaisessa pelkuruudessaan laiminlyönyt, mutta jotka muodostivat välttämättömän perustan työväenluokan vapaalle toiminnalle, kuten esimerkiksi sen periaatteen toteuttaminen, että *valtioon nähden* uskonto on pelkästään yksityisasiä; tai teki Kommuuni välittömästi työväenluokan edun mukaisia päätöksiä, jotka osittain tekivät syvän leikkauksen vanhaan yhteiskuntajärjestelmään. Mutta piiritetyssä kaupungissa kaiken tämän toteuttaminen saatettiin panna korkeintaan alulle. Jo toukokuun alusta alkaen taistelu Versaillesin hallituksen yhä lukuisammiksi käyviä sotajoukkoja vastaan vaati kaikki voimat.

Huhtikuun 7. p:nä versaillesilaiset valtasivat ylikulkupaikan Seinellä Neuillyn luona, Pariisiin läntisellä rintamalla; sitä vastoin huhtikuun 11. p:nä he kärsivät verisen tappion hyökätessään kenraali Eudesin johtamalla etelärintamalla. Pariisia pommitettiin jatkuvasti, ja sen tekivät samat henkilöt, jotka olivat leimanneet pyhyidenhöpäisemiseksi saman kaupungin pommituksen silloin, kun pommittajina olivat preussilaiset. Nämä samat henkilöt rukoilivat nyt Preussin hallitusta lähettämään kiireesti takaisin Sedanissa ja Metzissä vangiksi joutuneet ranskalaiset sotilaat, jotta nämä valloittaisivat heille takaisin Pariisin. Näiden joukkojen vähittäinen takaisinpaluu antoi toukokuun alussa versaillesilaisille ratkaisevan ylivoiman. Tämä kävi ilmi jo huhtikuun 23. päivänä, kun Thiers keskeytti neuvottelut, joita oli käyty Kommuunin ehdottamasta Pariisin arkkipiispan ja useiden muiden, Pariisissa panttivangeiksi otettujen pappien vaihtamisesta yhteen Blanquihin, joka oli kahdesti valittu Kommuuniin, mutta oli vankina Clairvaux'ssa. Se kävi sitäkin selvemmin ilmi Thiersin äänilajin muuttumisesta; oltuaan siihen asti pidättyväinen ja kaksimielinen, hän muuttui nyt äkkiä julkeaksi, uhkaavaksi, röyhkeäksi. Etelärintamalla versaillesilaiset valtasivat toukokuun 3. p:nä Moulin Saquet'n linnoituksen, 9. p:nä kokonaan raunioiksi ammutun Issyn linnoituksen, 14. p:nä Vanvesin linnoituksen. Länsirintamalla, valloittaen lukuisia kyliä ja rakennuksia, joita oli aina kaupungin ympärysmuurille asti, he etenivät vähitellen aina päävallille saakka; petoksen ja sinne sijoitetun kansalliskaartin leväperäisyyden ansiosta heidän onnistui toukokuun 21. p:nä tunkeutua kaupunkiin. Preussilaiset, joiden hallussa olivat pohjoiset ja itäiset linnoitukset, päästivät versaillesilaiset etenemään kaupungin pohjoisosassa olevan alueen kautta, jonne pääsyn aselepoehdot kielsivät preussilaisilta, ja hyökkäämään siten leveällä rintamalla, minkä pariisilaiset

uskoivat aselevon turvaamaksi ja mikä sen tähden oli vain heikosti suojattu. Tämän vuoksi Pariisin länsiosissa, varsinaisessa loistokaupungissa oli vain heikkoa vastarintaa; se kävi sitä kovemmaksi ja sitkeämmäksi mitä enemmän lähenivät hyökkäävät joukot itäosaa, varsinaista työväenkaupunkia. Vasta kahdeksan päivää kestäneen taistelun jälkeen sortuivat Kommuunin viimeiset puolustajat Bellevillen ja Menilmontantin kukkuloilla, ja silloin saavutti huippunsa aseettomien miesten, naisten ja lasten murhaaminen, joka yhä yltyen oli jatkunut koko viikon. Takaaladattava kivääri ei enään tappanut kyllin nopeasti, ja voitettuja ammuttiin sadoittain yhteen kasaan mitraljööseillä. Kommunardin muuri Père Lachaisen hautausmaalla, missä suoritettiin viimeinen joukkomurha, on vielä nykyäänkin sanattomana, mutta vaikuttavana todistuksena siitä, mihin raivopäisyyteen pystyy vallitseva luokka, jos proletariaatti uskaltaa nousta puolustamaan oikeuttaan. Sitten kun osoittautui mahdottomaksi surmata kaikkia, alkoivat joukkovangitsemiset ja vangittujen joukosta mielivaltaisesti valittujen teurasuhrien ampuminen; loput vietiin suuriin leireihin odottamaan sotaoukuteen joutumista. Preussilaisia joukkoja, jotka piirittivät Pariisin koillispuolta, oli käsketty olemaan laskematta läpi ainoatakaan pakolaista, mutta upseerit sulkiivat usein silmänsä, kun sotilaat tottelivat enemmän ihmisyyden kuin ylipäällystön käskyä; varsinkin saksilainen armeijanosa ansaitsee kunnian siitä, että se menetteli varsin inhimillisesti ja päästi pakenemaan monia, jotka ilmeisesti olivat Kommuunin taistelijoita.

* * *

Kun nykyisin, kaksikymmentä vuotta myöhemmin, tarkastelemme vuoden 1871 Pariisin Kommuunin toimintaa ja historiallista merkitystä, niin havaitsemme, että teoksessa „Kansalais-sota Ranskassa” annettua kuvausta on täydennettävä erällä lisäyksillä.

Kommuunin jäsenet jakaantuivat enemmistöön, blanquilaisiin, joilla oli ollut valta-asema myös kansalliskaartin keskuskomiteassa, ja vähemmistöön, jonka muodostivat pääasiassa Proudhonin sosialistisen koulukunnan kannattajiin kuuluneet Kansainvälisen Työväenliiton jäsenet. Blanquilaiset olivat siihen aikaan valtaosaltaan sosialisteja vain vallankumouksellisen, proletaarisen vaistonsa ohjaamina; vain muutamat olivat saavuttaneet suuremman periaatteellisen selvyyden Vaillantini avulla, joka oli perehtynyt saksalaiseen tieteelliseen sosialismiin. Sen vuoksi on ymmärrettävää, miksi taloudellisessa suhteessa laiminlyötiin paljon sellaista, mikä nykyisen käsityksemme mukaan Kommuunin olisi tullut suorittaa. Vaikeinta on käsittää tietysti

sitä pyhää arvonantoa, joka sai kunnioittavasti pysähtymään Ranskan Pankin ovelle. Se oli niin ikään paha poliittinen virhe. Pankki Kommuunin käsissä — sillä olisi ollut enemmän merkitystä kuin kymmenellä tuhannella panttivangilla. Se olisi saanut koko Ranskan porvariston painostamaan Versaillesin hallitusta rauhantekoon Kommuunin kanssa. Mutta vieläkin ihmeellisempää on se, että Kommuuni teki niin usein oikein, vaikka olikin kokoonpantu blanquilaisista ja proudhonilaisista. On itsestään ymmärrettävää, että Kommuunin taloudellisista määräyksistä, niin niiden hyvistä kuin huonoistakin puolista, kantavat vastuun ennen kaikkea proudhonilaiset, ja sen poliittisista toimenpiteistä ja laiminlyönneistä — blanquilaiset. Ja kummassakin tapauksessa oli historian ironiaa — kuten tavallisesti käy, kun doktriinäärit ovat peräsimestä —, että niin toiset kuin toisetkin tekivät päinvastoin, kuin mitä heidän koulukuntansa doktriini edellytti.

Proudhon, tuo pientalonpoikien ja käsityöläisten sosialisti, suorastaan vihasi yhteenliittymistä. Hän väitti, että siinä oli enemmän paha kuin hyvää, että yhteenliittyminen on luonnostaan hedelmätöntä, jopa vahingollista, koska se on työläisten vapauden kahleena; se on pelkkä hyödytön ja kiusallinen dogmi, joka on ristiriidassa sekä työläisten vapauden että työn säästämisen kanssa, ja siitä on koitua pikemmin haittaa kuin etua; sitä vastoin kilpailu, työnjako ja yksityisomistus olivat hänestä taloudellisia voimia. Työläisten yhtymät olivat paikallaan vain poikkeustapauksissa — sellaista nimeä käytti Proudhon suurteollisuudesta ja suurista liikelaitoksista, kuten esim. rautateistä. (Ks. *Idee générale de la révolution*, 3. étude.¹)

Vuonna 1871 suurteollisuus oli yksinpä Pariisissakin, tuossa taidekäsityön keskuksessa, jo siinä määrin lakannut olemasta poikkeuksellista, että Kommuunin tärkeimpänä säädöksenä oli suurteollisuuden, vieläpä manufaktuuriteollisuudenkin järjestäminen, jonka tuli perustua ei ainoastaan joka tehtaassa oleviin työläisten yhtymiin, vaan kaikkien tällaisten yhtymien yhdistymiseen yhdeksi suureksi liitoksi; sanalla sanoen sellainen järjestäminen, minkä, kuten Marx „Kansalaissodassa” aivan oikein sanoo, täytyy viime kädessä johtaa kommunismiin, siis Proudhonin opin suoranaiseen vastakohtaan. Ja siksiä Kommuuni muodostuikin Proudhonin sosialismin koulukunnan haudaksi. Tämä koulukunta on nykyisin hävinnyt olemattomiin Ranskan työläispiireistä; niissä, niin possibilistien kuin „marxilaistenkin” keskuudessa, vallitsee nykyisin kiistattomasti Marxin teoria. Vain „radikaalisen” porvariston keskuudessa on vielä proudhonilaisia.

¹ „Vallankumouksen yleisaate”, 3. kirjoitelma. *Toim.*

Ei käynyt paremmin blanquilaistenkaan. Salaliittoilun kouluksa kasvaneina, sitä vastaavan ankaran kurin koossapitäminä he lähtivät siitä olettamuksesta, että suhteellisen pieni määrä päättäväisiä, hyvin järjestäytyneitä miehiä pystyy tietynä suotuisana hetkenä ei ainoastaan valtaamaan käsiinsä valtiolaivan peräsimen, vaan myös osoittamalla suurta, kovakouraista tarokkuutta pitämään sen käsissään siihen asti, kunnes kansan suuret joukot onnistutaan saamaan mukaan vallankumoukseen ja ryhmittämään pienen johtajajoukon ympärille. Sitä varten oli ennen kaikkea tarpeen kaiken vallan mitä ankarin diktatorinen keskittäminen uuden vallankumouksellisen hallituksen käsiin. Entä mitä teki Kommuuni, jossa enemmistönä olivat juuri nämä blanquilaiset? Kaikissa Ranskan maaseutuväestölle osoittamissaan julistuksissa se kehotti tätä yhdistämään Ranskan kaikki kommuunit ja Pariisin vapaaksi federaatioksi, kansalliseksi järjestöksi, joka todella olisi ensimmäinen kansakunnan itsensä luoma. Juuri se entisen keskitetyn hallituksen sortovalta — armeija, valtiollinen poliisi, virkavalta —, minkä Napoleon oli luonut 1798 ja minkä sittemmin jokainen uusi hallitus oli ottanut tervetulleena aseensa haltuunsa ja käyttänyt vastustajiaan vastaan, juuri tämä valta olisi pitänyt kukistaa kaikkialla, kuten se kukistettiin Pariisissa.

Kommuunin täytyi heti alusta pitäen myöntää, että työväenluokka kerran valtaan noustuaan ei voi käyttää vanhaa valtiokoneistoa; että työväenluokan, jottei se jälleen menettäisi juuri valloittamaansa valtaa, täytyy toisaalta poistaa tieltään koko vanha sortokoneisto, jota siihen asti oli käytetty työväenluokkaa itseään vastaan, ja toisaalta suojella itseään omilta valtuutetuilta ja virkailijoiltaan julistamalla, että heidät voidaan poikkeuksetta erottaa koska tahansa. Mikä oli ollut tähän asti valtion luonteenomaisena ominaisuutena? Huolehtien yhteisistä eduistaan yhteiskunta oli alkuaan luonut itselleen omat elimensä yksinkertaisen työnjaon avulla. Mutta nämä elimet, joista tärkein on valtiovalta, olivat vähitellen omia erikoistujaan palvellessaan muuttuneet yhteiskunnan palvelijoista sen herroiksi. Tämä on esimerkiksi havaittavissa ei vain perinnöllisessä monarkiassa, vaan myös demokraattisessa tasavallassa. Missään eivät „poliitikot” muodosta erillisempää ja mahtavampaa kansakunnan osaa kuin juuri pohjois-Amerikassa. Siellä kumpaakin suurta puoluetta, jotka vuoron perään pitävät herruutta, hallitsevat vuorostaan ihmiset, jotka tekevät politiikalla rahaa, keinottelevat sekä liiton että osavaltioiden lakiasäättävien kokousten edustajapaikoilla tai elävät harjoittamalla agitaatiota puolueensa hyväksi ja saamalla voiton jälkeen palkintonsa virka- paikkojen muodossa. On tunnettua, miten amerikkalaiset ovat 30 vuotta yrittäneet karistaa niskoiltaan tätä sietämättömäksi

käynnyttä iestä, mutta miten he kaikesta huolimatta vajoavat yhä syvemmälle tähän korruption suohon. Juuri Amerikassa voimme parhaiten nähdä, miten tapahtuu tämä valtiovallan itsenäistymisen yhteiskunnan vastakohtaksi, vaikka se alunperin oli tarkoitettu sen pelkäksi aseeksi. Amerikassa ei ole hallitsijasukua, ei aatelistoa, ei vakinaista sotaväkeä muutamaa intiaanien vahaamiseen käytettyä miestä lukuun ottamatta eikä virkavaltaa, jonka edustajilla olisi vakinaiset paikat ja eläkkeensaantioikeus. Ja kuitenkin havaitsemme siellä kaksi suurta poliittisten keinoittelijain joukkiota, jotka vuorotellen ottavat valtiovallan haltuunsa ja käyttävät sitä hyödykseen mitä likaisimmalla tavalla ja mitä likaisimpiin tarkoituksiin — ja kansakunta on voimaton näitä kahta poliitikkojen suurta rengastumaa vastaan, jotka näennäisesti ovat sen palveluksessa, mutta todellisuudessa hallitsevat ja ryöstävät sitä.

Estääkseen tämän kaikissa tähänastisissa valtioissa väistämättömän valtion ja valtioelinten muuttumisen yhteiskunnan palvelijoista sen herroiksi Kommuuni käytti kahta pettämätöntä keinoa. Ensinnäkin se täytti kaikki hallinto-, oikeus- ja opetusvirat yleiseen äänioikeuteen perustuvien vaalien avulla, vieläpä valitsijat saivat erottaa valitun toimestaan milloin tahansa. Ja toiseksi se maksoi kaikille, niin korkeimmille kuin alemmillekin, virkahenkilöille vain sellaista palkkaa, kuin muutkin työläiset saivat. Korkein palkka, minkä se yleensä maksoi, oli 6 000 frangia. Siten estettiin taatusti virkojentavoittelu ja onnenonginta, vaikkei olisikaan ollut niitä edustuslaitosten jäseniä sitovia valtuuksia, mitkä vielä lisäksi otettiin käytäntöön.

Tätä vanhan valtiovallan räjäyttämistä ja sen korvaamista uudella, todella demokraattisella valtiovallalla on kuvattu yksityiskohtaisesti „Kansalaissodan” kolmannessa osassa. Mutta tässä täytyi puuttua vielä kerran lyhyesti tuon korvaamisen eräisiin puoliin, koska juuri Saksassa taikauskoinen suhde valtion on filosofiasta siirtynyt porvariston ja jopa monien työläistenkin yleiseen tajuntaan. Filosofien käsityksen mukaan valtio on „aateen toteutumista” eli, filosofian kielelle käännettynä, jumalan valtakunta maan päällä, ala, jolla ikuinen totuus ja oikeus on toteutumassa tai on toteutuva. Ja siitä johtuu taikauskoinen kunnioitus valtiota ja kaikkea sellaista kohtaan, millä on yhteyttä valtion, ja tuo kunnioitus juurtuu sitä helpommin, kun lapsuudesta asti on totuttu kuvittelemaan, että koko yhteiskunnan yhteisistä asioista ja eduista ei voida huolehtia muulla kuin entisellä tavalla, nimittäin valtion ja sen hyväpaikkaisten virkamiesten välityksellä. Ja luullaan, että on otettu jo aivan valtavan rohkea askel, jos on vapauduttu uskomasta perinnölliseen monarkiaan ja vannouduttu kannattamaan demokraattista tasavaltaa. Mutta todellisuudessa valtio ei ole muuta kuin

koneisto, jonka avulla toinen luokka sortaa toista luokkaa jopa yhtä hyvin demokraattisessa tasavallassa kuin monarkiassakin; ja parhaassakin tapauksessa valtio on paha, minkä proletariaatti perii saatuaan voiton luokkaherruudesta käydyssä taistelussa ja minkä pahimmat puolet proletariaatin täytyy, kuten Kommuuninkin täytyi, poistaa niin pian kuin mahdollista, kunnes toinen uusissa, vapaissa yhteiskunnallisissa oloissa kasvanut sukupolvi kykenee tekemään lopun koko valtioromusta.

Sosialidemokraattinen poroporvari on hiljattain jälleen alkanut tuntea terveellistä pelkoa kuullessaan sanat: proletariaatin diktatuuri. No niin, hyvät herrat, tahdotteko tietää, miltä tämä diktatuuri näyttää? Tarkastelkaa Pariisin Kommuunia. Se oli proletariaatin diktatuuria.

Lontoossa, Pariisin Kommuunin kahdentenkymmenentenä vuosipäivänä, maaliskuun 18. p:nä 1891

Kirjoittanut F. Engels
K. Marxin „Kansalaissota Ranskassa“
teoksen uusintapainosta varten,
joka ilmestyi Berliinissä 1891

*Julkaistaan teoksen
tekstiin mukaan
Suomennos saksasta*

KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON PÄÄNEUVOSTON ENSIMMÄINEN SAKSAN JA RANSKAN SOTAA KOSKEVA ADRESSI

KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON JÄSENILLE EUROOPASSA JA YHDYSVALLOISSA

Marraskuussa 1864 julkaisemassamme liittomme perustamismanifestissa sanoimme: „Jos kerran työväenluokan vapautuminen vaatii työläisten veljellistä yhteenliittymistä ja yhteistoimintaa, niin kuinka he voivat toteuttaa tämän suuren tehtävän sellaisen ulkopoliittikan aikana, joka rikollisia tarkoituksiperiä ajaen pelaa kansallisilla ennakkoluuloilla ja ryöstösodissa vuodattaa kansan verta ja tuhlaa sen rikkauksia? Ja me luonnehdimme Internationalen tavoittelemaa ulkopoliittikkaa seuraavin sanoin: „...että ne siveyden ja oikeudenmukaisuuden yksinkertaiset lait, joita yksityishenkilöiden on keskinäissuhteissaan noudatettava, tulisivat määrääviksi laeiksi myös kansojen välisissä suhteissa”.

Ei ole ihme, että Louis Bonaparte, joka anasti valtansa käyttämällä hyväkseen Ranskan luokkataistelua ja pitkitti herruuttaan useiden ulkoisten sotien avulla, on alusta alkaen suhtautunut Internationalen kuten vaaralliseen viholliseensa. Kansanäänestyksen¹ edellä hän aloitti taistelun Kansainvälisen Työväenliiton toimikuntien jäseniä vastaan Pariisissa, Lyonissa, Rouenissa, Marseillessa, Brestissä, sanalla sanoen koko Ranskassa sillä verukkeella, että Internationale on salaseura ja suunnittelee salaliittoa murhataksaan hänet; tuon tekosyyin paljastivat pian täysin järjettömäksi hänen omat tuomarinsa. Mikä oli todellisuudessa Internationalen Ranskan osastojen rikos? Se, että ne julkisesti ja itsepintaisesti selittivät Ranskan kansalle: äänestämisen kansanäänestyksessä merkitsee samaa kuin äänestää sisäisen despotismin ja ulkoisen sodan puolesta. Ja niiden työt oli todellakin se, että Ranskan kaikissa suurissa kaupungeissa, kaikissa teollisuuskeskuksissa työväenluokka nousi yhtenä miehenä vastustamaan kansanäänestystä. Maaseutupiirien synkeä tietämättömyys tukahdutti onnettomuudeksi sen äänen. Melkein

¹ *Kansanäänestyksen* Napoleon III pani toimeen toukokuussa 1870 ottaakseen muka selvää kansan suhtautumisesta imperiumiin. Kysymykset oli muotoiltu sillä tavalla, että Napoleon III:n politiikasta oli mahdotonta antaa kielteistä lausuntoa esiintymättä samalla kaikkia demokraattisia uudistuksia vastaan. I Internationalen Ranskan osastot paljastivat tämän demagogisen manöoverin ja kehittivät jäseniään pidättäytymään äänestämästä. *Toim.*

koko Euroopan arvopaperipörssit, ministeristöt, vallassaolevat luokat ja sanomalehdistö juhlivat kansanäänestyksen tulosta loistavana voittona, jonka Ranskan keisari oli saanut Ranskan työväenluokasta; todellisuudessa se oli merkinä kokonaisten kansojen eikä jonkun yksilön murhaamiseen.

Vuoden 1870 heinäkuun sotilaallinen salaliitto¹ on vain vuoden 1851 joulukuussa toimeenpannun valtiokaappauksen parannettu painos. Ensi silmäykseltä näytti asia niin typerältä, että Ranska ei tahtonut ottaa sitä toden todesta. Paljon mieluummin se uskoi sitä edustajaa, joka piti sotaisia ministeripuheita pelkkänä pörssimanööverinä. Kun vihdoinkin heinäkuun 15. päivänä lainsäätäjäkunnalle tehtiin virallinen ilmoitus sodasta, niin oppositio kokonaisuudessaan kieltäytyi myöntämästä varoja alustaviin menoihin; jopa Thierskin leimasi sodan „inhottavaksi”; kaikki Pariisin riippumattomat sanomalehdet tuomitsivat sen ja, ihmeellistä kyllä, maaseudun lehdistökin yhtyi niihin melkein yksimielisesti.

Sillä välin Internationalen pariisilaiset jäsenet olivat jälleen ryhtyneet työhön. He julkaisivat „Réveil” lehdessä² heinäkuun 12. päivänä manifestinsa „Kaikkien kansakuntien työläisille”, missä sanotaan:

„Taas uhkaa poliittinen kunnianhimo maailman rauhaa teko-syynään Euroopan tasapaino ja kansalliskunnia. Ranskan, Saksan ja Espanjan työläiset! Yhdistäkäämme äänemme yhteiseksi sodanvastaiseksi paheksumuksen huudoksi... Sota, jota käydään valta-asemasta tai jonkin hallitsijasuvun etujen vuoksi, ei voi olla työläisten silmissä muuta kuin rikollista hulluutta. Me, jotka tarvitsemme rauhaa, työtä ja vapautta, esitämme jyrkän vastalauseemme niiden sotahuutoja vastaan, jotka ostavat itsensä vapaaksi veriverosta ja pitävät yleistä onnettomuutta vain uusien keinottelujen lähteenä!... Saksalaiset veljet! Meidän eriparaisuudestamme olisi seurauksena vain hirmuvallan täydellinen riemuvoitto Reinin kummallakin puolella... Kaikkien maiden työläiset! Millaisia tuloksia koituneekaankin tällä hetkellä yhteisistä ponnistuksistamme, niin me, Kansainvälisen Työväenliiton jäsenet, joille ei ole olemassa mitään eri valtakuntien rajoja, lähettämme Teille lujan solidaarisuuden vakuudeksi Ranskan työläisten hyvät toivotukset ja tervehdykset.”

Tämän pariisilaisten osastojemme manifestin jälkeen seurasi lukuisia ranskalaisia julistuksia, joista tässä voimme esittää vain yhden: Neuilly-sur-Seinessä hyväksytyyn julkilausuman, joka jul-

¹ Heinäkuun 19. p:nä 1870 alkoi Saksan ja Ranskan sota. *Toim.*

² „Réveil” („Heräämys”) — Charles Delescluzen perustama vasemmistolaisten tasavaltalaisten lehti, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1868 vuoden 1871 tammikuuhun. *Toim.*

kaistiin „Marseillaise”¹ lehdessä heinäkuun 22. päivänä: „Onko sota oikeutettu? Ei! Onko sota kansallinen? Ei! Se on yksinomaan dynastinen. Oikeuden, demokratian, Ranskan todellisten etujen nimessä yhdyimme täydellisesti ja tarmokkaasti Internationalen sodanvastaisiin vastalauseisiin”.

Nämä vastalauseet ilmensivät, kuten eräs omalaatuinen tapahtuma pian selvästi osoitti, Ranskan työläisten todellisia tunteita. Kun alunperin Louis Bonaparten presidenttikaudella järjestetty Joulukuun 10. päivän joukkio² laskettiin työläisnuttuihin puehtuna Pariisin kaduille nostamaan sotakuumetta intiaanimaisilla sotatansseilla, niin esikaupunkien todelliset työläiset vastasivat siihen niin valtavilla rauhanmielienosoituksilla, että poliisipäällikkö Pietri katsoi tarpeelliseksi lopettaa äkkiä vastaisuudessa kaiken katupolitiikan sillä tekosyyllä, että Pariisin uskollinen kansa oli kyllin selvästi ilmaissut kauan hillitsemänsä isänmaallisuutensa ja uhkuvan sotainnostuksensa.

Muodostukoon Louis Bonaparten ja Preussin välisen sodan kulku millaiseksi tahansa, niin toisen keisarikunnan kuolinkellot ovat jo soineet Pariisissa. Se on loppuva, kuten se alkoi: parodiaan. Mutta älkäämme unohtako, että nimenomaan Euroopan hallitukset ja vallassaolevat luokat antoivat Louis Bonapartelle mahdollisuuden esittää kahdeksantoista vuotta *keisarikunnan ennastamisen* julmaa pilanäytelmää.

Saksan taholta tämä sota on puolustusotaa. Mutta kuka pakotti Saksan puolustusotaan? Kuka antoi Louis Bonapartelle mahdollisuuden käydä sotaa Saksaa vastaan? *Preussi!* Bismarck se tämän saman Louis Bonaparten kanssa vehkeili salaa, saadakseen kotimaassa kukistetuksi demokraattisen opposition ja annektoidakseen Saksan Hohenzollernien hallitsijasuvulle. Jos Sadowan taistelu³ olisi päättynyt häviöön voiton asemesta, Ranskan pataljoonat olisivat tulvineet Saksaan Preussin liittolaisina. Oliko Preussi voiton jälkeen edes hetken haaveksinut asettaa vapaan Saksan orjuutetun Ranskan vastapainoksi? Aivan päinvastoin! Preussi säilytti huolellisesti vanhan järjestelmänsä synnynnäiset ihanuudet ja yhdisti niihin lisäksi kaikki toisen keisarikunnan metkut: sen todellisen despotismin ja valedemokratian, sen poliittiset petokset ja finanssihuijaukset, sen korkealentoiset fraasit ja halpamaiset silmänkääntötemput. Bonapartelainen valtakomento, joka siihen asti oli kukoistanut vain toisella puolella Reininiä, oli siten saanut vastineensa Reinin toisellakin

¹ „Marseillaise” („Marseljeesi”)—vasemmistolaisien tasavaltalaisten lehti; ilmestyi Pariisissa Henri Rochefortin julkaisemana vuoden 1869 joulukuusta vuoden 1870 syyskuun 9. päivään. *Toim.*

² Ks. tätä osaa, ss. 244—246. *Toim.*

³ *Sadowan taistelu* (Böömissä) oli ratkaiseva ottelu vuoden 1866 Itä-vallan ja Preussin sodassa, jossa Preussi sai voiton Itävallasta. *Toim.*

puolen. Ja kun asianlaita oli siten, niin mitä muuta saattoi siitä olla seurauksena kuin *sota*?

Jos Saksan työväenluokka sallii nykyisen sodan menettää jyrkän defensiivisen luonteensa ja muuttua sodaksi Ranskan kansaa vastaan, niin sekä voitto että tappio muodostuvat yhtä vahingollisiksi. Kaikki ne onnettomuudet, jotka kohtasivat Saksaa niin sanottujen vapautusotien jälkeen, joudutaan kokemaan uudelleen entistä ankarampina.

Internationalen periaatteet ovat kuitenkin levinneet niin laajalti ja juurtuneet niin lujasti Saksan työväenluokan keskuuteen, ettei meidän tarvitse pelätä lopputuloksen muodostuvan niin surulliseksi. Ranskan työläisten ääni on saanut vastakaikua Saksassa. Braunschweigissä heinäkuun 16. päivänä pidetty suuri työväenkokous on selittänyt olevansa täydellisesti Pariisin manifestin kannalla, torjunut päättäväisesti joka ajatuksen kansallistavasta vihamielisyydestä Ranskaa kohtaan ja tehnyt päätöksen, jossa lausutaan: „Me olemme kaikkien sotien, mutta varsinkin dynastisten sotien vastustajia... Syvää mielihapaa ja tuskaa tuntien huomaamme olevamme pakotettuja osallistumaan puolustussotaan, kuten välttämättömään pahaan; mutta samalla kehoitamme koko ajattelevaa työväenluokkaa tekemään mahdottomaksi sellaisen hirveän yhteiskunnallisen onnettomuuden uusiintumisen vaatimalla kansoille itselleen valtaa ratkaista sodan ja rauhan kysymys ja tekemällä ne siten oman kohtalonsa herroiksi.”

Chemnitzissä on 50 000 saksilaista työläistä edustavien luottamusmiesten kokous hyväksynyt yksimielisesti seuraavan päätöslauselman: „Saksan demokratian ja varsinkin sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvien työläisten nimessä julistamme, että nykyinen sota on yksinomaan dynastinen... Tartumme ilomieliin Ranskan työläisten meille tarjoamaan veljenkäteen... Muistamme Kansainvälisen Työväenliiton tunnuksen: „*Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!*” emmekä koskaan unohta, että *kaikkien* maiden työläiset ovat *ystäviämme* ja *kaikkien* maiden hirmuvaltiaat *vihollisiamme*.”

Myös Internationalen Berliinin osasto vastasi Pariisin manifestiin: „Yhdymme kaikesta sydämestämme vastalauseeseen... Lupaamme juhlallisesti, ettei sotatorvien toivotus eikä kanuunain jyske, ei voitto eikä tappio saa meitä luopumaan yhteisestä työstä kaikkien maiden työläisten yhteenliittämiseksi.”

Tämän itsemurhan veroisen taistelun taustalla hämmöttää Venäjän hirmu haamu. Huono enne on se, että nykyisen sodan alkamismerkki annettiin juuri sinä hetkenä, jolloin Venäjän hallitus oli saanut valmiiksi strategiset rautatiensä ja jo keskitänyt joukkoja Prutin suunnalle. Vaikka saksalaiset voinevatkin vaatia osakseen myötätuntoa puolustussodassaan Bonaparten

hyökkäystä vastaan, niin he menettävät sen heti, jos sallivat Saksan hallituksen kutsua avukseen kasakat tai edes ottaa vastaan näiden avun. Muistakoot he, että Saksa ensimmäistä Napoleonian vastaan käymänsä riippumattomuussodan jälkeen matoi vuosikymmeniä avuttomana tsaarin jalkojen juuressa.

Englannin työväenluokka ojentaa veljellisesti käteensä Ranskan samoin kuin Saksankin työläisille. Se on lujasti vakuuttunut siitä, että päättyköön tämä edessäoleva inhottava sota miten tahansa, kaikkien maiden työläisten liitto on lopulta tekevä lopun kaikista sodista. Samaan aikaan kun virallinen Ranska ja virallinen Saksa syöksyvät veljesmurhan veroiseen sotaan, näiden maiden työläiset lähettävät toisilleen rauhan ja ystävyys-tervehdyksiä. Jo yksin tämä suuri tosiasia, jolla ei ole vertaa menneisyyden historiassa, avaa valoisampia tulevaisuuden näköaloja. Se osoittaa, että vastakohtana vanhalle yhteiskunnalle, jossa vallitsevat taloudellinen kurjuus ja poliittinen mielettömyys, on syntymässä uusi yhteiskunta, jonka kansainvälisenä periaatteena tulee olemaan *rauha*, sillä kunkin kansakunnan samana määräävänä periaatteena on oleva — *työ!* Tämän uuden yhteiskunnan uranuurtajana on Kansainvälinen Työväenliitto.

Lontoossa, 23. pnä heinäkuuta 1870

*Kirjoittanut K. Marx,
hyväksytty Kansainvälisen Työväenliiton
Pääneuvoston istunnossa
heinäkuun 23. pnä 1870*

*Julkaistu samaan aikaan lentolehtisenä
englannin, saksan ja ranskan kielellä*

*Julkaistaan teoksen „Kansalaissota
Ranskassa“ 1891 ilmestyneen
painoksen tekstin mukaan
Suomennos saksasta*

KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON PÄÄNEUVOSTON TOINEN SAKSAN JA RANSKAN SOTAA KOSKEVA ADRESSI

KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON JÄSENILLE EUROOPASSA JA YHDYSVALLOISSA

Ensimmäisessä heinäkuun 23. pnä julkaisemassamme manifestissa lausuiimme: „...toisen keisarikunnan kuolinkellot ovat jo soineet Pariisissa. Se on loppuva, kuten se alkoikin: parodiaan. Mutta älkäämme unohtako, että nimenomaan Euroopan hallitukset ja vallassaolevat luokat antoivat Louis Bonapartelle mahdollisuuden esittää kahdeksantoista vuotta *keisarikunnan ennas-tamisen* julmaa pilanäytelmää.”

Siis jo ennen sotaoperaatioiden alkamista me suhtauduimme bonapartelaiseen saippuakuplaan kuten entiseen asiaan.

Emme ole erehtyneet toisen keisarikunnan elinkykyisyyden suhteen. Olimme myös oikeassa pelätessämme, että Saksan sota „menettää jyrkästi defensiivisen luonteensa ja muuttuu sodaksi Ranskan kansaa vastaan”. Tosiasiassa puolustusota loppui samalla kuin Louis Bonaparte antautui, Sedan antautui ja Pariisissa julistettiin tasavalta¹. Mutta jo kauan ennen näitä tapahtumia, jo sinä hetkenä, jolloin oli käynyt varmaksi bonapartelaisen militarismin täydellinen mädännäisyys, Preussin sotilaskamarilla päätti ryhtyä valloituksiin. *Kuningas Wilhelmin sodan alussa antama oma julistus* oli tosin ilkeänä esteenä sillä tiellä. Pohjois-Saksan valtiopäiville pitämässään valta-istuinpuheessaan kuningas oli juhlallisesti selittänyt käyvänsä sotaa Ranskan keisaria eikä Ranskan kansaa vastaan. Elokuun 11. pnä hän oli julkaissut Ranskan kansakunnalle osoitetun manifestin, missä lausui: „Keisari Napoleon on sekä maalla että merellä hyökännyt Saksan kansakuntaa vastaan, joka on aina halunnut ja yhä vieläkin haluaa elää rauhassa Ranskan kansan kanssa; olen asettunut Saksan armeijan johtoon *torjuakseni hänen hyökkäyksensä ja sotatapahtumien vuoksi olen joutunut ylittämään Ranskan rajat*”. Todistaakseen sodan „puhtaasti defensiivisen luonteen” hän ei tyytynyt selittämään ottaneensa Saksan armeijan ylijohdon käsiinsä vain „*torjuakseen hyökkäyksen*”, vaan

¹ Syyskuun 2. pnä 1870 Ranskan armeija kärsi tappion Sedanissa, jolloin 83 000 ranskalaista ja keisari joutuivat sotavangiksi. Syyskuun 4. pnä Ranska julistettiin tasavallaksi ja muodostettiin uusi hallitus, niin sanottu „kansallisen puolustuksen hallitus”. *Toim.*

lisäsi vielä, että hän oli vain „sotatapahtumien vuoksi joutunut” ylittämään Ranskan rajat. Puolustusota ei luonnollisesti lainkaan estä tekemästä „sotatapahtumien” sanelemia hyökkäysliikkeitä.

Siten siis tämä jumalaapelkäävä kuningas oli Ranskan ja koko maailman nähdén sitoutunut käymään puhtaasti defensiivistä sotaa. Miten saisi hänet vapautettua tästä juhlallisesta lupauksesta? Näytelmän lavastajien täytyi esittää asia siten, kuin hän myöntyisi vasten tahtoaan Saksan kansan tinkimättömään käskyyn; sitä varten he antoivat oitis Saksan liberaaliselle porvaristolle, sen professoreille ja kapitalisteille, valtuutetuille ja lehtimiehille viitteen. Tämä porvaristo, joka taistelussaan kansallisen vapauden puolesta vuosina 1846—1870 oli esiintynyt ennennäkemättömän epäröivästi, saamattomasti ja pelkurimaisesti, oli luonnollisesti tavattomasti riemuissaan saadessaan astua Euroopan näyttämölle saksalaisen isänmaallisuuden karjuvan leijonan osassa. Se pukeutui kansallisen riippumattomuuden valepukuun ollakseen muka pakottavinaan Preussin hallituksen — mihin? — toteuttamaan tämän saman hallituksen salaisia suunnitelmia. Se katui vuosia kestänyttä ja miltei uskonnollisen harrasta uskoaan Louis Bonaparten erehtymättömyyteen vaatien äänekkäästi Ranskan tasavallan paloittelemista. Tarkastelkaamme hetken aikaa näiden tukevien isänmaanystävien todenmukaisilta näyttäviä tekosyitä!

He eivät uskalla väittää, että Elsass-Lothringenin väestö halaisi Saksan syliin. Aivan päinvastoin. Rangaistukseksi Ranskaan kohdistuvasta patriotismista Strassburgia pommitettiin kuusi päivää „saksalaisilla” räjähdysammuksilla tarkoituksettomasti ja raakalaismaisesti — sillä sodankäynnin kannalta tärkeä ei ole kaupunki, vaan sen linnoitus, jolla on erillinen, sitä hallitseva asema —, se sytytettiin palamaan ja surmattiin suuri määrä sen puolustuskyvyttömiä asukkaita. Kuinkas muuten! Olivathan näiden maakuntien alueet kuuluneet joskus jo ammuin sitten kuolleelle Saksan valtakunnalle. Sen vuoksi kai nämä alueet ja niiden väestö oli takavarikoitava Saksalle sen vanhentumattomana omaisuutena. Jos kerran Euroopan kartta on uusitava historiallista oikeudenmukaisuutta silmälläpitäen, niin emme missään tapauksessa saa unohtaa, että Brandenburgin vaaliruhtinas oli aikoinaan preussilaisten maa-alueiden omistajana Puolan tasavallan vasalli.

Mutta ovelat isänmaanystävät vaativat Elsassia ja saksalaisväestön asumaan Lothringenia „aineelliseksi takeeksi” Ranskan hyökkäyksiä vastaan. Koska tämä halpamainen tekosyö on harhaannuttanut monta heikkomielistä ihmistä, tunnemme velvollisuudeksemme ottaa sen lähemmin tarkasteltavaksemme.

Varmaa on, että Elsassin ja sitä vastapäätä olevan Reininrannan yleinen asema ja sellaisen suuren linnoituksen kuin Strassburgin sijainti melkein puolimatassa Baselin ja Germersheimin välillä helpottavat suuresti ranskalaisten tunkeutumista Etelä-Saksaan, samalla kuin ne ovat omiaan vaikeuttamaan Etelä-Saksan hyökkäystä Ranskaan. Edelleen on varmaa, että Elsassin ja Saksan Lothringenin anastus lujittaisi melkoisesti Etelä-Saksan rajoja: Saksa pääsisi silloin Vogeesien vuoriharjanteen herraksi pitkin sen koko pituutta sekä hallitsemaan niitä linnoituksia, jotka sulkevat tämän vuoriston pohjoiset kulkutiet. Jos Metzkin vallattaisiin, niin Ranska menettäisi tietysti hetkessä kaksi tärkeintä Saksaa vastaan käytettävää operatiivista tukikohtaansa, mutta se seikka ei estäisi sitä laittamasta uusia Nancyn ja Verdunin luo. Saksalla on hallussaan Koblenz, Mainz, Germersheim, Rastatt ja Ulm, kaikki suoranaisia Ranskaa vastaan käytettäviä operatiivisia tukikohtia ja se on käyttänyt niitä tässä sodassa runsaasti; onko sillä edes hivenen verran oikeutta olla kateellinen Ranskalle, jolla näillä seu-duilla on vain kaksi huomattavaa linnoitusta — Metz ja Strassburg?

Sitä paitsi Strassburg uhkaa Etelä-Saksaa vain niin kauan, kuin tämä on erillään Pohjois-Saksasta. Vuosina 1792—1795 ei hyökätty kertaakaan Etelä-Saksan kimppuun tältä taholta, koska Preussi osallistui Ranskan vallankumousta vastaan käytyyn sotaan; mutta heti kun Preussi v. 1795 solmi erillisrauhan ja jätti etelän oman onnensa nojaan, alkoivat hyökkäykset Etelä-Saksaan Strassburgin ollessa tukikohtana ja ne jatkuivat aina vuoteen 1809. *Yhtynyt* Saksa voi oikeastaan tehdä vahingottomaksi Strassburgin ja minkä tahansa Elsassissa olevan Ranskan armeijan, jos se keskittää joukkonsa Saarlouis'n ja Landaun välille, kuten oli asianlaita tässä sodassa ja etenee tai ryhtyy taisteluun Mainzista Metztiin johtavalla tiellä. Niin kauan kuin Saksan joukkojen päävoimat ovat siellä, jokaista Strassburgista Etelä-Saksaan hyökkävää armeijaa uhkaa saarroitus ja yhteyksien katkeaminen. Jos nykyinen sotaretki on jotakin osoittanut, niin ainakin sen, miten helppoa on Saksasta hyökätä Ranskaan.

Mutta jos puhutaan rehellisesti, niin eikö yleensä ole järjettömyyttä ja anakronismia asettaa sotilaalliset näkökohdat siksi periaatteeksi, jonka mukaan kansakunnalliset rajat on määrättävä? Jos seuraisimme tätä sääntöä, niin Itävalta voisi vaatia Venetsiaa ja Mincion linjaa ja Ranska Reinin linjaa suojatakseen Pariisiin, joka epäilemättä on alttiimpi hyökkäyksille koillisesta käsin kuin Berliini lounaisesta käsin. Jos rajat on määrättävä sotilaallisia etuja silmälläpitäen, niin vaatimuksista ei tule mil-

loinkaan loppua, sillä jokaisessa sotilaallisessa linjassa on ehdottomasti vikaa ja se on parannettavissa uusien aluevaltauksien avulla; ja lisäksi tuollaista sotilaallista linjaa ei voida koskaan määrätä lopullisesti ja oikeudenmukaisesti, koska sen aina määrää voitetulle voittaja ja siinä sinänsä on jo olemassa uusien sotien siemen.

Koko historian opetuksena on: kansakuntien laita on sama kuin yksilöidenkin. Jotta niiltä voitaisiin riistää hyökkäysmahdollisuudet, niiltä on riistettävä kaikki puolustuskeinot. Ei riitä yksin se, että tartutaan niitä kurkkuun, vaan ne on surmattava. Jos milloinkaan valloittaja on ottanut „aineellisia takeita”, murtaakseen jonkin kansakunnan voimat, niin sen teki Napoleon I Tilsitin sopimuksellaan¹ ja siten, kuin hän sen pani täytäntöön Preussin ja muun Saksan suhteen. Ja sittenkin Saksan kansa mursi muutamia vuosia myöhemmin koko hänen jätiläisvoimansa kuin mädänneen korren. Mitä ovat ne „aineelliset takeet”, jotka Preussi hurjimmassa haaveissaan voi tai saattaa puristaa Ranskalta, verrattuina niihin, jotka Napoleon I puristi siltä itseltään? Tulos on tällä kertaa muodostuva yhtä tuhoisaksi. Historia on kostava, ei Ranskalta riistettyjen neliömailien mukaan, vaan sen suuren rikoksen mukaan, että 19. vuosisadan toisella puoliskolla on uudelleen herätetty henkiin *valloituspolitiikka*.

Saksalaiskiihkoisen isänmaallisuuden puolustajat sanovat: Mutta ette saa sekoittaa saksalaisia ranskalaisiin. *Emme* halua kunniaa, vaan ainoastaan turvaa. Saksalaiset ovat oleellisesti rauhaarakastavaa kansaa. Heidän järkevässä hoivassaan yksinpä valloituskin muuttuu tulevan sodan aiheesta ikuisen rauhan vakuudeksi. Eihän tietysti Saksa ollut v. 1792 hyökkäämässä Ranskaan ylevänä aikomuksenaan tukahduttaa pistimin 18. vuosisadan vallankumous! Eikä Saksa ollut se, joka tahrasi kätensä orjuuttamalla Italian, kuristamalla Unkarin ja paloittamalla Puolan! Saksan nykyinen sotilasjärjestelmä, joka jakaa koko terveen miespuolisen väestön kahteen osaan — palvelusta suorittavaan vakinaiseen armeijaan ja toiseen, lomautettuun vakinaiseen armeijaan kummankin ollessa yhtä velvollinen osoittamaan sokeaa kuuliaisuutta jumalan armoittamalle hallitsijalle — tuo sotilasjärjestelmä on luonnollisesti maailmanrauhan „aineellinen tae” ja päälle päätteeksi sivilisaation korkein päämäärä! Saksassa, kuten kaikkialla, vallassaolijain liehakoitsijat myrkyttävät yleisen mielipiteen ylistelyillään ja valheellisella omakiitoksella.

¹ *Tilsitin rauhan* solmivat Ranska ja Venäjä vuonna 1807 sen jälkeen, kun Napoleon I:n sotajoukot olivat sotilaallisesti murskanneet Preussin. *Toim.*

Heistä, noista saksalaisista isänmaanystäväistä, tuntuvat harmillisilta nuo ranskalaiset linnoitukset Metz ja Strassburg, mutta he eivät näe mitään väärää Varsovan, Modlinin ja Ivangorodin venäläisten linnoitusten muodostamassa jättiläismäisessä linnoitusjärjestelmässä. Samaan aikaan kun heitä hirvitävät Bonaparten hyökkäysten kauhut, he sulkevat silmänsä näkemästä tsaarin suojeluvallan häpeällisyyttä.

Niin kuin Louis Bonaparte ja Bismarck vaihtoivat lupauksia v. 1865, niin myös vaihtoivat niitä Gortšakov ja Bismarck v. 1870. Niin kuin Louis Napoleon imarteli itseään luulemalla, että vuoden 1866 sota näännyttää sekä Itävallan että Preussin ja tekee hänestä Saksan ylimmän kohtalonmäärääjän, niin myös Aleksanteri imarteli itseään luulemalla, että vuoden 1870 sota näännyttää Saksan ja Ranskan ja kohottaa hänet Länsi-Euroopan ylimmäksi kohtalonmäärääjäksi. Niin kuin toinen keisarikunta katsoi mahdolltomaksi olla olemassa rinnan Pohjois-Saksan liiton kanssa, niin myös itsevaltaisen Venäjän täytyi luulla Preussin johtamaa Saksan valtakuntaa vaarakseen. Sellainen on vanhan poliittisen järjestelmän laki. Tuon järjestelmän puitteissa toisen valtion voitto on toisen häviö. Tsaarin ratkaiseva vaikutus Euroopan asioihin perustuu hänen perinnäiseen, Saksaan kohdistuvaan ylivaltaansa. Voiko tsaari sallia asemansa heikkenevän ulkomailla sellaisena ajankohtana, jolloin vulkaaniset yhteiskunnalliset voimat itse Venäjällä uhkaavat horjuttaa itsevaltiuden syvimpiä perustoja? Moskovalaisissa lehdissä on jo se sävy, joka oli bonapartelaisissa lehdissä vuoden 1866 sodan jälkeen. Uskovatko saksalaiskiikhoilijat tosiaankin, että Saksan vapaus ja rauha on turvattu, jos he pakottavat Ranskan heittäytymään Venäjän syliin? Jos sotaonni, menestyksen aiheuttama ylimielisyys ja dynastiset juonittelut saavat Saksan ryöstämään Ranskalta maa-alueita, jää Saksalle vain kaksi tietä: joko sen täytyy seurauksista piittaamatta asettua *julkisesti* palvelemaan Venäjän laajenemispyrkimyksiä tai sitten sen täytyy lyhyen tauon jälkeen varustautua uuteen „puolustus“-sotaan, ei suinkaan mihinkään vastakeksittyyn „lokalisoituun” sotaan, vaan *rotusotaan* yhdistyneitä slaavilais- ja roomalaisrotuja vastaan.

Saksan työväenluokka on tarmokkaasti tukenut sotaa, jonka estäminen ei ole ollut sen vallassa, sotana, jonka tarkoituksena on Saksan riippumattomuus ja Ranskan ja koko Euroopan vapauttaminen toisen keisarikunnan vuorenraskaasta ikeestä. Saksan teollisuustyöläiset yhdessä maatyöläisten kanssa muodostivat sankariin armeijain perusjoukon heidän perheensä jäädessä puolittain nälkää näkemään. Ulkomailla käytyjen taistelujen tuottamien onnettomuuksien lisäksi heitä odottavat kurjuuden tuottamat onnettomuudet kotona. He vaativat nyt

vuorostaan „takeita” siitä, että heidän tavattoman raskaat uhrinsa eivät ole olleet turhia, että he ovat todella hankkineet vapauden ja että niitä voittoja, jotka he ovat saaneet bonapartelaisista armeijoista, ei muuteta Saksan kansan tappioiksi niin kuin vuonna 1815. Ja ensimmäiseksi tällaiseksi takeeksi he vaativat *„kunniallista rauhaa Ranskalle”* ja *„Ranskan tasavallan tunnustamista”*.

Saksan sosialidemokraattisen työväenpuolueen Keskuskomitea julkaisi syyskuun 5. päivänä manifestin, jossa se tarmokkaasti vaati näitä takeita. „Me”, lausui se, „esitämme jyrkän vastalauseemme Elsass-Lothringenin anastamista vastaan. Ja me olemme tietoisia siitä, että puhumme Saksan työväenluokan nimessä. Ranskan ja Saksan yhteisten etujen vuoksi, rauhan ja vapauden etujen vuoksi, länsimaisen sivistyksen etujen vuoksi itämaista raakalaisuutta vastaan Saksan työläiset eivät tule millään muotoa sietämään Elsass-Lothringenin anastusta... Me tulemme uskollisesti puolustamaan kaikkien maiden työläistovereidemme kanssa proletariaatin yhteistä kansainvälistä asiaa!”

Onnettomuudeksi emme voi luottaa heidän välittömään menestykseensä. Jos kerran Ranskan työläiset eivät voineet rauhan aikana estää hyökkääjiä, niin onko silloin Saksan työläisillä enemmän mahdollisuuksia pysäyttää voittaja keskellä aseitten melskettä? Saksan työläisten manifestissa vaaditaan Louis Bonaparten luovuttamista tavallisena rikollisena Ranskan tasavallalle. Heidän vallanpitäjänsä sen sijaan tekevät kaiken voitavansa asettaakseen hänet jälleen Tuileries’hin, katsoen hänet parhaaksi mieheksi saattamaan Ranskan turmioon. Miten sitten lieneekin, mutta historia on osoittava, että Saksan työläiset eivät ole yhtä taipuisaa ainesta kuin Saksan porvaristo. He tulevat täyttämään velvollisuutensa.

Me, kuten hekin, tervehdimme Ranskan tasavallan muodostamista, mutta samaan aikaan vaivaa meitä pelko, joka toivottavasti on osoittautuva perusteettomaksi. Tämä tasavalta ei ole kukistanut valtaistuinta, vaan on vain täyttänyt sen tyhjän paikan. Tasavalta ei ole julistettu yhteiskunnallisena saavutuksena, vaan kansallisena puolustustoimenpiteenä. Sitä pitää käsissään väliaikainen hallitus, joka osaksi on pantu kokoon tunnetuista orleanisteista, osaksi porvarillisista tasavaltalaisista; ja näiden viimeksi mainittujen joukossa on muutamia, joihin vuoden 1848 kesäkuun kapina on jättänyt lähtemättömän häpeämerkin. Tuon hallituksen jäsenten keskeinen työnjako näyttää lupaavan varsin vähän hyvää. Orleanistit ovat vallanneet itselleen vahvimmat asemat — armeijan ja poliisin —, samalla kun luulotelluille tasavaltalaisille on annettu jaarittelijainpaikat. Eräät heidän ensimmäisistä toimenpiteistään osoittavat melko selvästi, etteivät

he ole perineet keisarikunnalta ainoastaan raunioröykkiötä, vaan myös sen pelon työväenluokkaa kohtaan. Kun nyt laveasuisesti luvataan tasavallan nimessä mahdollomia, niin eiköhän noin tehdä siksi, että saataisiin aikaan hälyä „mahdollisen” hallituksen hyväksi? Eiköhän porvareista, jotka mielellään toimittaisivat tasavallan hautaan, tasavalta ole vain Orleansien restauraatioon johtavana siltana?

Ranskan työväenluokka on siis joutunut tavattoman vaikeaan asemaan. Kaikki yritykset uuden hallituksen kukistamiseksi nyt, kun vihollinen jo miltei kolkuttaa Pariisin portilla, olisivat epätoivoista mielettömyyttä. Ranskan työläisten on täytettävä velvollisuutensa kansalaisina, mutta heidän ei saa antaa hallita itseään vuoden 1792 kansallisilla *muistoilla*, kuten Ranskan talonpojat antoivat pettää itseään ensimmäisen keisarikunnan kansallisilla *muistoilla*. Heidän asianaan ei ole menneisyyden toistaminen, vaan tulevaisuuden rakentaminen. Käyttäkööt he rauhallisesti ja päättäväisesti niitä keinoja, jotka tasavaltalainen vapaus heille antaa, järjestääkseen perusteellisesti oman luokansa. Se on antava heille uusia, herkulesmaisia voimia Ranskan uudestiluumista ja yhteistä tehtäväämme — proletariaatin vapautusta — varten. Heidän voimastaan ja viisaudesta riippuu tasavallan kohtalo.

Englannin työläiset ovat jo ryhtyneet toimenpiteisiin murtaukseen ulkopuolisella terveellisellä painostuksellaan hallituksensa haluttomuuden tunnustaa Ranskan tasavalta¹. Nykyisellä vitkastelullaan Englannin hallitus tahtoo kaiketikin hyvittää vuoden 1792 jakobiinivastaisen sodan, samoin kuin sen sopimattoman kiireen, millä se hyväksyi valtiokaappauksen. Lisäksi Englannin työläiset vaativat hallitukseltaan, että se kaikin voimin vastustaisi Ranskan paloitlemista, jota osa Englannin lehdistöstä aika häpeämättömästi vaatii. Tämä sama lehdistö se on kaksikymmentä vuotta jumaloinut Louis Bonapartea Euroopan kaitselmuksena ja osoittanut myrskyisästi suosiotaan Amerikan orjanomistajain kapinalle². Nyt, kuten silloinkin, se ahertaa orjanomistajain hyväksi.

Kutsukoot *Kansainvälisen Työväenliiton* osastot kaikissa maissa työväenluokkaa uuteraan toimintaan. Jos työläiset unoh-

¹ Tarkoitetaan Marxin ja I Internationalen Pääneuvoston aloitteesta kehitettyä Englannin työläisten laajaa joukkokokouskampanjaa Ranskan tasavallan tunnustamisen puolesta. *Toim.*

² Amerikan teollisten pohjoisvaltioiden sekä plantaasin- ja orjanomistajain etelävaltioiden välisen kansalaissodan aikana (1861—1865) Englannin porvarillinen lehdistö asettui kannattamaan etelävaltioita, ts. orjanomistajärjestelmää. *Toim.*

tavat velvollisuutensa, jos he jäävät passiivisiksi, niin nykyinen hirvittävä sota on vain oleva vielä hirvittävämpien kansainvälisten taistelujen edeltäjä ja johtaa kaikissa maissa siihen, että miekan, maaomaisuuden ja pääoman herrat tuottavat työläisille uusia tappioita.

Vive la république!¹

Lontoo, syyskuun 9. pnä 1870

Kirjoittanut K. Marx, vahvistettu Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston istunnossa syyskuun 9. pnä 1870
Julkaistu samoihin aikoihin lentolehtisenä englannin, ranskan ja saksan kielellä

Julkaistaan teoksen „Kansalaissota Ranskassa” 1891 ilmestyneen painoksen tekstin mukaan
Suomennos saksasta

¹ Eläköön tasavalta! *Toim.*

VUODEN 1871 RANSKAN KANSALAISSOTAA KOSKEVA KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON PÄÄNEUVOSTON ADRESSI

KAIKILLE TYÖVÄENLIITON JÄSENIILLE EUROOPASSA JA YHDYSVALLOISSA

I

Syyskuun 4. p:nä 1870, kun Pariisin työläiset julistivat tasavallan, jota melkein samassa hetkessä koko Ranska tervehti yksimielisesti, muuan virkoja tavoittelevien asianajajain joukkio — valtiomiehenään Thiers ja kenraalinaan Trochu — valtasi Pariisin kaupungintalon. Nämä miehet olivat silloin niin täynnä sitä fanaattista uskoa, että Pariisin kutsumuksena on edustaa Ranskaa kaikkina historiallisten kriisien kausina, että rauenneiden Pariisin edustajavaltuuksiensa esittäminen näytti heistä riittävän todistamaan heidät oikeutetuiksi anastamaan Ranskan hallitsijain arvonimen. Toisessa viime sotaa koskevassa adressissamme, viisi päivää näiden henkilöiden pinnallenousun jälkeen, me sanoimme teille, mitä he ovat miehiään. Ja kuitenkin, yllätettynä, työläisten todellisten johtajain ollessa vielä Bonaparten vankiloissa ja Preussin marssiessa täyttä vauhtia Pariisia kohti, Pariisi salli heidän anastaa valtiovallan, mutta vain sillä nimenomaisella ehdolla, että tämä valtiovalta palvelisi ainoastaan ja yksinomaan kansallisen puolustuksen tarkoituksia. Mutta Pariisia voitiin puolustaa vain aseistamalla sen työläiset, muuttamalla heidät käyttökelpoiseksi sotavoimaksi ja kouluttamalla heitä itse sodan koulussa. Mutta Pariisin aseistaminen oli samaa kuin vallankumouksen aseistaminen. Pariisin voitto preussilaisesta hyökkääjästä olisi merkinnyt Ranskan työläisten voittoa Ranskan kapitalisteista ja sen valtionparasiiteista. Jouduttuaan valitsemaan joko kansallisvelvollisuuden tai luokkaedun kansallisen puolustuksen hallitus ei viivytellyt hetkeäkään — se muuttui kansallisen kavalluksen hallitukseksi.

Ensi työkseen se lähetti Thiersin kiertomatalle kaikkiin Euroopan hoveihin kerjäämään sieltä välitystä, luvaten siitä hyvästä vaihtaa tasavallan kuninkaaseen. Neljä kuukautta piirityksen alkamisen jälkeen, kun näytti tulleen sopiva hetki ruveta puhumaan antautumisesta, Trochu lausui Jules Favren ja muiden hallituksenjäsenten läsnäollessa Pariisin kokoontuneille määreille seuraavaa:

„Ensimmäinen kysymys, minkä kollegani esittivät minulle vielä samana syyskuun 4. päivän iltana, oli tämä: Onko Pariisilla minkäänlaisia mahdollisuuksia kestää Preussin armeijan piiri-

tyksissä? Vastasin vitkastelematta tähän kysymykseen kielteisesti. Monet täällä olevat kollegani voivat vahvistaa puheeni todeksi ja minun pysyneen tässä mielipiteessäni. Sanoin heille nämä samat sanat, että asiain ollessa nykyisellään on hulluutta yrittää puolustaa Pariisia preussilaista piiritystä vastaan, tosin lisäksi vielä, sankarillista hulluutta, muttei mitään sen enempää... Tapahtumat (joita hän itse johti) eivät ole osoittaneet vääräksi ennakkonäkemykseni". Tämän Trochun sievän pikku puheen julkaisi myöhemmin eräs läsnäolleista määreistä, herra Corbon.

Siis samana iltana, jolloin tasavalta julistettiin, Trochun kollegat tiesivät, että hänen „suunnitelmanaan” oli Pariisin antautuminen. Jos kansallinen puolustus ei olisi ollut vain pelkkä veruke Thiersin, Favren ja kumpp. persoonallista valtakomentoa varten, niin syyskuun 4. p:n nousukkaat olisivat jo 5. p:nä luopuneet vallasta, paljastaneet Trochun „suunnitelman” Pariisin väestölle ja vaatineet tätä joko heti antautumaan tai ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä. Mutta nuo kunniattomat petturit päättivät sen sijaan parantaa Pariisin „sankarillista hulluutta” nälällä ja murhilla ja vetää Pariisia toistaiseksi nenästä sellaisilla mahtipontisilla julistuksilla kuin esim.: „Trochu, Pariisin kuvernööri, ei tule milloinkaan antautumaan!” ja Jules Favre, ulkoministeri, „ei tule luovuttamaan tuumaakaan alueestamme eikä ainoatakaan kiveä linnoituksistamme”. Mutta Gambettalle kirjoittamassaan kirjeessä sama Jules Favre tunnusti, että he „puolustautuvat” *Pariisin työläisiä* eivätkä suinkaan preussilaisia sotamiehiä vastaan. Koko piirityksen ajan bonapartelaiset ryövärit, joille Trochu viisaasti oli uskonut Pariisin armeijan päällikkyuden, laskettelivat tuttavallisessa kirjeenvaihdossaan halpamaisia sukkeluuksia puolustuksesta, jonka he hyvin tiesivät olevan pilaa. Katsottakoon esim. Pariisin armeijan tykkiväen ylikomentajan, kunnialegioonan suurristin kantajan Alphonse Simon Guidon ja tykkiväen divisioonakenraalin Susanen kirjeenvaihtoa, jonka Kommuuni on julkaissut¹. Vihdoin tammikuun 28. p:nä 1871 he riisuiivat pettävän naamarinsa. Osoittaen tosi sankaruutta äärimmäisessä itsensä alentamisessa Pariisin antautumisen yhteydessä kansallisen puolustuksen hallitus esiintyi *Bismarckin vangeista kokoonpantuna Ranskan hallituksena* — siis niin halpamaisessa osassa, että yksinpä Louis Napoleonin Sedanissa oli kauhistunut ryhtymästä sellaiseen. Paetessaan maaliskuun 18. p:n jälkeen paniikin vallassa Versaillesiin

¹ Englanninkielisessä tekstissä: ...julkaissut „Journal Officiel” lehdessä. „*Journal Officiel de la Republique Française*” (*Ranskan Tasavallan Virallinen Lehti*) — Pariisin Kommuunin hallituksen äänenkannattaja, ilmestyi Pariisissa vuonna 1871 maaliskuun 19. päivästä toukokuun 24. päivään *Toim.*

„capitulardit”¹ jättivät jälkeensä Pariisiin asiakirjallisen todistuksen petoksestaan. Hävittääkseen sen, sanoo Kommuuni eräässä maakunnille osoittamassaan manifestissa, „nämä miehet eivät kammoisi muuttaa Pariisia verimeren huuhtelemaksi rauniokasaksi”.

Mutta monilla puolustushallituksen vaikutusvaltaisimmilla jäsenillä oli myös aivan erikoisia henkilökohtaisia syitä saattaa asiat sellaiseen lopputulokseen.

Kohta aselevon solmimisen jälkeen Milliére, joka oli Pariisin edustajana kansalliskokouksessa ja joka sittemmin ammuttiin Jules Favren erikoiskäskystä, julkaisi joukon varmasti oikeita oikeus-asiakirjoja, jotka todistavat, että eläessään aviotonta yhdyselämää erään Algeriassa asuvan juopporatin vaimon kanssa Jules Favre oli tekemällä monien vuosien kuluessa sarjan mitä rohkeimpia väärennyksiä keinotellut itselleen aviottomien lastensa nimessä suuren perinnön ja tullut siten rikkaaksi mieheksi, ja että hän laillisten perillisten nostamassa oikeusjutussa vältti ilmitulemisen vain bonapartelaisten tuomioistuinten erikoisen suosion ansiosta. Kun ei näistä kuivista oikeuden asiakirjoista päässyt mihinkään, ei edes puhetaidon voimalla, niin Jules Favre piti ensi kerran elämässään suunsa kiinni, odottaen kaikessa hiljaisuudessa kansalaissodan päättymistä, parjatakseen sitten raivoisasti Pariisin asukkaita irtipäässeiksi rikollisiksi, jotka julkeasti kapinoivat perhettä, uskontoa, järjestystä ja omistusta vastaan. Ja tuskin oli tämä sama väärentäjä päässyt valtaan, kun hän heti syyskuun 4. pn jälkeen päästi myötätuntoisuudessaan vapaiksi Picin ja Tailleferin, jotka molemmat, jopa keisarikunnankin aikana, oli tuomittu väärennyksestä „L'Etendard” lehteä koskevan häväistysjutun yhteydessä. Toinen näistä herroista, Taillefer, oli kyllin julkea saapuakseen Kommuunin aikana Pariisiin, mutta joutui heti taas vankilaan. Ja tämän jälkeen Jules Favre huusi sitten kansalliskokouksen puhujalavalta maailman tietäviin, että pariisilaiset vapauttivat kaikki kuritushuonevangit!

Ernest Picard, tuo kansallisen puolustuksen hallituksen Karl Vogt², joka itse nimitti itsensä tasavallan finanssiministeriksi — sen jälkeen, kun oli turhaan pyrkinyt keisarikunnan sisäasiain ministeriksi, on erään Arthur Picardin veli, miehen, joka huijarina karkotettiin Pariisiin pörssistä (heinäkuun 13. pille 1867 päivätty Pariisin poliisiprefektuurin kertomus) ja oman tunnus-

¹ — antautujat. *Toim.*

² Englanninkielisessä laitoksessa Joe Miller, ranskankielisessä Falstaff. *Karl Vogt* — saksalainen porvarillinen demokraatti, josta tuli Napoleon III:n asiamies. *Joe Miller* — tunnettu englantilainen näyttelijä 18. vuosisadalla, *Falstaff* — Shakespearen draamatuotteissa kerskailijaa ja veijaria kuvaava henkilötyyppi. *Toim.*

tuksensa perusteella tuomittiin 300 000 frangin varastamisesta, mihin hän syyllistyi ollessaan Société Généralen erään haaratointon, Rue Palestro № 5, johtajana (joulukuun 11. pille 1868 päivätty poliisiprefektuurin kertomus). Tämän Arthur Picardin Ernest Picard nimitti lehensä „L'Electeur Libre” toimittajaksi. Samaan aikaan kun ministerin lehden virallisilla valheilla johdettiin harhaan tavallisia pörssimiehiä, Arthur Picard ravasi edestakaisin ministeristön ja pörssin väliä ja muutti Ranskan armeijan tappiot puhtaaksi pörssivoitoksi. Tämän kelpo veljesparin koko liikekirjeenvaihto joutui Kommuunin käsiin.

Jules Ferry, joka ennen syyskuun 4. päivää oli ollut leivätön asianajaja, sai ollessaan Pariisin määrinä piirityksen aikana keinoteltua nälänhädällä itselleen omaisuuden. Se päivä, jona hän väärinkäytöksistään joutuu vastaamaan, on myös oleva hänen tuomiopäivänsä.

Nämä miehet saattoivat saada tickets-of-leave¹insa vain Pariisin raunioista; juuri heidänlaisiaan miehiä Bismarck tarvitsi. Hiukan silmänkääntötemppeja ja Thiers, joka siihen asti oli ollut hallituksen salaisena kuiskaajana, ilmestyi oitis sen johtoon ticket-of-leave-miesten joutuessa ministereiksi.

Thiers, tämä kääpiöpäsiö, hurmasi puolen vuosisadan ajan Ranskan porvaristoa, sillä hän on sen luokkaturmeltuneisuuden täydellisin henkinen ilmaus. Ennen kuin hänestä tuli valtiomies, hän oli jo historioitsijana osoittanut valehtelijan kykynsä. Hänen julkisen toimintansa aikakirja on Ranskan onnettomuuksien historia. Oltuaan vuoteen 1830 liitossa tasavaltalaisten kanssa, hän sieppasi Louis-Philippin hallitessa ministerinpaikan kavaltamalla suojelijansa Laffitten. Kuninkaan suosion hän imarteli itselleen yllyttämällä roskaväkeä mellakoihin papistoa vastaan, jolloin ryöstettiin Saint-Germain l'Auxerrois'n kirkko ja arkkipiispan palatsi, ja esiintymällä Berryn herttuattaren suhteen samalla sekä ministeri-urkkijana että vankilan kättilönä. Hänen työtään oli tasavaltalaisten hakkaaminen Transnonain kadulla, hänen työtään olivat sittemmin seuranneet katalat syyskuun lait sanomalehdistöä ja yhdistymisoikeutta vastaan. Vuonna 1840, jolloin hän jo pääministerinä sukeltautui jälleen esiin, hän hämmästytti Ranskaa Pariisin linnoittamissuunnitelmallaan. Tasavaltalaisille, jotka leimasivat tämän ehdotuksen kavalaksi salajuoneksi Pariisin vapautta vastaan, hän vastasi edustajakamarissa:

¹ Englannissa annetaan tavallisille rikollisille, kun he ovat suorittaneet suurimman osan rangaistuksestaan, tavan takaa lomautuslippu, jonka nojalla he saavat elää vapaana poliisin valvonnan alaisina. Tällaisia lippuja sanotaan tickets-of-leave'iksi ja niiden omistajia ticket-of-leave men'iksi. (Huomautus vuoden 1871 saksankieliseen laitokseen.)

„Kuinka? Te kuvittelette, että linnoitukset voisivat jolloinkin muodostua vaaraksi vapaudelle? Ennen kaikkea parhaatte jokaista mahdollista hallitusta edellyttäessänne, että se saattaisi yrittää pysyä vallassa pommittamalla Pariisia... sellainen hallitus olisi sata kertaa mahdollisempi voittonsa jälkeen kuin ennen sitä.” Tosiaan, Pariisia ei olisi uskaltanut linnoituksista pommittaa mikään muu hallitus, paitsi se hallitus, joka ensin luovutti nämä linnoitukset Preussille.

Kun kuningas Bomba¹ tammikuussa 1848 koetteli voimiaan Palermoa vastaan, niin Thiers, joka ei ollut silloin enää ministeri, esiintyi jälleen edustajakamarissa: „Hyvät herrat, te tiedätte, mitä tapahtuu Palermossa. Te kaikki vavahdatte kauhusta (parlamentaarisessa mielessä), kun kuulette, että suurta kaupunkia on neljäkymmentä kahdeksan tuntia pommittanut — kuka? Sodanoikeutta käyttävä vieras vihollinenko? Ei, hyvät herrat, vaan oma hallitus. Ja minkä vuoksi? Sen vuoksi, että tuo onneton kaupunki vaati oikeuksiaan. Ja siitä hyvästä, että se vaati oikeuksiaan, sitä pommitettiin neljäkymmentä kahdeksan tuntia... Sallikaa minun vedota Euroopan mielipiteeseen. Se on oleva ihmisyydelle tehty palvelus, jos Euroopan ehkä suurimmalta puhujalavalta kajahtaa muutamia suuttumuksen sanoja (tosiaan, sanoja!) sellaisia tekoja vastaan. Kun regentti Espartero, joka oli tehnyt palveluksia maalleen (mitä Thiers ei koskaan ole tehnyt), aikoi pommittaa Barcelonaa tukahduttaakseen siellä puhjenneen kapinan, niin maailman kaikilta ääriiltä kajahti yleinen suuttumuksen huuto.”

Kahdeksaatoista kuukautta myöhemmin Thiers oli eräitä rai-vokkaimpia Ranskan armeijan suorittaman Rooman pommituksen puoltajia². Kuningas Bomban erehdys näyttää itse asiassa olleen vain siinä, että hän rajoitti pommituksensa neljäänkymmeneen kahdeksaan tuntiin.

Muutamaa päivää ennen helmikuun vallankumousta, äreänä siitä, että Guizot oli syrjäyttänyt hänet pitkäksi ajaksi virasta ja kavallushommasta, ja vainuten ilmassa olevan lähenevää kansanliikettä, Thiers selitti tekopyhällä mahtipontisuudella, joka oli tuottanut hänelle pilanimen Mirabeau-mouche (Mirabeau-kärpänen), edustajakamarissa näin:

„Kuulun, en ainoastaan Ranskan, vaan Euroopan vallankumouksen puolueeseen. Toivon, että vallankumouksen hallitus

¹ *Kuningas Bomba* — Ferdinand II:n, molempain Sisiliain kuninkaan pilkkanimi. *Toim.*

² Vuoden 1849 huhtikuussa ranskalaisia joukkoja lähetettiin Italiaan tukahduttamaan Italian vallankumousta. Ne pommittivat vallankumouksellista Roomaa, millä ilmeisesti rikottiin Ranskan perustuslakia, jossa sanotaan, että tasavalta ei ole milloinkaan käyttävä voimaa minkään kansan vapauden sortamiseen. *Toim.*

saisi jäädä maltillisten miesten käsiin: ...mutta jos tämän hallituksen pitää joutua malttamattomien miesten, vaikkapa radikaalien käsiin, niin sen silti ole jättävä asiaani silleen. Tulen aina kuulumaan vallankumouksen puolueeseen.”

Tuli helmikuun vallankumous. Sen sijaan että vallankumous olisi asettanut Guizot'n ministeristön tilalle Thiersin ministeristön, kuten tuo ukkeli oli uneksinut, se asetti Louis-Philippen tilalle tasavallan. Ensimmäisenä voiton päivänä Thiers pysytteli visusti piilossa, unohtaen, että työläisten vihalta häntä suojeli se, että he halveksivat häntä. Tämä rohkeudesta tunnettu mies pysytteli kaukana julkisuuden näyttämöltä niin kauan, kunnes kesäkuun verilöyly¹ oli lakaissut sen puhtaaksi hänenlaisensa miehen toimintaa varten. Silloin kohosi hän johtomieheksi „järjestyspuolueessa” ja sen parlamentaarisessa tasavallassa, tuossa nimettömässä välivaltiossa, jossa kansan nujertamiseksi kaikki vallassaolevan luokan eri ryhmät vehkeilivät salaa yhdessä ja oman monarkiansa pystyttämiseksi — kukin erikseen toistansa vastaan. Silloin, kuten nytkin Thiers syytti tasavaltalaisia ainoaksi tasavallan lujittamisen esteeksi; silloin, kuten nytkin hän puhui tasavallalle samaan tapaan kuin pyöveli Don Carlockselle: „Surmaan sinut sinun omaksi hyväksesi”. Nyt, kuten silloinkin hänen täytyy voittonsa jälkeisenä päivänä huutaa: „L'Empire est fait” — Keisarikunta on valmis. Siitä huolimatta, että hän oli ulkokultaisesti puhunut „välttämättömistä vapauksista” ja persoonallisesti vihasi Louis Bonapartea, joka oli vetänyt häntä nenästä ja heittänyt parlamentarismen menemään, (parlamentarismen keinotekoisien ilmapiirin ulkopuolella ukkeli tiesi vallan mainiosti olevansa pelkkä nolla), tästä kaikesta huolimatta Thiers osallistui toisen keisarikunnan kaikkiin ilkitöihin alkaen ranskalaisten joukkojen suorittamasta Rooman valtauksesta ja aina Preussia vastaan käytyyn sotaan asti, mihin hän yllytti hyökkäämällä kiivaasti Saksan yhtenäisyyttä vastaan,— ei sen vuoksi, että tuo yhtenäisyys oli preussilaisen despotismin verhona, vaan sen vuoksi, että se loukkasi Ranskan perinnäistä oikeutta Saksan hajanaisuuteen. Samalla kun tämä kääpiö heilutti mielellään Euroopan silmien edessä Napoleon I:n miekkaa, Napoleonin, jonka kengänkiillottajana hän historiassa oli ollut, hänen ulkopolitiikkansa huippuna oli aina joka tilanteessa Ranskan äärimmäinen alennus alkaen vuoden 1841 Lontoon konventista aina Pariisin antautumiseen vuonna 1871 ja nykyiseen kansalaissotaan saakka, jossa hän Bismarckin armollisella luvalla kiihotti Sedanin ja Metzin vankeja Pariisia vastaan. Huolimatta kykyjensä joustavuudesta ja

¹ Tarkoitetaan Pariisin proletariaatin vuoden 1848 kesäkuun kapinan kukistamista. *Toim.*

tarkoituseriensä muuttuvaisuudesta tämä mies on koko elämänsä ajan ollut mitä piintyneimmän rutiinin kahleissa. On selvää, että nykyaikaisen yhteiskunnan syvimmat liikunnat ovat aina jäävä häneltä salaisuudeksi; aivot, joiden koko elinvoima on valunut kieleen, eivät voi tajuta kouraantuntuvimpiakaan yhteiskunnan pinnalla tapahtuneita muutoksia. Niinpä hän ei koskaan väsynyt tuomitsemasta pyhäinhäpäisyksi sitä, että poikettiin jotenkin Ranskan vanhentuneesta suojatullijärjestelmästä. Louis-Philippen ministerinä ollessaan hän yritti huutaa alas rautatiet, väittäen niiden olevan mielettöntä harhakuvittelua; ollessaan Louis Bonaparten aikana oppositiossa hän leimasi häpäisyksi kaikki yritykset uudistaa mädäntynyttä Ranskan sotalaitosta. Kertaakaan koko pitkän valtiollisen uransa varrella hän ei ole toteuttanut ainoatakaan, ei edes vähäpätöisintäkään käytännöllisesti hyödyllistä toimenpidettä. Thiers on ollut johdonmukainen vain rikkautenhimossaan ja vihassaan niitä ihmisiä kohtaan, jotka rikkautta tuottavat. Ensimmäisen ministeriönsä hän otti vastaan Louis-Philippen aikana köyhänä kuin Job, jättäessään sen hän oli miljoonamies. Kun hän hoiti viimeistä kertaa ministeristöä saman kuninkaan aikana (maaliskuun 1. pstä 1840), häntä syytettiin edustajakamarissa julkisesti kavalluksesta. Hän tyytyi vastaamaan syytökseen kyynelin — tavalla, jolla hän pääsi pälkäästä samoin kuin Jules Favre tai mikä tahansa muu krokotiili. Bordeaux'ssa 1871 hänen ensimmäisenä toimenpiteenään Ranskan pelastamiseksi uhkaavasta vararikosta oli se, että hän varasi itselleen kolmen miljoonan frangin vuositulot; tämä oli „säästäväisen tasavallan” ensimmäinen ja viimeinen sana, sen saman, jota hän oli kuvailut vuonna 1869 pariisilaisille valitsijoilleen. Muuan Thiersin entisiä, vuoden 1830 edustajakamarin aikuisia kollegoja, kapitalisti — mikä ei estänyt häntä olemasta antaumuksellinen Pariisin Kommuunin jäsen — herra Beslay sanoi hiljattain eräässä julistuksessa Thiersille: „Pääoman harjoittama työn orjuutus on aina ollut politiikkanne kulmakivenä, ja siitä alkaen kun olette nähnyt työn tasavallan hallitsevan Pariisin kaupungintalossa, te olette lakkaamatta huutanut Ranskalle: „Katsokaa noita rikollisia!” — Miehenä, joka on mestari halpojen valtiollisten konnankoukkujen alalla, taituri vääränvalanteossa ja petturuudessa ja joka on harjaantunut parlamentaarisen puoluetistelun kaikkiin halpamaisiin sotajuoniin, salakavaliin metkuihin ja alhaiseen vilppiin ja aina valmis lietsomaan vallankumousta jouduttuaan pois virasta ja tukahduttamaan sen veriin heti kun on pääsyt valtion peräsimeen; miehenä, jolla aatteiden tilalla ovat luokkennakkoluulot ja sydämen tilalla turhamaisuus ja joka yksityiselämässään on yhtä kunniaton kuin julkisessa elämässä halpainen — Thiers ei voi edes nytkään, esittäessään Ranskan Sul-

lan osaa, olla korostamatta tekojensa inhottavuutta naurettavalla kerskailulla.

Pariisin antautuminen, minkä ansiosta Preussille ei luovutettu ainoastaan Pariisia, vaan myös koko Ranska, oli päätepisteenä niissä pitkällisissä petollisissa juonitteluisa, joihin syyskuun 4. p:n vallananastajat olivat ryhtyneet vihollisen kanssa, Trochun omien sanojen mukaan, jo tuona samana päivänä. Toisaalta tuo antautuminen oli alkuna kansalaissodalle, johon he nyt ryhtyivät Preussin tukemina, tasavaltaa ja Pariisia vastaan. Jo antautumisehtojen itse sanamuoto sisälsi ansan. Enemmän kuin kolmasosa maasta oli silloin vihollisen käsissä, pääkaupunki oli eristetty maaseudusta, kulkuyhteydet olivat epäkunnossa. Noissa oloissa oli mahdotonta valita todellista Ranskan edustajakuntaa ilman riittävää valmisteluaikaa. Juuri sen vuoksi määrättiin antautumisehdoissa, että kansalliskokous oli valittava kahdeksan päivän kuluessa, joten monin paikoin Ranskaa tieto toimitettavista vaaleista saatiin vasta vaalipäivän aattona. Edelleen antautumisehtojen nimenomaisen määräyksen mukaan kansalliskokouksen vaalit oli toimitettava vain siinä yksinomaisessa tarkoituksessa, että päätetään sodan ja rauhan kysymyksestä ja tarpeen tullen tehdään rauhansopimus. Väestö ei voinut olla tuntematta, että aselevon ehdot tekivät mahdottomaksi sodan jatkamisen ja että Ranskan huonoimmat miehet olivat juuri parhaita vahvistamaan Bismarckin pakkorauhan. Mutta tyytymättä kaikkiin näihin varovaisuustoimenpiteisiin Thiers oli jo ennen kuin väli- rauhan salaisuus pariisilaisille ilmoitettiin lähtenyt vaalimat- kalle maaseudulle herättääkseen henkiin legitimistien puolueen, jonka oli nyt yhdessä orleanistien kanssa asetettava epäajankoh- taisiksi käyneiden bonapartistien tilalle. Legitimisteja hän ei pelännyt. Näillä ei ollut mitään mahdollisuuksia päästä nyky- aikaisen Ranskan hallitukseksi, eivätkä ne sen vuoksi olleet kilpailijoina vaarallisia; mikä muu puolue saattoi olla taantu- mukselle tervetullempi ase kuin tämä puolue, joka toiminnas- saan, Thiersin omien sanojen mukaan (edustajakamari, tammi- kuun 5. p:nä 1833) „oli aina rajoittunut kolmeen apukei- noon: ulkomaiseen maahanhyökkäykseen, kansalaissotaan ja anarkiaan?” Mutta legitimistit uskoivat vakavissaan tuhatvuotisen valtakuntansa jälleentulemukseen. Olihan muukalainen maahan- hyökkääjä polkemassa taas Ranskaa; olihan keisarikunta kukis- tettu ja Bonaparte joutunut vankeuteen, ja olivathan he itse jälleen olemassa. Historian pyörä oli nähtävästi kääntynyt takai- sin vuoden 1816 „Chambre introuvablen”¹ (maaneuvos- ja junkkerikamarin) aikoihin. Tasavallan kansalliskokouksissa vuosina 1848—1851 heitä olivat olleet edustamassa heidän

¹ — verrattoman kamarin. *Toim.*

siivistyneet ja kouliintuneet parlamenttijohtajansa, mutta nyt tunkeutuivat etualalle puolueen pelkät arkipäiväisyydet — Ranskan kaikki Pourceaugnacit¹.

Heti kun tämä maalaisjunkkerien² kokous oli avattu Bordeaux'ssa, Thiers teki näille selväksi, että heidän oli heti, vieläpä ilman parlamenttikeskustelua hyväksyttävä alustavat rauhanehdot, koska Preussi ainoastaan sillä ehdolla sallii heidän aloittaa sodan tasavaltaa ja sen lujaa linnoitusta, Pariisia, vastaan. Vastavallankumouksella ei tosiaankaan ollut hetkeäkään menettävissä. Valtionvelka oli kasvanut toisen keisarikunnan aikana kaksinkertaiseksi, ja suuria kaupunkeja rasittivat kovasti paikalliset velat. Sota oli pelottavasti lisännyt kansakunnan rasituksia ja tuhonnut häikäilemättä sen apulähteet. Rappiotilan lisäksi seisojia siinä vielä preussilainen Shylock³ vaatimassa puolen miljoonan preussilaisen sotilaan muonittamista Ranskassa, viiden miljardin sotakorvausta sekä 5 prosentin korkoa sen maksamattomille erille. Kuka oli maksava laskun? Rikkauksien omistajat saattoivat säilyttää alkamansa sodan kustannukset noiden rikkauksien luojien kannettaviksi vain kukistamalla väkivalloin tasavallan. Siten Ranskan suorastaan äärimmäinen rappiotila kannusti näitä patrioottisia maaomaisuuden ja pääoman edustajia täydentämään muukalaisvalloittajan nähden ja sen korkean suojeluksen alaisina ulkoista sotaa kansalaissodalla, orjanomistajain kapinalla.

Tämän salaliiton tiellä oli suurena esteenä — Pariisi. Pariisin aseistariisuminen oli menestyksen ensimmäinen ehto. Sen vuoksi Thiers vaati Pariisia laskemaan aseensa. Sitten Pariisia ärsyttettiin kaikin mahdollisin tavoin: maalaisjunkkerien kokous piti hurjia tasavaltalaisvastaisia mielenosoituksia; Thiers puhui kaksimielisesti tasavallan olemassaolo-oikeudesta; Pariisia uhattiin pään ja pääkaupunginoikeuksien menetyksellä (décapiter et décapitaliser); orleanisteja nimitettiin lähettäiläiksi; Dufaure antoi langenneita vekseleitä ja vuokria koskevat lakinsa, jotka uhkasivat häviöllä Pariisin kauppaa ja teollisuutta; Pouyer-Quertier määräsi perittäväksi kaikkien mahdollisten painotuotteiden kustakin numerosta 2 centimeä veroa; Blanqui ja Flourens tuomittiin kuolemaan, tasavaltalaiset lehdet kiellettiin; kansallis-

¹ *Pourceaugnac* — typerän ja rajoittuneen pientilanherran henkilötyyppi Mollièren komediasta. *Toim.*

² Helmikuun 12. p:nä 1871 Bordeaux'ssa alkaneessa kansalliskokouksessa olivat valtaenemmistönä monarkistit (750 edustajasta monarkisteja oli 450) — tilanherrojen sekä kaupungin ja maaseudun taantumuksellisten kerrosten edustajat. Tästä johtuu nimi „maalaisjunkkerien (ruraux) kokous” eli „maajunkkerien kamari”. *Toim.*

³ *Shylock* — koronkiskurin henkilötyyppi Shakespearen näytelmästä „Venetsian kauppias”. *Toim.*

kokous siirrettiin Versaillesiin; Palikaon julistama, mutta syyskuun 4. pnä kumottu piiritystila ennallistettiin; joulukuun 2. päivän sankari Vinoy nimitettiin kuvernööriksi, santarmi Valentin — poliisiprefektiksi ja jesuiittakenraali Aurelle de Paladines — Pariisin kansalliskaartin ylipäälliköksi.

Ja nyt meillä on eräs kysymys herra Thiersille ja herroille kansallisen puolustuksen hallituksen jäsenille, hänen apureilleen. Tiedetään, että Thiers sopi rahaministerinsä herra Pouyer-Quertier'n välityksellä kahden miljardin suuruisesta heti suoritettavaa lainasta. Onko siis totta vaiko ei:

1. että tämä afääri suoritettiin siten, että Thiersin, Jules Favren, Ernest Picardin, Pouyer-Quertier'n ja Jules Simonin taskuihin joutui monien satojen miljoonien provisio, ja

2. että maksu tuli suorittaa vasta Pariisin „pacifikation'in”¹ jälkeen?

Joka tapauksessa on asian täytynyt olla sangen kiireellinen, koskapa Thiers ja Jules Favre vähääkään häpeämättä pyysivät Bordeaux'n kokouksen nimessä preussilaisia joukkoja miehittämään Pariisiin. Mutta sellainen ei sopinut Bismarckin peliin, kuten hän pilkallisesti ja aivan julkisesti kertoi ihmetteleville Frankfurтин proporvareille palattuaan takaisin Saksaan.

II

Pariisi oli ainoa vakava este vastavallankumouksellisen salaliiton tiellä. Pariisi oli siis riisuttava aseista. Tämän kohdan suhteen Bordeaux'n kokous oli täysin avomielinen. Jos kohta sen maajunkkerien raivoisa mylvinä ei olisikaan ollut kyllin kuuluva, niin se seikka, että Thiers jätti Pariisin triumviraatille, jonka muodostivat joulukuun murhamies Vinoy, bonapartistisantarmi Valentin ja jesuiittakenraali Aurelle de Paladines, teki mahdottomaksi kaiken epäilyn. Mutta samalla kun salaliittolaiset esittivät julkeasti aseistariisumisen todellisen tarkoituksen, he vaativat Pariisia luovuttamaan aseet sellaisella tekosyyllä, mikä oli mitä huutavin, hävyttömin valhe. Kansalliskaartin tykit kuuluvat valtiolle, sanoi Thiers, ja ne on siis luovutettava takaisin valtiolle. Todellisuudessa asia oli näin: Pariisi oli ollut vartiopalkallaan aina antautumispäivästä alkaen, jolloin Bismarckin vangit luovuttivat Ranskan Bismarckille, varaten kuitenkin itselleen lukuisan henkivartioston ilmeisenä tarkoituksenaan Pariisin kurissa pitäminen. Kansalliskaarti järjestäytyi uudelleen ja uskoi ylijohdon kansalliskaartin keskuskomitealle, jonka valitsi koko joukko, muutamia vanhoja bonapartelaisia osastoja

¹ — „rauhottamisen”. *Toim.*

lukuunottamatta. Ennen kuin preussilaiset marssivat Pariisiin, keskuskomitea huolehti siitä, että kanuunat ja mitraljöösit, jotka antautujat olivat petollisesti jättäneet preussilaisten miehitettäväksi tuleviin ja niitä lähellä oleviin kaupunginosiin, siirrettiin Montmartreen, la Villetteen ja Bellevilleen. Tämä tykistö oli hankittu kansalliskaartin omilla lahjoituksilla. Ne oli tunnustettu virallisesti sen omaisuudeksi tammikuun 28. pn antautumisehdoissa ja sellaisena jätetty lukuunottamatta, kun yleensä luovutettiin valtiolle kuuluvia aseita voittajalle. Thiersillä ei ollut mitään, pienintäkään syytä aloittaa sotaa Pariisia vastaan, ja siksi hänen oli turvauduttava siihen halpaan valheeseen, että kansalliskaartin tykistö oli muka valtion omaisuutta!

Tykistön takavarikoimisen piti olla vain esinäytöksenä Pariisin yleiseen aseistariisumiseen ja siis myös syyskuun 4. pn vallankumouksen aseistariisumiseen. Mutta tästä vallankumouksesta oli tullut Ranskan laillinen tila. Vallankumouksen tuloksen, tasavallan, oli voittaja tunnustanut antautumisehtojen sanamuodossa. Antautumisen jälkeen sen olivat tunnustaneet kaikki vieraat vallat; sen nimessä oli kutsuttu koolle kansalliskokous. Bordeaux'n kansalliskokouksen ja sen toimeenpanevan vallan ainoana laillisena perustajana oli syyskuun 4. pnä suoritettu Pariisin työläisvallankumous. Jollei olisi ollut syyskuun 4. päivää, tämän kansalliskokouksen olisi heti täytyntä jättää paikkansa lainsäätäjäkunnalle, joka valittiin vuonna 1869 yleisellä äänestyksellä ranskalaisten eikä preussilaisten vallan aikana, mutta jonka vallankumous oli väkivaltaisesti hajottanut. Thiersin ja hänen ticket-of-leave-miestensä olisi täytyntä antaa peräksi saadakseen Louis Bonaparten allekirjoittaman suojeluskirjan ja välttyäkseen siten tekemästä Cayennen-matkaa¹. Kansalliskokous valtuuksineen, jotka oikeuttivat sen solmimaan rauhan Preussin kanssa, oli vain eräänä välitapahtumana tuossa vallankumouksessa, jonka todellisena olemisena oli kuitenkin aseistettu Pariisi, sama Pariisi, joka oli tehnyt tuon vallankumouksen ja kestänyt sen vuoksi viisikuukautisen piirityksen kaikkine nälänhädän kauhuineen ja joka Trochun „suunnitelmasta” huolimatta oli vastarintaa jatkamalla antanut maaseudulle mahdollisuuden käydä itsepintaista puolustusotaa. Ja nyt piti Pariisin joko luovuttaa aseensa Bordeaux'n kapinallisten orjanomistajain loukkaavasta käskystä ja tunnustaa, että sen syyskuun 4. pn vallankumous pelkästään siirsi valtiollisen vallan Louis Bonapartelta hänen kuninkaallisille kilpailijoilleen; — tai sitten sen täytyi taistella uhrautuvaisesti Ranskan puolesta, jonka pelastaminen häviöstä ja uudestisyntyminen oli

¹ *Cayenne* — Etelä-Amerikassa sijaitsevan Ranskan Guyanan pääkaupunki, pakkotyö- ja karkotuspaikka. *Toim.*

mahdotonta ilman niiden valtiollisten ja yhteiskunnallisten olojen vallankumouksellista mullistamista, jotka olivat synnyttäneet toisen keisarikunnan ja kypsyneet sen suojelevan varjeluksen alaisina äärimmäiseen mädännäisyyteen asti. Viisikuukautisen nälänhädän riuduttama Pariisi ei epäröinyt hetkeäkään. Se päätti sankarillisesti kestää kaikki ranskalaisten salaliittolaisten vastustamisesta koituvat vaarat siitäkin huolimatta, että preussilaisten kanuunat uhkasivat sitä sen omista linnoituksista. Mutta kammoten kansalaissotaa, johon Pariisi yritettiin pakottaa, keskuskomitea pysytteli puolustuskannalla piittaamatta kansalliskokouksen ärsytyksestä, toimeenpanovallan sekaantumisesta asioihin ja uhkaavasta joukkojen keskittämisestä Pariisiin ja sen ympäristöön.

Niinpä Thiers itse alkoi kansalaissodan: hän lähetti Vinoy'n johdolla erään poliisiosaston ja muutamia linjarykmenttejä öiselle rosvoretkelle Montmartreen anastamaan äkkiylläköllä kansalliskaartin tykistön. On tunnettua, että tämä yritys epäonnistui kansalliskaartin vastarinnan sekä sotavaen ja kansan veljeilyn vuoksi. Aurelle de Paladines oli jo ennakolta painannut kertomuksensa voitosta, ja Thiersillä oli valmiina kuulutuksia, joissa ilmoitettiin hänen valtiokaappaustoimenpiteistään. Molemmat täytyi nyt korvata Thiersin julistuksella, jossa hän ilmoitti jalomielisestä päätöksestään jättää kansalliskaartille sen aseet; hän ei epäile, niin hän sanoi, että kaarti tulee käyttämään niitä kapinallisia vastaan yhtyen hallitukseen. Kaikista 300 000 kansalaiskaartilaisesta vain 300 noudatti tätä pikku Thiersin kehotusta yhtyä häneen omaa itseään vastaan. Maaliskuun 18. p:n mainehikas työväenvallankumous otti kiistattomaan valtaansa Pariisiin. Keskuskomitea oli sen väliaikaisena hallituksena, Eurooppa näytti olevan hetken aikaa kahden vaiheilla sen suhteen, olivatko äskeiset hämmästyttävät valtiolliset ja sotilaalliset tapahtumat todellisuutta vai olivatko ne vain unikuvia kaukaisesta menneisyydestä.

Maaliskuun 18. pstä aina siihen asti, kunnes versaillesilaiset joukot tunkeutuivat Pariisiin, proletaarinen vallankumous pysyi kaikista väkivallanteoista, joita vallankumoukset ja varsinkin „ylempien luokkien” vastavallankumoukset ovat täynnään, niin puhtaana, että vastustajat eivät löytäneet suuttumukselleen muuta kiinnekohtaa kuin kenraalien Lecomten ja Clément Thomas'n mestauksen ja Vendôme-torilla sattuneen yhteenoton.

Muun bonapartistiupseeri, kenraali Lecomte, joka oli osallistunut Montmartreen tehtyyn yölliseen hyökkäykseen, oli neljä kertaa antanut 81. linjarykmentille käskyn ampua Pigale-torilla aseetonta väkijoukkoa: kun sotilaat kieltäytyivät, hän parjasi niitä raivostuneena. Sen sijaan että olisivat ampuneet naisia ja lapsia, hänen omat miehensä ampuivat hänet itsensä. Juurtuneet

tottumukset, joita työväen vihollisten kasvatus on istuttanut sotilain, eivät luonnollisestikaan katoa samassa hetkessä, jolloin nämä sotamiehet siirtyvät työläisten puolelle. Nämä samat sotamiehet surmasivat myös Clément Thomas'n.

„Kenraali” Clément Thomas, entinen tyytymätön vahtimestari, oli Louis-Philippen viimeisinä aikoina pestautunut tasavaltalaisen „Le National” lehden toimitukseen, missä hän samalla oli tämän kovin taisteluhaluisen lehden nimellisen (vankeusrangaistuksien istumista varten otetun) vastaavan toimittajan ja kaksintaistelijan tehtävissä. Kun „Nationalin” herrat helmikuun vallankumouksen jälkeen tulivat peräsimeen, he tekivät tästä entisestä vahtimestarista kenraalin. Tämä tapahtui vähän ennen kesäkuun verilöylyä, jota hän, kuten Jules Favrekin, oli suunnitellut ja jossa hän esitti mitä katalinta pyövelinosaa. Sitten hän katosi kenraaliukseensa pitkäksi aikaa sukeltautuakseen jälleen esiin marraskuun 1. pnä 1870. Päivää ennen „puolustuksen hallitus” oli juhlallisesti luvannut kaupungintalolla Blanquille, Flourensille ja muille työläisten edustajille luovuttaa anastamansa vallan vapaasti valitun Pariisin Kommuunin käsiin. Sen sijaan että olisi pitänyt sanansa, se usutti Pariisin kimppuun Trochun bretagnelaiset, jotka nyt esiintyivät Bonaparten korsikalaisten osassa. Vain kenraali Tamisier kieltäytyi lahraamasta nimeään moisella sanapattoisuudella ja luopui kansalliskaartin ylipäällikön paikalta. Hänen tilalleen tuli nyt jälleen kenraalina Clément Thomas. Koko ylipäällikkyytensä ajan hän kävi sotaa, ei preussilaisia, vaan Pariisin kansalliskaartia vastaan. Hän jarrutti sen yleistä aseistautumista, yllytti porvaristopataljoonia työväenpataljoonia vastaan, toimitti syrjään upseerit, jotka olivat nurjamielisiä „Trochun suunnitelmalle”, ja hajotti, häväisten niitä syyttämällä pelkuruudesta, samat proletaaripataljoonat, joiden urhoutta ihmettelevät nyt niiden katkerimmatkin viholliset. Clément Thomas oli tosi ylpeä siitä, että oli taas saanut entisen kesäkuun aikaisen etusijansa Pariisin proletariaatin henkilökohtaisena vihamielenä. Vielä muutamaa päivää ennen maaliskuun 18. päivää hän esitti sotaministeri Le Flölle oman suunnitelmansa „Pariisin roistoväkikukkasen poisjuurimisesta”. Vinoy'n kärsimän tappion jälkeen hän ei voinut kieltää itseltään iloa ilmestyä taistelutantereelle yksityisurkkijana. Keskuskomitea ja Pariisin työläiset olivat yhtä vastuunalaisia Clément Thomas'n ja Lecomten ampumisesta kuin Walesin prinssessa siitä, että hänen Lontooseen saapuessaan väentungoksessa peristui ihmisiä kuoliaaksi.

Väitteet aseettomien kansalaisten surmaamisesta Vendôme-torilla ovat satua, mistä Thiers ja maajunkkerien kokous ovat olleet visusti vaiti uskoen sen levittämisen yksinomaan euroopalaisen lehdistön renkitupalaisien tehtäväksi.

„Järjestyksen miehet”, Pariisin taantumukselliset, sai maaliskuun 18. pn voitto vapisemaan. Heille se ennusti lähenevää kansan kosta. Heidän kättensä kautta vuoden 1848 kesäkuun päivien ja vuoden 1871 tammikuun 22. pn välisenä aikana murhattujen uhrien haamut nousivat heidän silmiensä eteen. Mutta he pääsivät pelkällä pelästyksellä. Yksinpä poliisikersanteillekin, sen sijaan että heidät olisi riisuttu aseista ja vangittu, kuten olisi kuulunut tehdä, Pariisin portit olivat seposen selällään, jotta he voisivat varmasti päästä Versaillesiin. „Järjestyksen miehet” eivät saaneet olla vain rauhassa, vaan annettiinpa heidän vielä yhtyäkin ja miehittää useita tärkeitä kohteita Pariisin keskustassa. Tämän keskuskomitean suopeuden, tämän aseistettujen työläisten jalomielisyyden, mikä oli niin kummallisessa ristiriidassa järjestyksipuolueen tapojen kanssa, tämä puolue tulkitsti tajutun heikkouden merkiksi. Siitä johtui järjestyksipuolueen typerä suunnitelma yrittää muka aseettoman mielenosoituksen varjolla vielä kerran sitä, mitä Vinoy ei voinut saada aikaan kanuunoillaan eikä mitraljööseillään. Maaliskuun 22. pnä lähti yltäkylläisten kaupunginosasta liikkeelle „hienojen herrojen” kulkue, jonka riveissä olivat kaikki keikarit ja etunenässä tunnetut keisarikunnan kantasyöttiläät, kuten Heeckeren, Coëtlogon, Henri de Pène ym. Esittäen pelkurimaisesti tekosyyksi rauhallisen mielenosoituksen, mutta aseistautuen salassa salamurhaajan aseilla, tuo joukkio järjestäytyi, riisui aseista ja pahoinpiteli sen tielle sattuneita kansalliskaartin vahteja ja patrulleja ja tunkeutuen de la Paix kadulta Vendôme-torille yritti huudoin: „Alas keskuskomitea! Alas murhaajat! Eläköön kansalliskokous!” murtautua sinne asetetun vartioston läpi ja vallata äkkiylläköllä kansalliskaartin päämajan. Heidän revolverinlaukauksiinsa vastattiin tavanmukaisella hajaantumisvaatimuksella; kun se ei tehonnut, kansalliskaartin kenraali antoi ampumiskäskyn. Yksi yhteislaukaus hajotti hurjaan pakoon nuo typerät houkkiot, jotka olivat odottaneet, että pelkkä heidän „siivon seuransa” näyttäytyminen vaikuttaisi Pariisin vallankumoukseen kuin Joosuan torvet Jerikon muureihin. He jättivät jälkeensä kaksi tapettua kansalliskaartilaista, yhdeksän vaikeasti haavoitettua (niiden joukossa eräs keskuskomitean jäsen), ja heidän urotekonsa koko näyttämö oli siroteltu täyteen revolvereja, tikareja ja miekkakeppejä osoitukseksi heidän „rauhallisen” mielenosoituksensa „aseettomasta” luonteesta. Kun Pariisin kansalliskaarti järjesti kesäkuun 13. pnä 1849 todella rauhallisen mielenosoituksen vastalauseeksi ranskalaisten joukkojen rosvomaista Roomaan hyökkäystä vastaan, niin kansalliskokous ja varsinkin Thiers ylistivät silloista järjestyksipuolueen kenraalia Changarnier'tä yhteiskunnan pelastajaksi siitä hyvästä, että hän oli lähettänyt joukkonsa joka taholta näiden aseettomien ihmisten

kimppuun, joita ammuttiin, hakattiin sapeleilla ja tallottiin hevosten jalkoihin. Pariisi julistettiin silloin piiritystilaan, Dufaure ajoi kansalliskokouksessa läpi uusia kuristustlakeja, alkoivat uudet vangitsemiset, uudet karkotukset ja uusi hirmuhallinto. Mutta „alaluokat” tekevät toisin. Vuoden 1871 keskuskomitea salli „rauhallisen mielenosoituksen” sankarien juosta ilman muuta tiehensä, joten he jo paria päivää myöhemmin kykenivät amiraali Saisset'n johtamina kokoontumaan siihen *aseelliseen* mielenosoitukseen, minkä loppuna oli tunnettu karkaaminen Versaillesiin. Vastahakoisena jatkamaan sitä kansalaissotaa, minkä Thiers oli aloittanut yöllisellä hyökkäyksellään Montmartreen, keskuskomitea teki tällä kerralla itsensä syypääksi kohtalokkaaseen virheeseen, kun ei heti marssinut silloin täysin avuttomaan Versaillesiin ja tehnyt siten loppua Thiersin ja hänen maajunkkeriensä salaliitosta. Sen sijaan sallittiin järjestyspuolueen vielä kerran koetella voimiaan vaaliurnilla maaliskuun 26. p:nä Kommuunin vaaleissa. Sinä päivänä „järjestyksen miehet” vaihtoivat piiripormestarinvirastoissa hyväntahtoisia sovinnon sanoja liiankin jalomielisten voittajainsa kanssa, samalla kun he sisimmässään vannoilivat kostavansa ajan tullen verisesti.

Tarkastakaamme nyt mitalin toista puolta! Thiers aloitti toisen sotaretkensä Pariisia vastaan huhtikuun alussa. Ensimmäistä Versaillesiin saapunutta pariisilaisvankien joukkoa kohdeltiin kuohuttavan loukkaavasti. Ernest Picard toikkaroi heidän ympärillään kädet housuntaskussa pilkkaa tehden, ja Thiersin ja Favren rouvat „hovinaistensa” ympäröiminä taputtivat ylhäällä parvekkeella käsiään Versaillesin roskaväen hävyttömyyksille. Vangitut linjarykmenttien sotilaat ammuttiin ilman muuta: urhoollinen ystävämme kenraali Duval, valuri, murhattiin ilman mitään oikeudellisia muodollisuuksia. Galliffet, oman vaimonsa „Alfons” — vaimonsa, joka oli niin kuulu ruumiinsa häpeämättömästi näytteilleasettamisesta toisen keisarikunnan juomingeissa — tuo Galliffet ylvästeli eräässä julistuksessa sillä, että oli käsenyt murhaamaan muutaman ratsumiestensä yllättämän ja aseistariisuman kansalliskaartilaisen sekä näiden kapteenin ja luutnantin. Karkuri Vinoy sai Thiersiltä kunnialegioonan suurristin päiväkäskystään, jossa oli käsenyt ampumaan jokaisen kommunardien keskuudesta tavatun linjarykmenttiin kuuluvan sotamiehen. Santarmi Desmarêt sai kunniamerkin siitä hyvästä, että oli petturimaisesti hakannut palasiksi kuin teurastaja jalomielisen ja ritarillisen Flourensin, joka lokakuun 31. p:nä 1870 oli pelastanut puolustushallituksen jäsenen pään. Tämän murhatyön „rohkaisevista yksityiskohdista” Thiers piti hyvillä mielin pitkiä puheita kansalliskokouksessa. Turhamaisen ylvästelevänä parlamenttipeukaloisena, jonka on sallittu näytellä Tamerlanin osaa, hän ei myöntänyt niille, jotka kapinoivat hänen

mitättömyyttään vastaan, mitään sivistyneen sodankäynnin oikeuksia, hän ei tunnustanut edes niiden joukkosidontapaikkojen puolueettomuutta. Ei mikään ole inhottavampi kuin tuollainen, jo Voltairen hahmoittelema apina, joka on saanut hetkeksi päästää valloilleen kaikki tiikerin viettinsä.

Thiers ei lopettanut vankien julmaa kohtelua senkään jälkeen, kun Kommuuni (huhtikuun 7. p:nä antamassaan säädöksessä) oli antanut määräyksen kostotoimenpiteistä ja julistanut velvollisuudekseen „puolustaa Pariisia versaillesilaisten rosvojen raakalasteoilta ja vaatia silmää silmästä, hammasta hampaasta”; hän solvasi heitä päälle päätteeksi vielä tiedonannoissaan seuraavaan tapaan: „Milloinkaan ei rehellisten ihmisten” — Thiersin ja hänen ticket-of-leave-miestensä tapaisten rehellisten ihmisten — „huolestunut katse ole kohdannut niin kunniantomia kunniamattoman demokratian edustajia”. Vankien ampuminen kuitenkin lakkasi joksikin aikaa. Mutta heti kun Thiers ja hänen joulukuun-kenraalinsa saivat tietää, että Kommuunin säädös kostotoimenpiteistä oli pelkkä uhkaus ja että säästettiin jopa heidän santarmiurkkijoitaankin, joita kansalliskaartilaisen valepuvussa oli vangittu Pariisissa, ja poliisikersantteja, joilta oli tavattu sytytyspommeja, niin vangittujen joukoittainen ampuminen alkoi taas ja jatkui sitten keskeytyksittä loppuun saakka. Santarmit piirittivät talot, joihin kansalliskaartilaisia oli paennut, valelivat niitä petrolilla (sitä käytettiin ensi kerran tämän sodan aikana) ja sytyttivät palamaan; puolipalaneet ruumiit kaivettiin sittemmin esiin lehdistön ambulanssin toimesta (Les Ternesin kaupunginosassa). Eräs Galliffet'n rengiksi sopiva ratsumestari ampui toinen toisensa jälkeen neljä kansalliskaartilaista, jotka huhtikuun 25. p:nä Belle Epinen luona olivat antautuneet ratsujätkäreille. Muuan noista neljästä, Scheffer, joka jätettiin kuolleeksi luultuna paikalle, onnistui ryömimään Pariisin etuvartiolinjoille ja antoi tästä tositapahtumasta laillisen pätevän todistuksen Kommuunin erään valiokunnan edessä. Kun Tolain teki sotaministerille välikysymyksen tämän valiokunnan selostuksen johdosta, tukahduttivat maajunkkerit huudoillaan hänen äänensä; he kielsivät Le Flôta vastaamasta. Olisi ollut loukkaavaa puhua heidän „kunniakkaan” sotajoukkonsa urotöistä. Välinpitämätön äänensävy, jolla Thiersin tiedonannoissa ilmoitettiin Moulin Saquet'n luona nukkuneina yllätettyjen kansalliskaartilaiden surmaamisesta ja Clamantissa toimitetuista joukkoampumisista, kävi jopa lontoolaisen „Timesinkin” hermoille, jota liika tunteellisuus ei totisesti ole vaivannut. Mutta olisi naurettavaa yrittää luetella näitä vain alkuna olleita hirmutöitä, joita Pariisin pornimmittajat ja orjanomistajakapinan lietsojat tekivät muukalaisvalloittajan suojelemina. Kaikkien näiden kauhujen keskellä Thiers, joka ei enää muistakaan ruikuttaneensa parlamentissa

hänen kääpiöhartioitaan painavan hirvittävän vastuunalaisuuden johdosta, kerskailee, että l'Assemblée siège paisiblement (Kokous istuu rauhassa), ja todistaa järjestämällä juhlapäivällisiä milloin joulukuunkenraaleilleen, milloin Saksan prinseille, että hänen ruuansulatustaan ei ole mikään häirinyt, eivät edes Lecomten ja Clément Thomas'n haamut.

III

Maaliskuun 18. p:n aamuna 1871 Pariisin herätti ukkosena jylisevä huuto: „Eläköön Kommuuni!” Entä mikä oli Kommuuni, tuo sfinksi, joka asetti porvarillisen järjen niin kovalle koetukselle?

„Pariisin proletaarit”, lausui Keskuskomitea maaliskuun 18. p:nä antamassaan julistuksessa, „ovat tappiot ja vallassa-olevien luokkien petturuuden nähdessään käsittäneet, että on koittanut hetki, jolloin heidän on pelastettava asema ottamalla käsiinsä julkisten asiain hoito... He ovat käsittäneet, että heidän korkeimpana velvollisuutenaan ja ehdottomana oikeutenaan on olla oman kohtalonsa herroja ja ottaa käsiinsä hallitusvalta”.—Mutta työväenluokka ei voi noin vain ottaa valmista valtiokoneistoa haltuunsa ja panna sitä käymään omien tarkoitustensa toteuttamiseksi.

Keskitetty valtiovalta kaikkiallisine, järjestelmällisen ja hierarkisen työnjaon pohjalla luotuine elimineen: vakinaisine sotaväkineen, poliiseineen, virkavaltoineen, papistoineen ja tuomarikuntineen on peräisin absoluuttisen monarkian ajoilta, jolloin se oli kehittyvän porvarillisen yhteiskunnan tehokkaana aseena taistelussa feodalismia vastaan. Mutta sen kehitystä ehkäisi kaikenlainen keskiaikainen roju: maa- ja virka-aateliston erioikeudet, eri paikkakuntien etuoikeudet, kaupunkien ja ammattikuntien monopolioikeudet ja maakuntalait. Kahdeksanentoista vuosisadan Ranskan vallankumouksen jättiläisluuta lakaisi pois kaikki nämä menneiden aikojen jätteet ja puhdisti siten yhteiskunnallisen maaperän viimeisistä esteistä, jotka haittasivat nykyaikaisen valtiorakennuksen rakentamista. Tämä nykyaikainen valtiorakennus kohosi ensimmäisen keisarikunnan aikana; tämän vuorostaan olivat synnyttäneet vanhanaikaisen puolifeodaalisen Euroopan koalitionsodat uudenaikaista Ranskaa vastaan. Myöhempien valtakomentomuotojen aikana hallitus alistettiin parlamentin valvonnan, so. omistavien luokkien välitömän valvonnan alaiseksi. Toisaalta hallitus muodostui tavattomien valtiovelkojen ja rasittavien verojen taimistoksi ja vallassaolevien luokkien kilpailevien ryhmien ja seikkailijain riitakapulaksi, sillä hallinnollinen valta, tulot ja virkaanpääsyy-

mahdollisuudet vetivät näitä vastustamattomasti sen puoleen; toisaalta sen poliittinen luonne muuttui samalla kuin muuttuivat yhteiskunnan taloudelliset olosuhteet. Sitä mukaa kuin nykyaikaisen teollisuuden edistys kehitti, laajensi ja syvensi pääoman ja työn välistä luokkavastakohtaisuutta, sitä mukaa valtiotalta muuttui luonteeltaan yhä enemmän työväenluokan sortamiseen käytetyksi julkiseksi vallaksi, luokkaherruuden koneistoksi¹. Jokaisen vallankumouksen jälkeen, joka merkitsee luokkataistelun edistymistä, valtiotallan puhtaasti sortava luonne esiintyy yhä ilmeisempänä. Vuoden 1830 vallankumous siirsi vallan maanomistajilta kapitalisteille, siis työväen kaukaisemmilta vihollisilta sen välittömille vihollisille. Porvarillis-tasavaltalaiset, jotka helmikuun vallankumouksen nimessä tarttuivat valtion peräsimeen, käyttivät sitä kesäkuun verilöylyn järjestämiseen osoittaakseen siten työväenluokalle, että „sosiaalinen” tasavaltta ei merkinnyt muuta kuin tasavallan harjoittamaa työväenluokan sosiaalista sortoa; ja osoittaakseen kuningasmielisille porvaristo- ja maanomistajajoukoille, että nämä voivat levollisina jättää hallitustoimihuolet ja rahaedut porvarillis-tasavaltalaisille. Tämän kesäkuisen ainoan sankariryönsä jälkeen porvarillis-tasavaltalaisten ei kuitenkaan auttanut muuta kuin siirtyä eturivistä viimeiseen riviin „järjestyspuolueessa” — tuossa koalitiiossa, joka oli muodostunut kaikista tuottajaluokkia vastaan nyt avoimesti asennoituneiden omistavien luokkien kilpailevista ryhmistä ja puolueista. *Parlamentaarinen tasavaltta* presidenttinään Louis Bonaparte oli sopivin muoto heidän yhteishallitukselleen, joka oli peittelemättömän luokkaterrorin ja „kurjaa roskajoukkoa” tarkoituksellisesti solvaava hallitus. Jos kohta, kuten Thiers sanoi, parlamentaarinen tasavaltta oli valtiomuoto, joka vähimmin erotti toisistaan vallassaolevan luokan ryhmiä, niin sen sijaan se loi kuilun tämän harvalukuisen luokan ja koko muun, sen ulkopuolella olevan yhteiskuntaelimistön välille. Tuon luokan yhtyminen oli poistanut ne raja-aidat, joita sen sisäiset ristiriidat vielä olivat aikaisempien hallitusten aikana asettaneet valtiotalle. Nähdessään proletariaatin uhkaavan nousun yhtynyt omistava luokka alkoi käyttää valtiotalta häikäilemättä ja julkeasti pääoman kansallisena sota-aseena työtä vastaan. Mutta sen keskeytyksetön ristiretki tuottajajoukkoja vastaan pakotti sen, ei ainoastaan suurentamaan toimeenpanovallan sortomahtia, vaan myös riistämään vähitellen omalta parlamentaariselta linnaltaan — kansalliskokoukselta — kaikki keinot puolustautua toimeenpanovaltaa vastaan.

¹ Englanninkielisessä tekstissä tämä kohta on hieman toisin: „...yhä enemmän työtä hallitsevaksi kansakunnalliseksi pääoman vallaksi, sosiaalista orjuutusta varten järjestetyksi yhteiskunnalliseksi voimaksi, luokkaherruuden koneistoksi”. *Toim.*

Toimeenpanovalta Louis Bonaparten muodossa ajoi kansalliskokouksen ulos ovesta. Toinen keisarikunta oli „järjestyspuoleen” tasavallan luonnollinen seuraus.

Keisarikunta, jonka syntymätodistuksena oli valtiokaappaus, valtakirjana yleinen äänioikeus ja valtikkana miekka, väitti nojautuvansa talonpoikiin, tuohon suureen tuottajajoukkoon, joka ei välittömästi ollut joutunut pääoman ja työn väliseen taisteluun. Keisarikunta väitti pelastavansa työväenluokan murskattessaan parlamentarismia ja tehdessään samalla lopun hallituksen peittelemättömästä alistamisesta omistavien luokkien alaiseksi. Se väitti pelastavansa omistavan luokan turvaamalla tämän taloudellisen ylivallan työväenluokkaan nähden; ja vihdoinkin se väitti yhdistävänsä kaikki luokat elvyttämällä jälleen henkiin kansallismaineen harhakuvan. Todellisuudessa se oli ainoa mahdollinen hallitusmuoto tuollaisena aikana, jolloin porvaristo oli jo menettänyt kykynsä hallita kansaa eikä työväenluokka ollut vielä saavuttanut tätä kykyä. Koko maailma tervehti keisarikuntaa yhteiskunnan pelastajana. Sen herruuden aikana kaikista poliittisista huolista vapaa porvarillinen yhteiskunta kehittyi niin korkealle tasolle, ettei se itsekään ollut sellaista aavistanut. Teollisuus ja kauppa laajenivat tavattomissa mittasuhteissa; finanssihuijaus vietti kosmopoliittisia orgioitaan; joukkojen kurjuus esiintyi räikeänä hävyttömän loisteliansa, ylettömän ja konnuudelta haiskahtavan ylellisyyden rinnalla. Valtiovalta, joka näytti olevan korkealla yhteiskunnan yläpuolella, oli todellisuudessa tuon yhteiskunnan mitä paheellisimmin pahennus ja samalla sen kaiken mädännäisyyden tyyssija. Valtiovallan oman mädännäisyyden ja tuon valtiiovallan pelastaman yhteiskunnan mädännäisyyden paljastivat Preussin pistimet, jonka palavana haluna oli siirtää tämän valtakomennon keskipiste Pariisista Berliiniin. Imperialismi on prostituoiduin ja samalla viimeinen muoto sitä valtiovaltaa, minkä nouseva porvarillinen yhteiskunta loi aseekseen pyrkiessään vapautumaan feodalismista, ja minkä täydelliseksi kehittyneet porvaristo muutti pääoman aseeksi työn orjuuttamisessa.

Keisarikunnan suoranaisena vastakohtana oli Kommuuni. „Sosiaalisen tasavallan” tunnus, jolla Pariisin proletariaatti aloitti helmikuun vallankumouksen, ilmensi vain epämääräistä pyrkimystä sellaiseen tasavaltaan, jonka tuli poistaa, ei ainoastaan luokkaherruuden monarkistinen muoto, vaan myös itse luokkaherruus. Kommuuni olikin sellaisen tasavallan tietty muoto.

Pariisi, tämä vanhan hallitusvallan keskus ja tyyssija ja samalla Ranskan työväenluokan yhteiskunnallinen painopiste, oli noussut ase kädessä estämään Thiersin ja hänen maajunkkeriensä yritystä palauttaa ja ikuistaa keisarikunnalta perittyä

vanhaa hallitusvaltaa. Pariisi saattoi tehdä vastarintaa vain siksi, että se piirityksen tuloksena oli vapautunut armeijasta, jonka tilalle oli tullut pääasiallisesti työläisistä kokoonpantu kansalliskaarti. Tämä tosiasia oli nyt muutettava vakinaiseksi järjestykseksi. Senpä vuoksi Kommuunin ensimmäinen asetus määräsi vakinaisen sotaväen lakkauttavaksi ja korvattavaksi kansan aseistamisella.

Kommuunin muodostivat kaupunginvaltuutetut, jotka valittiin Pariisiin eri piireistä yleisen äänioikeuden perusteella. He olivat vastuussa valitsijoilleen ja näiden erotettavissa. Suurimmalta osaltaan he olivat tietysti työläisiä tai tunnettuja työväenluokan edustajia. Kommuunin piti olla toimiva eikä parlamentaarinen laitos, samalla sekä toimeenpaneva että lakiasäättävä. Poliisilta, joka tähän asti oli ollut valtion hallituksen aseena, otettiin heti pois kaikki sen valtiolliset funktiot ja se muutettiin vastuuvolliseksi ja milloin tahansa erotettavissa olevaksi Kommuunin elimeksi. Samoin oli kaikkien muidenkin hallinnonhaarojen virkamiesten laita. Ylimmistä alimpiin saakka, Kommuunin jäsenistä alkaen, kaikkien täytyi suorittaa virantoimitus *työläisen työpalkasta*. Korkeiden valtion virkamiesten erioikeudet ja edustusrahat hävisivät samalla kuin nämä virkaherratkin. Julkiset virat lakkasivat olemasta keskushallituksen kätyrien yksityisomaisuutta. Kommuunille siirtyi paitsi kaupunginhallinto myös kokonaisuudessaan aloiteoikeus, joka siihen asti oli kuulunut valtiolle.

Lakkautettuaan vakinaisen sotaväen ja poliisin, nämä entisen hallituksen aineellisen mahdin välikappaleet, Kommuuni ryhtyi heti murskaamaan henkisen sorron välikappaleita, pappisvaltaa; se määräsi kaikki kirkkokunnat erotettaviksi valtiosta ja niiden omaisuuden takavarikoitavaksi, mikäli ne olivat omistavia yhtiömiä. Pappien tuli palata yksityiselämän hiljaisuuteen elämään edeltäjiensä, apostolien, esikuvan mukaan uskovaisten almuista. Kaikki oppilaitokset tehtiin kansalle maksuttomiksi ja vapautettiin samalla kaikesta valtion ja kirkon vaikutuksesta. Siten annettiin kaikille mahdollisuus koulusivistykseen, minkä lisäksi samalla vapautettiin myös tiede niistä kahleista, joihin luokkennakkoluulot ja hallitusvalta sen olivat kytkeneet.

Oikeusvirkamiehet menettivät kaiken näennäisen riippumattomuutensa, joka olikin ollut vain verhona heidän nöyristellessä toinen toistansa seuraavien hallitusten edessä, joille he kullekin vuorollaan olivat vannoneet uskollisuudenvalan ja sitten rikkooneet sen. Heidän, kuten kaikkien muidenkin julkisten toimihenkilöiden, tuli tästä lähtien olla valinnallisia, vastuuvollisia ja erotettavissa olevia.

Pariisin Kommuunin tuli tietenkin olla esikuvana Ranskan kaikille suurille teollisuuskeskuksille. Kommuunijärjestelmän

vakiinnuttua Pariisissa ja muissa pienemmissä keskuksissa, entinen keskitetty hallitusvalta olisi myös maaseudulla joutunut väistymään tuottajain itsehallinnon tieltä. Kansallista organisaatiota koskevassa lyhyessä alustelmassa, jota Kommuuni ei ehtinyt kehittämään edelleen, mainitaan selvästi, että Kommuunin tuli olla pienimmänkin kylän valtiollisena muotona ja että vakinaisen sotaväen asemesta maassa tuli olla kansanmiliisin, missä palvelusaika olisi erittäin lyhyt. Kunkin piirin maalaiskuntain yhteiset asiat hoitaisi piirin pääkaupungissa kokoontuva edustajain kokous, ja nämä piirikokoukset lähettäisivät sitten taas edustajansa kansalliskokoukseen Pariisiin; edustajien tuli olla koska tahansa erotettavia ja heidän tuli noudattaa valitsijainsa ohjeita. Niitä muutamia, mutta tärkeitä funktioita, joita edelleenkin tuli jäämään keskushallitukselle, ei pitänyt lakkauttaa kuten tarkoituksellisesti on väitetty väärin, vaan antaa kommuunien, ts. hyvin vastuuvollisten virkamiesten hoidettaviksi. Kansakunnan yhtenäisyys ei tulisi rikkoutumaan, vaan päinvastoin järjestymään tämän kommuunijärjestelmän avulla; kansakunnan yhtenäisyys tulisi toteutetuksi siten, että hävitettäisiin ollenoituma, mutta samalla tahtoi olla riippumaton ja ylempänä tuota kansakuntaa, jonka ruumiissa se kuitenkin oli vain loiskasvannainen. Samalla kun tarkoituksena oli hävittää kaikki vanhan hallitusvallan pelkät sortoelimet, tältä vallalta, joka pyrki olemaan yhteiskunnan yläpuolella, oli otettava myös sen oikeelliset funktiot ja annettava takaisin yhteiskunnan vastuunalaisille palvelijoille. Sen sijaan että kerran kolmessa tai kuudessa vuodessa ratkaistaisiin, kuka hallitsevan luokan jäsen tulisi parlamentissa edustamaan ja sortamaan kansaa, yleisen äänioikeuden tuli palvella kommuuneiksi järjestynyttä kansaa samaan tapaan kuin yksilöllinen äänivalta palvelee ketä tahansa työnantajaa, nimittäin auttaa sitä löytämään työläisiä, työnjohtajia ja kirjanpitäjiä liikkeeseensä. Onhan tunnettua, että todellisissa liiketoimissa yhtymät osaavat tavallisesti yhtä hyvin kuin yksilötkin löytää oikean miehen ja, jos ne joskus erehtyvät, korjata taas pian erehdyksensä. Mutta toisaalta ei mikään olisi voinut olla Kommuunin hengelle vieraampaa kuin asettaa yleisen äänioikeuden tilalle hierarkkinen virkaanasettamisjärjestys.

Uusien historian luomusten kohtalona on tavallisesti se, että niitä pidetään vastaineina, jotka vastaavat vanhoja ja vieläpä aikansa eläneitä yhteiskuntaelämän muotoja, koska ne jossain määrin ovat näiden kaltaisia. Niinpä tätä uutta Kommuuniakin, joka murskaa nykyaikaisen valtiovallan, on pidetty tätä valtiovaltaa edeltäneiden ja sen perustaksi muodostuneiden keskiaikaisten kommuunien henkiinheräämisenä.— Kommuunijärjes-

telmää on pidetty yrityksenä asettaa pienten valtioiden liitto, jollaista haaveilivat Montesquieu ja girondistit, sen suurten kansojen yhtenäisyyden tilalle, mikä nykyisin on muodostunut mahtavaksi yhteiskunnallisen tuotannon tekijäksi, vaikka se luotiinkin alunperin väkivaltaisesti.—Kommuunin ja valtiovallan välistä vastakohtaisuutta on luultu liiallista keskittymistä vastaan suuntautuneen vanhan taistelun liioitelluksi muodoksi. Erikoiset historialliset olot voivat ehkäistä muissa maissa porvarillista hallitusmuotoa kehittymästä yhtä klassilliseksi kuin Ranskassa ja johtaa siihen, että, kuten Englannissa, tärkeimpiä valtiollisia keskuselimiä täydentävät lahjottavat kuntakokoukset (vestries), rahanahneet kaupunginvaltuutetut ja vihasta puhisevat vaivashoitoherrat kaupungeissa ja tosiasiallisesti perinnölliset rauhantuomarit maaseudulla. Kommuunijärjestelmä antaisi sitä vastoin yhteiskuntaelimistölle takaisin kaikki ne voimat, mitkä tähän asti on kuluttanut „valtioksi” nimitetty loiskasvannainen, joka elää yhteiskunnan kustannuksella ja pidättää sen vapaata liikuntaa. Jo yksistään siten olisi pantu alulle Ranskan uudestisyntyminen.—Maaseutukaupunkien porvaristo piti Kommuunia yrityksenä, jonka tarkoituksena oli alistaa jälleen maaseutu sen valtaan, niin kuin asian laita oli ollut Louis-Philippen hallitessa, muuttuen sittemmin Louis Bonaparten aikana kuvitelluksi kaupungin alistamiseksi maaseudun valtaan. Todellisuudessa kommuunijärjestelmä olisi saattanut maalais-tuottajat piirien pääkaupunkien henkisen johdon alaisiksi ja taannut heille siellä heidän etujensa luonnolliset edustajat kaupunkilaistyöläisten muodossa.—Jo Kommuunin pelkästä olemassaolosta oli ikään kuin itsestään selvänä seurauksena paikallinen itsehallinto, joka ei nyt enää kuitenkaan ollut tarpeettomaksi käyneen valtiovallan vastakohta. Vain joku Bismarck, joka monien vuosien kuluessa käytti hänen henkiselle tasolleen niin sopivaan pilalehti „Kladderadatschin”¹ avustamiseen kaiken aikansa, mikä häneltä jäi vapaaksi juonitteluilta, joissa veri ja rauta olivat etutilalla,—vain sellainen mies saattoi keksaista, että Pariisin Kommuuni pyrki oikeastaan preussilaiseen kaupunkikuntajärjestykseen, mikä oli vain irvikuva vuoden 1791 ranskalaisesta kaupunkikuntajärjestyksestä ja alensi kaupunginhallitukset pelkiksi Preussin valtiokoneiston toisarvoisiksi rattaiksi.—Kommuuni toteutti kaikkien porvarillisten vallankumousten ohjelauseen — halpa hallitus — tekemällä lopun kahdesta suurimmasta menoluokasta, armeijasta ja virkamieskunnasta. Sen pelkkä olemassaolo kielsi yksinvallan, joka ainakin Euroopassa on ollut tavanomaisena painolastina ja

¹ „Kladderadatsch” — saksalainen pilalehti, ilmestyi Berliinissä vuodesta 1848. Toim.

luokkaherruuden välttämättömänä verhona. Se loi tasavaltaa varten tosi demokraattisten laitosten perustan. Muttei „halpa hallitus” eikä „todellinen tasavalta” olleet sen lopullisena tavoitteena; ne tulivat siinä sivussa ja itsestään.

Ne moninaiset tulkinnot, joita Kommuuni on aiheuttanut, ja ne moninaiset intressit, jotka siinä saivat ilmaisunsa, osoittavat, että Kommuuni oli mitä joustavin valtiollinen muoto, kun sitä vastoin kaikki aikaisemmat hallitusmuodot olivat oleellisesti olleet sortavia. Sen todellisena salaisuutena oli se, että Kommuuni oli olemukseltaan *työväenluokan hallitus*, tulos tuottajaluokan taistelusta anastajaluokkaa vastaan, vihdoinkin löydetty valtiollinen muoto, jonka vallitessa saattoi tapahtua työn taloudellinen vapauttaminen.

Ilman tätä viimeistä ehtoa kommuunijärjestelmä olisi ollut mahdottomuus ja harhaosuma. Tuottajain poliittista herruutta ei voi olla heidän yhteiskunnallisen orjuutuksensa ikuistamisen ohella. Kommuunin piti sen vuoksi olla vipuna niiden taloudellisten perustusten kumoamisessa, joihin pohjautuu luokkien ja siis myös luokkaherruuden olemassaolo. Kun kerran työ vapautetaan, niin jokaisesta tulee työläinen, ja tuottava työ lakkaa olemasta ominaista tietylle luokalle.

Omituinen tosiasia: huolimatta kaikesta siitä, että viimeisten kuudenkymmenen vuoden aikana on puhuttu ja kirjoitettu tavattoman paljon työläisten vapauttamisesta, niin heti kun työläiset ottavat jossain asiat omiin käsiinsä, alkaa jälleen kuulua nykyisen yhteiskunnan ja sen kahden kohtion: pääoman ja palkkaorjuuden (maanomistaja on nyt enää vain äänetön kapitalistin yhtiökumppani) puolustajien apologeettisia fraaseja, ikään kuin kapitalistinen yhteiskunta yhä vieläkin olisi puhtaimman neitseellisen viattomuutensa tilassa, ikään kuin kaikki sen perusteet olisivat vielä kehittymättömiä, kaikki sen itsetpetokset yhä paljastamatta ja koko sen prostituoitu todellisuus yhä vielä salaisuutta! Kommuuni, huutavat he, tahtoo poistaa omistuksen, joka on kaiken sivilisaation perusta! Niin, hyvät herrat, Kommuuni tahtoi poistaa kaiken luokkaomistuksen, joka muuttaa monien työn harvojen rikkaudeksi. Se tahtoi pakkoluovuttaa pakkoluovuttajat. Se tahtoi tehdä yksilöllisen omistuksen todellisuudeksi muuttamalla tuotannonvälineet, maan ja pääoman, jotka nyt ovat ennen muuta työn orjuuttamisen ja riistämisen välikappaleita, pelkästään vapaan ja assosioituneen työn aseiksi.— Mutta sehän on kommunismia, „mahdotonta” kommunismia! Kuitenkin ne vallassaoleviin luokkiin kuuluvat henkilöt, jotka ovat kyllin ymmärtäväisiä käsittääkseen nykyisen järjestelmän jatkuvan olemassaolon mahdottomaksi — ja sellaisia on paljon —, ovat ruvenneet osuuskunnalliseen tuotannon tunkeileviksi ja suurisui-

siksi apostoleiksi. Mutta jollei osuuskunnallinen tuotanto jää pelkäksi näennäisyydeksi ja huijaukseksi, jos se tunkee syrjään kapitalistisen järjestelmän, jos osuuskunnat kokonaisuutena järjestävät kansallisen tuotannon yhteisen suunnitelman mukaisesti ja siten ottavat sen oman johtonsa alaiseksi ja tekevät lopun jatkuvasta anarkiaasta ja jaksoittaisesti uusiintuvista kouristuksista, jotka ovat kapitalistisen tuotannon väistämättömänä kohtalona, niin mitä muuta se olisi, hyvät herrat, kuin kommunismia, „mahdollista” kommunismia?

Työväenluokka ei odottanut Kommuunilta ihmeitä. Sen tehtävänä ei ole panna täytäntöön kansan päätöksellä mitään tiettyä ja valmiita utopioita. Työväenluokka tietää, että vapautuakseen ja saavuttaakseen siten sen korkeamman elämänmuodon, johon nykyisen yhteiskunnan oma taloudellinen kehitys on väistämättömästi johtava, sen, työväenluokan, on käytävä pitkälistä taistelua, läpäistävä monet historialliset prosessit, jotka muuttavat kokonaan toisiksi niin ihmiset kuin olosuhteetkin. Sen ei tarvitse toteuttaa mitään ihanteita; sen on vain annettava vapaus niille uuden yhteiskunnan aineksille, jotka jo ovat kehittyneet luhistuvan porvarillisen yhteiskunnan helmassa. Täysin tietoisena historiallisesta kutsumuksestaan ja täynnä sankarillista päättäväisyyttä toimia sen arvoisesti työväenluokka voi hymyillä lehdistön lakeijain törkeille solvauksille, samoin kuin niiden hyväntahtoisten porvarillisten doktrinäärien oppineelle suojeluskellekin, jotka viisaan ja erehtymättömän oraakkelin äänensävyllä latelevat epäviisaita kuluneita lauseparsiaan ja lahkolaishullutuksiaan.

Kun Pariisin Kommuuni otti vallankumouksen johdon käsiinsä; kun tavalliset työläiset ensi kerran uskalsivat kajota „luonnollisen esivaltansa”, omistavien luokkien, hallitusetuoikeuteen ja tekivät vaatimattomasti, tunnontarkasti ja toimeliaasti työtä tavattoman vaikeissa olosuhteissa — he tekivät sitä palkasta, joka korkeintaan oli tuskin viidettä osaa siitä pienimmästä palkasta, jota erään korkeasti oppineen kertojan (professori Huxleyn) mukaan nauttii lontoolaisen kouluneuvoston sihteeri —, silloin kääntelevä vanha maailma raivonkouristuksissa nähdesään punaisen lipun, joka työn tasavallan tunnusmerkkinä liehui kaupungintalon katolla.

Ja kuitenkin tämä oli ensimmäinen vallankumous, missä työväenluokka avoimesti tunnustettiin ainoaksi luokaksi, joka vielä kykeni osoittamaan yhteiskunnallista aloitteellisuutta; sen tunnustivat yksinpä Pariisin keskiluokan suuret joukot — pikku-kauppiaat, käsityöläiset ja kauppiaat — lukuunottamatta ainoastaan rikkaita kapitalisteja. Kommuuni oli pelastanut heidät ratkaisemalla viisaasti velkojaa ja velallista koskevan kysymyksen,

joka oli jatkuvasti aiheuttanut eripuraisuutta keskiluokan omassakin keskuudessa ¹. Tämä sama keskiluokan osa oli vuonna 1848 ottanut osaa työläisten kesäkuun kapinan kukistamiseen, ja heti sen jälkeen perustava kokous oli muutta mutkitta jättänyt sen velkojen uhriksi. Mutta tämä ei ollut ainoa syy, minkä vuoksi se nyt liittyi työläisiin. Se tunsu, että se saattoi valita vain joko Kommuunin tai keisarikunnan, samantekevä minkä nimisenä. Keisarikunta oli saattanut tämän keskiluokan taloudelliseen häviöön haaskaamalla yhteiskunnallista rikkautta, suosiamalla finanssihuijausta, jouduttamalla keinotekoisesti pääoman keskittymistä ja siitä aiheutuvaa keskiluokan melkoisen osan köyhtymistä. Keisarikunta oli sortanut sitä poliittisesti, herättänyt siinä orgioillaan siveellistä suuttumusta, loukannut sen voltarelaisuutta jättämällä sen lasten kasvatuksen „tietämättömien veljien” tehtäväksi ja kuohuttanut sen ranskalaista kansallistunnetta syöksemällä sen päistikkaa sotaan, jonka aiheuttaman hävityksen ainoana korvauksena oli keisarikunnan kukistuminen. Itse asiassa bonapartistiyhjäisön ja kapitalistien mustalaisjoukkion lähdettyä Pariisista keskiluokan todellinen järjestyspuolue, joka esiintyi „Union Républicaine”-nimisenä, asettui Kommuunin lipun alle ja puolusti sitä Thiersin tahallisuelta panettelulta. Kestääkö näiden keskiluokan joukkojen kiittollisuus nykyiset kovat koettelemuksetkin, sen on osoittava tulevaisuus.

Kommuuni oli täysin oikeutettu julistamaan talonpojille: „Voitomme on ainoa pelastuksenne!” Kaikista niistä valheista, jotka Versailles on hautonut ja joita Euroopan sanomalehdistön mainehikkaat zuavit ovat levitelleet ympäri maailmaa, on mahdollottomimpia se, että kansalliskokouksen maajunkkerit edustivat muka Ranskan talonpoikia. Ajatelkaas, kun Ranskan talonpoika on rakastunut ihmisiin, joille hänen täytyi vuoden 1815 jälkeen maksaa korvausta kokonainen miljardi! Onhan Ranskan talonpojan silmissä jo pelkkä suurtalallisen olemassaolo kajoamista siihen, minkä hän vuonna 1789 oli taistelussa saavuttanut. Porvari oli vuonna 1848 asettanut talonpojan maapalstalle 45 centimeä lisäveroa frangia kohti, mutta hän oli tehnyt sen vallankumouksen nimessä; nyt hän pani alulle kansalaissodan vallankumousta vastaan, asettaakseen pääosan Preussille maksettavasta viiden miljardin sotakorvauksesta talonpoikien suorittavaksi. Kommuuni sitä vastoin selitti jo heti eräässä ensimmäisistä julistuksistaan, että sodan todellisten alkajien oli myös suoritettava sen kustannukset. Kommuuni olisi vapauttanut

¹ Huhtikuun 18. pnä Kommuuni antoi säädöksen, jolla lykättiin velkaisuomusten maksua kolmella vuodella. *Toim.*

talonpojan veriverosta, antanut hänelle halvan hallituksen, asettanut hänen verenimijöidensä, notaarin, asianajajan, oikeudenpalvelijan ja kaikkien muiden oikeuslaitoksen vampyyrien tilalle palkalliset kommuunien toimitsijat, jotka hän itse olisi valinnut ja jotka olisivat olleet hänelle vastuuvollisia. Se olisi vapauttanut hänet maapoliisin, santarmien ja prefektien mielivallasta; se olisi asettanut pappispimityksen tilalle opettajan jakaman valistuksen. Ja ranskalainen talonpoika on ennen kaikkea mies, joka laskelmoi. Hän olisi havainnut peräti järkeväksi sen, ettei papinmaksuja suoriteta veronkantajan periminä maksuina, vaan vapaaehtoisina lahjoituksina, joiden määrä riippuu seurakunnan jumalaisuudesta. Tällaisia olivat ne suuret välittömät hyvydet, joista Kommuunin valta, ja vain se, antoi Ranskan talonpojille toiveita. Sen vuoksi on aivan tarpeetonta tässä lähemmin puuttua niihin mutkallisempiin todellisiin elämänskysymyksiin, jotka yksinomaan Kommuuni kykeni ja jotka sen täytyi ratkaista talonpojan eduksi,—kysymyksiin, jotka koskevat hypoteekkivelkaa, mikä oli talonpojan palstatilan vuorenraskaana rasituksena, maaseudun proletariaattia, joka päivä päivältä kasvoi, ja talonpoikien pakkoluovuttamista, mikä tapahtui yhä nopeammin nykyaikaisen maanviljelystalouden kehittymisen ja kapitalistisen maanviljelyksen kilpailun ansiosta.

Louis Bonaparten oli valinnut tasavallan presidentiksi Ranskan talonpoika, mutta toisen keisarikunnan loi järjestyspuolue. Mitä Ranskan talonpoika todella tarvitsi, siitä hän alkoi antaa osoituksia vuosina 1849 ja 1850 asettamalla kaikkialla oman kunnallislautakunnan puheenjohtajansa hallituksen prefektiä vastaan, koulunsa opettajan—hallituksen pappia vastaan ja oman itsensä—hallituksen santarmia vastaan. Kaikki lait, jotka järjestyspuolue antoi tammi- ja helmikuussa 1850, olivat sen oman tunnustuksen mukaan talonpoikaa vastaan suunnattuja pakkotoimenpiteitä. Talonpoika oli bonapartisti, koska suuri vallankumous ja ne edut, joita se oli hänelle antanut, ollennoituivat hänen silmissään Napoleonissa. Kuinka tämä harhaluulo, joka hälväni nopeasti toisen keisarikunnan aikana (ja joka koko olemukseltaan oli epäsuopea maajunkkereille), kuinka tämä menneisyyden ennakkoluulo olisi voinut kestää Kommuunin vedotessa talonpoikien elintärkeisiin etuihin ja pakottaviin tarpeisiin?

Maajunkkerit tiesivät—ja se heitä oikeastaan eniten pelotti—että kolmen kuukauden vapaa kanssakäyminen kommuunardien Pariisiin ja maaseudun välillä johtaisi yleiseen talonpoikaiskapinaan. Sen vuoksi he kiirehtivät peloissaan saartamaan Pariisin poliisivoimin ja estämään tartunnan leviämistä.

Jos Kommuuni siis oli Ranskan yhteiskunnan kaikkien terveitten ainesten todellinen edustaja, ja näin ollen todella kansallinen hallitus, niin samanaikaisesti työväenhallituksena ja työn vapautuksen rohkeana esitaistelijana se oli sanan täydessä merkityksessä kansainvälinen. Preussin armeijan nähden, joka oli liittänyt Saksaan kaksi Ranskan maakuntaa, Kommuuni yhdisti Ranskaan koko maailman työläiset.

Toinen keisarikunta oli ollut yleismaailmallisen petkutuksen riemujuhlaa; kaikkien maiden suurkeinottelijat olivat sen kutsusta rynnänneet paikalle ottamaan osaa sen orgioihin ja Ranskan kansan ryöstämiseen. Vielä tänäkin hetkenä Thiersin oikeana kätenä on Ganesco, valakialainen heittiö, ja vasempana kätenä Markovski, venäläinen urkkija. Kommuuni antoi kaikille ulkomaalaisille kunnian kaatua taistelussa kuolemattoman asian puolesta.— Porvarien petoksen ansiosta hävityn ulkoisen sodan ja heidän muukalaisvalloittajan kanssa tekemänsä salaliiton aiheuttaman kansalaissodan välillä porvaristo ehti osoittaa isänmaallisuutensa järjestämällä poliisimetsästyksen Ranskassa olevia saksalaisia vastaan. Kommuuni nimitti erään saksalaisen työministeriksensä.— Thiers, porvaristo ja toinen keisarikunta olivat aina pettäneet Puolaa äänekkäillä osanottolupauksillaan, samalla kun ne todellisuudessa kavalsivat Puolan Venäjälle ja suorittivat likaista työtä Venäjän hyväksi. Kommuuni kunnioitti Puolan sankarillisia poikia asettamalla heidät Pariisin puolustuksen kärkeen. Ja merkitäkseen näkyvämmiin uuden historiallisen kauden, jonka se itse oli tietoisesti alkanut, Kommuuni kaatoi toisaalta preussilaisvoittajien ja toisaalta bonapartelaistenraalien johtaman bonapartelaisarmeijan nähden sotamaineen jättiläismäisen symbolin — Vendôme-patsaan.

Kommuunin suurena yhteiskunnallisena toimenpiteenä oli sen oma työntäyteinen olemassaolo. Sen erinäiset toimenpiteet saattoivat vain osoittaa sitä, mihin suuntaan kehittyi kansan hallitseminen, kun kansa itse hallitsee. Niitä olivat leipurinkisällien yötyön poistaminen; määräys, joka rangaistuksen uhalla kielsi alentamasta palkkaa rahasakoilla, joita työnantajat tavanomaisesti asettivat työläisille kaikenlaisten tekosyiden varjolla — menettely, jolloin työnantaja on samalla sekä lainsäätäjänä että tuomarina ja tuomion täytäntöönpanijana ja päälle päätteeksi pistää rahat taskuunsa. Toinen samanlaatuinen toimenpide oli kaikkien suljettujen työpajojen ja tehtaiden luovuttaminen työläisosuuskunnille korvausehdoin, samantekevää, oliko kysymyksessä oleva kapitalisti paennut tai pitänyt parempana lakkauttaa työt.

Kommuunin mainiota asiantuntemusta ja maltillisuutta osoittavien finanssitoimenpiteiden täytyi rajoittua vain sellaisiin, jotka sopivat yhteen kaupungin piiritystilän kanssa. Suuret

finanssiyhtiöt ja rakennusurakoitsijat olivat Hausmannin¹ valan aikana rosvoonneet Pariisia niin, että Kommuunilla olisi ollut paljon suurempi oikeus niiden omaisuuden takavarikoimiseen kuin Louis Bonapartella oli ollut Orleans-suvun omaisuuden takavarikoimiseen. Hohenzollernit ja englantilaiset ylimykset, joiden kumpienkin omaisuus oli suurimmalta osaltaan kirkoilta ryöstettyä omaisuutta, olivat luonnollisesti tavattoman suuttuneita Kommuunille, joka kirkon omaisuuden takavarikoimisesta hyötyi vain 8 000 frangia.

Versaillesin hallitus, heti kun se sai jälleen vähän rohkeutta ja voimaa, ryhtyi mitä väkivaltaisimpiin toimenpiteisiin Kommuunia vastaan; se tukahdutti mielipiteenilmaisuvapauden kaikkialla Ranskassa, kielsi jopa suurten kaupunkien edustajain kokouksetkin; se harjoitti Versaillesissa ja muualla Ranskassa urkintaa, joka oli paljon laajempaa kuin toisen keisarikunnan aikana; sen santarmi-inkvisiittorit polttivat kaikki Pariisissa julkaistut sanomalehdet ja avasivat kaikki Pariisiin menevät ja Pariisista saapuvat kirjeet; arimmatkin yritykset lausua sananen Pariisin puolesta kansalliskokous tukahdutti ulvomalla niin, ettei sellaista oltu kuultu edes vuoden 1816 junkkerikamarissa; versaillesilaiset kävivät Pariisia vastaan verenhimoista sotaa ulkoa käsin, ja itse Pariisissa he yrittivät toimia lahjomisten ja sala-liittojen avulla. Eikö näissä oloissa Kommuuni olisi tehnyt häpeällistä petosta, jos se olisi noudattanut kuin syvimmän rauhan vallitessa kaikkia liberalismiin sopivaisuussääntöjä? Jos Kommuunin hallitus olisi ollut herra Thiersin hallituksen kaltainen, niin ei olisi ollut syytä kieltää Pariisissa järjestyspuolueen lehtiä, eikä Versaillesissa Kommuunin lehtiä.

Maajunkkereilla oli tosiaankin syytä suuttua, kun juuri samaan aikaan, jolloin nuo junkkerit julistivat kirkon helmaan palaamisen ainoaksi Ranskan pelastumisen keinoksi, epäuskonnollinen Kommuuni paljasti Picpusin nunnaluostarin ja St. Laurentin kirkon omituiset salaisuudet. Thiersin ivaamista oli se, että samaan aikaan kuin Thiers kahmalokaupalla jakeli bonapartelaiskenraaleille kunnialegioonan suurristejä siitä, että he ovat mestareita häviämään taisteluita, allekirjoittamaan antautumisehtoja ja pyörittelemään savukkeita Wilhelmshönessä, Kommuuni pani viralta ja vangitutti kenraaleitaan heti, kun epäiltiin heidän hoitavan virkaansa leväperäisesti. Eikö siten, että Kommuuni erotti ja vangitsi erään jäsenensä, joka väärää nimeä käyttäen

¹ *Paroni Hausmann* oli toisen keisarikunnan aikana Seinen departementin, ts. Pariisin kaupungin prefektinä. Hänen johdolla suoritettiin muutoksia kaupungin asemakaavassa, minkä tarkoituksena oli helpottaa taistelua työläiskapinoita vastaan. (*Huomautus V. I. Leninin toimittamaan venäjänkieliseen käännökseen.*)

oli päässyt toimeen ja istunut aikaisemmin Lyonissa kuusi päivää vankilassa tavallisen vararikon vuoksi,— eikö siten tahallisesti annettu korvapuustia väärentäjä Jules Favrelle, joka yhä vielä oli Ranskan ulkoministerinä, yhä vielä kauppassi Ranskaa Bismarckille ja saneli käskyjä Belgian verrattomalle hallitukselle? Mutta itse asiassa Kommuuni ei suinkaan vaatinut erehtymättömyyden mainetta, kuten poikkeuksetta kaikki aikaisemmat hallitukset olivat tehneet. Se saattoi julkisuuteen kaikki sanansa ja tekonsa, se ilmaisi yleisölle kaikki vajavaisuutensa.

Jokaisessa vallankumouksessa työntyy esiin sen todellisten edustajain ohella toisenlaatuksiakin ihmisiä. Toiset ovat olleet mukana aikaisemmissa vallankumouksissa ja kiintyneet niihin; he eivät ole selvillä uudesta liikkeestä, mutta heillä on yhä vielä suuri vaikutus kansaan tunnetun rohkeutensa ja luonteensa tai pelkästään tradition vuoksi. Toiset ovat vain huutajia, jotka vuodesta toiseen toistamalla alinomaan samoja syytöksiä jokaista hallitusta vastaan ovat saavuttaneet puhdasverisimpien vallankumouksellisten maineen. Myös maaliskuun 18. pn jälkeen ilmestyi sellaisia henkilöitä ja esittivät he eräissä tapauksissa huomattavaakin osaa. He jarruttivat minkä voivat työväenluokan todellista toimintaa, niin kuin he olivat jarruttaneet aikaisempienkin vallankumousten kehittymistä täydelliseksi. He ovat välttämätön paha, josta olisi päästy ajan mittaan, mutta juuri tätä aikaapa ei Kommuunilla ollutkaan.

Ilmeellinen oli tosiaankin se muutos, minkä Kommuuni sai aikaan Pariisissa! Toisen keisarikunnan aikaisesta irstailevasta Pariisista ei jäänyt jälkeäkään. Pariisi ei ollut enää englantilaisten tilanomistajain, irlantilaisten absentistien¹, entisten amerikkalaisten orjanomistajain ja amerikkalaisten nousukkaiden, entisten venäläisten maaorjanomistajain ja valakialaisten bojaarrien kokoontumispaikka. Ei ollut enää tuntemattomien ruumiita yleisellä ruumishuoneella, ei yöllisiä sisäänmurtoja, tuskin ainoatakaan varkautta; vuoden 1848 helmikuun päivien jälkeen Pariisin kadut olivat kerrankin taas todella turvallisia, vaikei ollutkaan mitään poliisia. „Me”, lausui muuan Kommuunin jäsen, „emme enää kuule kerrottavan murhista, ryöstöistä emmekä ihmisten ahdistelemisista; näyttää tosiaan siltä, kuin poliisi olisi laahannut mukanaan Versaillesiin kaikki vanhat ystävänsä”. Kokotit olivat seuranneet suojelijoitansa — noita paenneita perheen, uskonnon ja ennen kaikkea omaisuuden tukipylväitä. Heidän tilalleen astuivat Pariisiin todelliset naiset, yhtä sankarillisina, jaloina ja uhrautuvaisina kuin klassillisen muinaisajan naiset. Työtätekevä, ajatteleva, taisteleva, vertavuotava, mutta

¹ *Absentisti* — sanasta absent (poissaoleva). Tarkoitetaan suurtilanomistajia, jotka säännöllisesti ovat poissa tilaltaan. *Toim.*

historiallisen aloitteensa antamasta innoituksesta sädehtivä Pariisi miltei unohti porttiansa ulkopuolella olevat ihmisyyöjät ryhtyessään rakentamaan uutta yhteiskuntaa!

Ja nyt tätä Pariisiin uutta maailmaa vastassa oli Versaillesin vanha maailma — tuo kaikkien aikansaeläneiden järjestelmien hylkiöiden, legitimistien ja orleanistien, kokoomus, jotka himosivat raadella kansakunnan ruumista — häntäänään vedenpaisumuksen ajan tasavaltalaiset, jotka tukivat orjanomistajien kapinaa osallistumalla kansalliskokoukseen ja luulivat, että hallituksen etunenässä olevan vanhan ilveilijän turhamaisuuden ansiosta he säilyttävät parlamentaarisen tasavaltansa; he parodioivat vuotta 1789 pitämällä kuin aaveet kokouksiaan *Jeu de Paumessa* (pallohuoneessa, missä vuoden 1789 kansalliskokous oli tehnyt kuuluisat päätöksensä). Sellainen oli tämä kokoomus, joka edusti kaikkea sitä, mikä Ranskassa oli aikansa elänyttä, ja pysyi näennäisesti pystyssä vain Louis Bonaparten kenraalien miekkojen tukemana. Pariisi oli totuus, Versailles — valhetta, ja tämän valheen julistajana oli Thiers.

Thiers lausui eräälle Seinen ja Oisen departementtien pormestarien lähetystölle: „Voitte luottaa sanaani, jota en ole *koskaan* rikkonut!” Hän sanoi kansalliskokoukselle, että se oli muka „vapaimmin valittu ja vapaamielisin kokous, mitä Ranskalla milloinkaan oli ollut”; kirjavalle sotamieslaumalleen, että se oli „maailman ihailuin ja paras armeija, mitä Ranskalla milloinkaan oli ollut”; maaseudulle, että Pariisin pommitus oli tarua: „Joskin muutamia kanuunanlaukauksia on ollut, niin niitä ei ole ampunut Versaillesin armeija, vaan eräät kapinoitsijat, jotka tahtovat luulotella, että he taistelevat, vaikka eivät ole uskaltaneet edes näyttäytyä.” Sittemmin hän selitti maaseudulle: „Versaillesin tykistö ei pommita Pariisia, se vain ampuu sitä tykeillä.” Pariisin arkkipiispalle hän sanoi, että Versaillesin joukkojen syyksi pannut ampumiset ja vainotoimenpiteet (!) ovat pelkkää valetta. Hän julisti Pariisille, että hän pyrkii vain „vapauttamaan kaupungin kamalista tyranneista, jotka sitä sortavat”, ja että Kommuunin Pariisi on tosiasiallisesti „vain kourallinen rikollisia”.

Thiersin Pariisi ei ollut todellinen „roskajoukon” Pariisi, vaan se oli aave-Pariisi, filuurien Pariisi, boulevard-miesten ja -naisten Pariisi, rikas, kapitalistinen, kullattu laiskurien Pariisi, joka lakeijoiheen, suurkeinottelijoiheen, kirjallisine mustalaisjoukkioineen ja kokotteineen nyt tungeksi Versaillesissa, Saint-Denis'ssä, Rueil'ssa ja Saint-Germainissä; jonka mielestä kansalaissota oli vain miellyttävä välinäytös; joka katseli taistelua kaukoputkilla, piti lukua kanuunanlaukauksista ja vannoi oman ja porttojensa kunnian kautta, että näytelmä oli asetettu verattomasti paremmin kuin konsanaan Porte Saint-Martinin

teatterissa. Kaatuneet olivat todella kaatuneita, haavoittuneiden huuto ei ollut teennäistä; ja sitten, miten maailmanhistoriallista olikaan tuo kaikki!

Sellainen oli herra Thiersin Pariisi, niin kuin Koblenzin siirtolaisjoukko¹ oli ollut herra de Calonnen Ranska.

IV

Orjanomistajien salaliiton ensimmäinen yritys kukistaa Pariisi siten, että preussilaiset olisivat miehittäneet sen, epäonnistui Bismarckin kieltäytymisen vuoksi. Toinen, maaliskuun 18. p:nä tehty yritys päättyi armeijan tappioon ja hallituksen pakenemiseen Versaillesiin, jonne sen perässä joutui siirtymään koko hallintokoneisto. Ollen käyvinään rauhanneuvotteluja Pariisin kanssa Thiers voitti siten aikaa valmistella sotaa Pariisia vastaan. Mutta mistäpä sai armeijan? Linjarykmenttien jäännökset olivat harvalukuisia ja mielialtaan epäluotettavia. Kun Thiers kehotti hartaasti maakuntia rientämään kansalliskaarteineen ja vapaaehtoisineen Versaillesin avuksi, niin vastauksena oli avoin kieltäytyminen. Vain Bretagne lähetti kourallisen chouaaneja, jotka taistelivat valkoisen lipun alla jokaisella rinnassaan valkoiselle kankaalle kirjailtu Jeesuksen sydän ja sotahuutonaan: Vive le roi! (Eläköön kuningas!) Thiersin ei auttanut muuta kuin haalia kovalla kiireellä kokoon kirjava joukko matruuseja, merisotilaita, paavin zuaveja, Valentinin santarmeja, Pietarin poliiseja ja urkkijoita. Tämä armeija olisi kuitenkin ollut naurettavan mitätön ilman vähitellen vankeudesta palaavia bonapartelaisarmeijan sotamiehiä, joita Bismarck vapautti sen verran, että toisaalta voitiin käydä kansalaissotaa, ja toisaalta pitää Versailles orjamaisen riippuvaisena Preussista. Tämän sodan kestäessä Versaillesin poliisin oli pidettävä silmällä Versaillesin armeijaa ja santarmien oli innostettava tämä armeija mukaansa asettumalla ensin itse kaikkialla vaarallisimmille paikoille. Linnoituksia, jotka kukistuiivat, ei valloitettu, vaan ostettiin. Kommunardien sankarillisuus sai Thiersin vakuuttumaan siitä, että Pariisin vastarinta ei ollut murrettavissa hänen oman strategisen neroutensa eikä hänen käytettävissään olevien pistinten voimalla.

Samaan aikaan kävivät hänen ja maakuntien välit yhä kireämmiksi. Versaillesiin ei tullut ainoatakaan myötätunnon adressia, mikä olisi voinut ilahduttaa Thiersiä ja hänen maa-

¹ *Koblenz* — saksalainen kaupunki, joka 18. vuosisadan lopulla Ranskan porvarillisen vallankumouksen aikana oli Ranskan vastavallankumouksellisten aatelisemigranttien keskus. *Toim.*

junkkereitansa. Päinvastoin. Joka suunnalta tuli lähetystöjä ja adresseja, jotka kaikkea muuta kuin kunnioittavassa äänilajissa vaativat tekemään Pariisin kanssa sovinnon sillä pohjalla, että tunnustetaan selvästi tasavalta, vahvistetaan Kommuunin säätämät vapaudet ja hajotetaan kansalliskokous, jonka valtuudet olivat jo kuluneet umpeen. Näitä lähetystöjä ja adresseja tuli niin paljon, että Thiersin oikeusministeri Dufaure käski huhtikuun 23. pnä lähettämässään kiertokirjeessä virallisia syyttäjiä katsomaan „sovintokehotukset” rikoksiksi! Mutta nähdessään sotarekensä tarjoamat toivottomat perspektiivit Thiers päätti muuttaa taktiikkaansa ja määräsi toimitettavaksi huhtikuun 30. pnä koko maassa kunnanvaltuustojen vaalit kansalliskokoukselle sanelemansa uuden kunnallislain mukaisesti. Turvautuen vuoroin prefektiensä juonitteluihin, vuoroin poliisiensa pelotteluihin hän odotti varmana, että maakuntien vaalituomio antaa kansalliskokoukselle sitä moraalista voimaa, jota siltä oli aina puuttunut, ja että hän saa maakunnilta sitä aineellista voimaa, mitä hän Pariisin voittamiseen tarvitsi.

Pariisia vastaan käymäänsä ja omissa tiedonannoissaan ylistelemäänsä rosvosotaansa sekä ministeriensä yrityksiä uuden hirmuvallan pystyttämiseksi koko Ranskassa, Thiers oli heti alusta alkaen pitänyt tarpeellisena täydentää pienellä sovintokomedialla, jolla oli useampiakin tarkoituksia. Sen piti johtaa maaseutu harhaan, houkutella hänen puolelleen Pariisin keskiluokka ja ennen kaikkea antaa kansalliskokouksen näennäisille tasavaltalaisille tilaisuus siihen, että he voisivat salata Pariisia vastaan tekemänsä petoksen Thiersille osoitetun luottamuksen varjoon. Maaliskuun 21. pnä, jolloin Thiersillä ei ollut vielä mitään armeijaa, hän oli selittänyt kansalliskokoukselle: „Tulkoon mitä tulee, minä en tule lähettämään sotaväkeä Pariisia vastaan.” Maaliskuun 27. pnä hän julisti jälleen: „Virkaan astuessani tasavalta oli tosiasiana olemassa, ja olen vakavasti päättänyt pitää sen pystyssä.” Todellisuudessa hän kukisti Lyonissa ja Marseillessa vallankumouksen¹ tasavallan nimessä, samalla kun hänen maajunkkerinsa Versaillesissa nostivat kovan melun jo pelkästään kuullessaan sanan „tasavalta”. Tämän sankaritekonsa jälkeen hän lievensi olevan tosiasian pelkäksi oletetuksi tosiasiaksi. Orleansin prinssit, jotka hän varovaisuussyistä oli toimittanut pois Bordeaux'sta, saivat nyt julkisesti lakia rikkoen venkeillä vapaasti Dreux'ssa. Myönnytykset, joista Thiers oli antanut toiveita Pariisin ja maaseudun edustajain kanssa

¹ Kohta vuoden 1871 maaliskuun 18. päivän jälkeen Lyonissa ja Marseillessa oli vallankumouksellisia kapinoita, joiden tarkoituksena oli Kommuunin julistaminen. Thiersin hallituksen toimesta kapinat kukistettiin. *Toim.*

pitämässään loputtomissa kokouksissa — niin kovin ristiriitaisia kuin hänen lupailunsa sävyiltään ja väriltään olivatkin —, päätyivät lopulta aina siihen, että hänen kostonsa rajoittuu todennäköisesti „kouralliseen rikoksellisia, jotka olivat osallistuneet Clément Thomas'n ja Lecomten murhaamiseen”. Sen ehtona oli täysin ymmärrettävästi se, että Pariisi ja Ranska tunnustavat herra Thiersin peruuttamattomasti tasavalloista parhaaksi, niin kuin hän itse oli vuonna 1830 tehnyt Louis Philippen suhteen. Ja nuo myönnytykset — hän ei tyytynyt vain huolehtimaan siitä, että ne tehtiin kyseenalaisiksi niissä virallisissa selityksissä, joita hänen ministerinsä antoivat niistä kansalliskokouksessa; ei, hän käytti myös Dufaureaan. Dufaure, tämä vanha orleanistiasianajaja, oli aina piiritystilan aikana ollut ylituomarina niinkuin nyt 1871 Thiersin aikana, niin myös 1839 Louis-Philippen aikana ja 1849 Louis Bonaparten presidenttinä ollessa. Silloin kun hän ei ollut ministerinä, hän kartutti rikkauksiaan puolustamalla Pariisin kapitalisteja ja hankki poliittista pääomaa puhumalla niitä lakeja vastaan, joita itse oli ollut säätämässä. Nyt, tyytymättä siihen, että ajoi kansalliskokouksessa läpi koko joukon sortolakeja, joiden avulla Pariisin kukistumisen jälkeen piti hävitettämän viimeisetkin tasavaltalaisen vapauden jäännökset Pariisista — hän osoitti jo ennakolta Pariisin kohtalon lyhentämällä mielestään kovin pitkäveiteistä oikeudenkäyntiä sota oikeuksissa ja saattamalla voimaan vastaleivotun drakonisen maastakarkotuslain. Lakkauttaessaan kuolemanrangaistuksen valtiorikoksista vuoden 1848 vallankumous oli korvannut sen maastakarkotuksella. Louis Napoleon ei uskaltanut ainakaan avoimesti entistää giljotiinin valtaa. Junkkerikokouksen, joka ei vielä rohennut edes vihjaillakaan sellaista, että pariisilaiset eivät olleet kapinallisia, vaan murhamiehiä, täytyi sen vuoksi Pariisiin kohdistuvassa alustavassa kostossaan rajoittaa Dufauren uuteen maastakarkotuslakiin. Näissä oloissa Thiersin olisi ollut mahdollonta jatkaa sovintokomediaansa näin kauan, jollei — mitä hän juuri tahtoi — se olisi saanut raivostumaan maajunkkereita, jotka tylsäjärkisyysessään eivät ymmärtäneet koko peliä eivätkä sitä, että hänen teeskentelynsä, vilpillisyytensä ja vitkuttelunsa oli välttämätöntä.

Pitäen silmällä tulevia huhtikuun 30. pn kunnallisvaaleja Thiers esitti 27. pnä erään suurista sovintonäytelmistään. Vuodattaessaan sentimentaalisia fraasejaan hän kesken kaiken huudahti kansalliskokouksen puhujalavalta: „On olemassa vain yksi salaliitto tasavaltaa vastaan — Pariisin salaliitto, joka pakottaa meidät vuodattamaan ranskalaisten verta. Toistan kuitenkin vielä ja vielä kerran: laskekoot syntiset aseensa ne, jotka niitä kantavat, ja rangaistuksen tulee heti estämään rauhanteko, jonka ulkopuolelle jää vain pieni rikollisjoukko.” Maajunkkerien

kiivaisiin välihuutoihin hän vastasi: „Sanokaa minulle, hyvät herrat, pyydän sitä hartaasti, olenko väärässä? Käykö teidän todella sääliksi, että saatoin sanoa totuuden mukaisesti, että rikollisia on vain kourallinen? Eikö se ole onni onnettomuudessamme, että sellaiset ihmiset, jotka saattoivat vuodattaa Clément Thomas'n ja kenraali Lecomten verta, ovat vain harvoja poikkeuksia?”

Ranska oli kuitenkin kuuro Thiersin puheille, joiden hän itseään imarrella luuli tehoavan kuin parlamentaarisen seireeninlaulun. Niistä 700 000 kunnanvaltuutetusta, jotka valittiin Ranskalle jääneissä 35 000 kunnassa, yhtyneiden legitimistien, orleanistien ja bonapartistien osalle tuli vajaat 8 000. Vaaleja seuranneiden täydennys- ja uusintavaalien tulos oli vielä epäsuotuisampi heille. Kansalliskokous, sen sijaan, että se olisi saanut maaseudulta niin kipeästi kaipaamaansa aineellista tukea, kadotti viimeisenkin oikeutensa esiintyä siveellisenä voimana: oikeutensa pitää itseään Ranskan yleisen tahdon ilmauksena. Ja tappion täydennykseksi Ranskan kaikkien kaupunkien vastavalitut valtuutetut uhkasivat kutsua koolle Bordeaux'hon kokouksen Versaillesin kansalliskokouksen vastapainoksi.

Näin ollen koitti kauan odotettu Bismarckin ratkaisevan esiintymisen hetki. Valtiaan äänellä hän käski Thiersiä lähettämään viivyttelämättä Frankfurtiin valtuutettuja lopullista rauhantekoa varten. Totellen nöyrästi herransa ja mestarinsa käskyä Thiers kiirehti lähettämään matkaan koetellun Jules Favrensa sekä tämän avuksi Pouyer-Quertier'n. Pouyer-Quertier, „etevä” rouenilainen puuvillatehtailija, joka oli toisen keisarikunnan innokas, jopa orjamainenkin kannattaja, ei ollut tuossa keisarikunnassa milloinkaan havainnut vääräksi mitään muuta, paitsi Englannin kanssa solmitun kauppasopimuksen, joka vahingoitti hänen omia tehtailijanjensa. Tuskin oli Thiers Bordeaux'ssa nimittänyt hänet rahaministeriksi, kun hän jo moitiskeli tuota „onnetonta” sopimusta, vihjaili, että se piakkoin puretaan, ja oli vielä niinkin hävytön, että yritti, joskin tuloksetta (koska oli tehnyt laskelmansa Bismarckia huomioonottamatta), saattaa heti jälleen voimaan Elsassia vastaan suunnatut vanhat suojelustullit, koska, kuten hän sanoi, mitkään voimassaolevat kansainväliset sopimukset eivät olleet estämässä sitä. Tämä mies, joka vastavallankumouksessa näki keinon työpalkkojen alentamiseksi Rouenissa ja ranskalaisten maakuntien luovuttamisessa keinon tavarainsa hintojen korottamiseksi Ranskassa,— eikö hän ollutkin kuin luotu kyllin arvoisaksi toveriksi Jules Favrelle tämän viimeisessä, koko hänen työnsä kruunaavassa petoksessa?

Kun tämä mainio valtuusmiespari saapui Frankfurtiin, Bismarck tiuskasi heille heti komennon: Joko keisarikunnan

entistäminen tai rauhanehtojeni ehdoton hyväksyminen! Näissä rauhanehdoissa vaadittiin sotakorvauksen maksuaikojen lyhentämistä ja Pariisiin linnoitusten jäämistä preussilaisten joukkojen miehittämissä niin kauaksi aikaa, kunnes Bismarck voi selittää olevansa tyytyväinen Ranskan asiointilaan. Täten Preussi tunnustettiin ylimmäksi erotuomariksi Ranskan sisäisissä asioissa! Bismarck puolestaan oli valmis Pariisiin likvidoimiseksi päästämään vankeudesta bonapartelaisarmeijan ja antamaan sille suoranaisiksi avuksi keisari Vilhelmin joukkoja. Sanansa vakuudeksi hän asetti ensimmäisen sotakorvauserän maksun riippuvaiseksi Pariisiin „rauhottamisesta”. Thiers ja hänen valtuusmiehensä ahmaisivat tietysti mielellään sellaisen syötin. He allekirjoittivat sopimuksen toukokuun 10. p:nä ja hankkivat sille kansalliskokouksen vahvistuksen jo toukokuun 21. p:nä.

Rauhanteon jälkeen siihen saakka, kunnes bonapartelaisjoukot saapuivat vankeudesta, Thiers tunsi olevansa pakotettu jatkaamaan sovintokomediaansa sitäkin suuremmalla syyllä, kun hänen tasavaltalaiset kätyrinsä kaipasivat kipeästi tekosyytä ummistaakseen silmänsä näkemästä Pariisin verilöylyn valmisteluja. Vielä toukokuun 8. p:nä vastasi hän eräälle sovintoa tahtovalle keskiluokan lähetystölle: „Hetimitä kun kapinalliset suostuvat antautumaan, Pariisiin portit tullaan avamaan viikoksi selko selälleen kaikille muille paitsi kenraalien Clément Thomas'n ja Lecomten murhaajille.”

Muutamaa päivää myöhemmin, kun maajunkkerit vaativat kiivastuneina häntä vastaamaan tästä lupauksesta, hän kieltäytyi kaikista selityksistä, huomauttaen kuitenkin paljonpuhuvasti: „Sanon teille, että joukossanne on malttamattomia, joilla on liian kiire. Heidän on odotettava vielä kahdeksan päivää; kahdeksan päivän kuluttua ei enää ole mitään vaaraa, ja tehtävä on silloin vastaava heidän rohkeuttaan ja heidän kykyjään.” Hetimitä kun MacMahon saattoi luvata, että hän pian marssii Pariisiin, Thiers selitti kansalliskokoukselle, että hän „astuu Pariisiin laki kädesään ja vaatii täyttä sovitusta niiltä kurjilta, jotka ovat vuodattaneet sotamiesten verta ja hävittäneet julkisia muistomerkkejä.” Kun ratkaisun hetki koitti, hän sanoi kansalliskokoukselle: „Olen oleva armoton”; Pariisille hän sanoi, että sen tuomio on julistettu, ja omille bonapartelaisille maantierosvoilleen, että heillä oli esivallan lupa kostaa Pariisille mielensä mukaan. Vihdoin, kun petos toukokuun 21. p:nä oli avannut Pariisin portit kenraali Douaylle, Thiers paljasti toukokuun 22. p:nä maajunkkereilleen sovintokomediansa „tarkoituksen”, jota nämä itsepintaisesti eivät olleet tahtoneet käsittää. „Muutamia päiviä sitten sanoin teille, että olemme lähestymässä *päämääräämme*; tänään tulin tänne sanoakseni teille, että *päämäärä* on saavutettu. Järjestys, oikeus ja sivilisaatio ovat vihdoinkin voittaneet.”

Niin, sitä se oli. Porvarillisen järjestelmän sivilisaatio ja oikeus esiintyvät todellisessa, pahaennustavassa valaistukses-
saan heti, kun tämän järjestelmän orjat nousevat kapinaan herrojaan vastaan. Silloin tuo sivistys ja oikeus muuttuu peittelemättömäksi raakalaisuudeksi ja laittomaksi kostoksi. Rikkauden anastajain ja sen tuottajain välisen luokkataistelun jokainen uusi kriisi osoittaa tuon tosiasian yhä näkyvämmiin. Vuoden 1871 sanoinkuvaamattoman halpamaisuuden rinnalla kalpenevat jopa nekin kauhuntyöt, jotka porvaristo suoritti kesä-
kuussa 1848. Siinä uhrautuvassa sankarillisuudessa, jota Parii-
sin väestö — miehet, vaimot ja lapset — osoitti jatkaessaan kah-
deksan päivää taisteluaan sen jälkeen, kun versaillesilaiset olivat murtautuneet Pariisiin, kuvastuu sen asian suuruus yhtä kirk-
kaasti kuin sotilaiden helvetillisissä teoissa kuvastuu, mitä on hengeltään se sivilisaatio, jonka palkattuja esitaistelijoita ja kos-
tattajia he olivat. Kunniata ansaitseva on tosiaan se sivilisaatio, jonka elinkysymyksenä oli se, mihin panna jo taistelun jälkeen tappamiensa ihmisten ruumisiröykkiöt!

Löytääksemme jotain, mikä vetää vertoja Thiersin ja hänen verikoiriensa edesottamuksille, meidän on palattava Sullan ja Rooman kummankin triumviraatin aikoihin. Samaa kylmävieristä joukkomurhaamista; samaa välinpitämättömyyttä ikään ja suku-
puoleen nähden murhatyössä; sama järjestelmällisyys vankien kiduttamisessa; samaa vainoamista, joka tällä kerralla kohdistuu kuitenkin kokonaista luokkaa vastaan; samaa hurjaa piilottautu-
neiden johtomiesten jahtaamista, jottei kukaan heistä pääsisi pakoon; samanlaista poliittisten ja persoonallisten vihamiesten ilmiantamista; samaa välinpitämättömyyttä hakattaessa ku-
liaaksi ihmisiä, joilla ei ollut mitään yhteyttä taisteluun. Ero on vain siinä, että roomalaisilla ei vielä ollut mitraljöösejä vangit-
tujen joukoittaista surmaamista varten ja että heillä ei ollut „kädessään lakia” eikä huulillaan sanaa „sivilisaatio”.

Ja näiden häpeätekojen jälkeen katsokaa tämän porvarillisen sivilisaation toistakin, vieläkin inhottavampaa puolta, jota sen oma sanomalehdistö on kuvannut!

Eriään lontoolaisen tory-puolueen lehden Pariisin kirjeenvaihtaja kirjoittaa: „Kauempana kajahtelee vielä yksityisiä laukauksia; oman onnensa nojaan jätetyt haavoittuneet tekevät kuolemaa Père Lachaisen hautausmaalla; 6 000 kapinallista harhailee epätoivon kuolemantuskassa katakombien salakäytävissä ja kaduilla näkee ajettavan onnettomia, jotka sitten ammutaan joukoittain mitraljööseillä. On kuohuttavaa nähdä samaan aikaan, miten kahvilat ovat tupaten täynnä absintinjuojia, biljardin- ja dominonpelaajia, nähdä, miten kokotit maleksivat pitkin bulevardeja, ja kuulla, miten äänekäs mässäyksen humu kaikuu

loistoravintolain yksityishuoneista rikkoen öisen hiljaisuuden". Herra Edouard Hervé kirjoittaa Kommuunin lakkauttamassa versaillesilaisten „Journal de Paris” lehdessä: „Tapa, millä Pariisin väestö (!) eilen ilmaisi tyytyväisyytensä, oli tosiaankin enemmän kuin kevytmielinen, ja me pelkäämme, että tilanne ajan oloon pahenee. Pariisi on nyt juhla-asussa, mikä totisesti on sopimatonta, ja siitä on tehtävä loppu, ellemme halua, että meitä tullaan nimittämään „rappioajan pariisilaisiksi””. Ja sitten hän lainaa Tacitukselta seuraavan kohdan: „Ja kuitenkin tuon hirvittävän taistelun jälkeisenä aamuna ja jopa ennen taistelun päättymistäkin halpamainen ja irstaileva Rooma alkoi jälleen rypeä siinä hekuman suossa, joka mädätti sen ruumiin ja tahrasi sen sielun — alibi proelia et vulnera, alibi balnea popinaeque (täällä taisteluja ja haavoja, tuolla kylpylöitä ja ravintoloita).” — Herra Hervé unohtaa vain, että „Pariisin väestö”, josta hän puhuu, on Thiersin Pariisin väkeä, niitä ranskalaisfiluureja, jotka joukoittain palasivat Versaillesista, Saint-Denis’stä, Rueil’sta ja Saint-Germainistä, todella „rappioajan Pariisi”.

Tämä työn orjuutukseen perustuva häpeällinen sivilisaatio, joka kerta kun se juhlii uuden paremman yhteiskunnan uhrautuvaisista esitaisteliijoista saamaansa veristä voittoa, vaimentaa teurasuhriensa huudot vainohuudoilla ja parjauksella, joka toistuu kaikuna kautta maailman. Kommuunin valoisa työläisten Pariisi muuttuu „järjestyksen” verikoirien käsissä äkkiä joksikin paholaisten pesäksi. Entä mitä tämä tavaton muutos todistaa kaikkien maiden porvarien mielestä? Ei muuta kuin että Kommuuni oli tehnyt salaliiton sivilisaatiota vastaan! Pariisin kansa uhraa antaumuksellisesti henkensä Kommuunin puolesta; missään aikaisemmassa taistelussa surmansa saaneiden lukumäärä ei ole ollut niin suuri. Mitä se todistaa? Ei muuta kuin että Kommuuni ei ollut kansan oma hallitus, vaan pienen rikolliskoplan väkivaltaa! Pariisin naiset antavat ilomielin elämänsä barrikadeilla ja mestauspaikoilla. Mitä se todistaa? Ei muuta kuin että Kommuunin pahahenki oli tehnyt heistä Megeiroita ja Hekateita! Kommuunin maltillisuutta, jota se osoitti kaksikuukautisen ehdottoman herruutensa aikana, voidaan verrata vain siihen sankaruuteen, jota se osoitti puolustautuessaan. Mitä se todistaa? Ei muuta kuin että Kommuuni kahden kuukauden ajan visusti salasi maltillisuuden ja inhimillisyyden naamarilla perkeleellisen verenhimonsa päästäkseen sen kuolinkamppailun hetkellä valloilleen!

Työläisten Pariisin puolustautuessa sankarillisen itseuhrautuvaisesti joutui samalla liekkien saaliiksi rakennuksia ja muistomerkkejä. Kun proletariaatin orjuuttajat raatelevat palasiksi sen elävää ruumista, niin älkööt luulko, että he saavat voittokulussa palata asuinsijainsa koskemattomien seinien sisälle. Versaille-

sin hallitus huutaa: „Murhapolttol! ja kuiskaa tuon iskusanan kaikille kätyreilleen etäisimpiä kyliä myöten, jotta sen vastustajia vainottaisiin epäilytinä ammattimurhapolttajiksi. Koko maailman porvaristo katselee mielellään taistelun jälkeän suoritettoa joukkoteurastusta, mutta kauhistuu kodin „häpäisemistä”!

Kun hallitukset antavat sotalaivastoilleen virallisen luvan „tappaa, polttaa ja hävittää”, niin onko se lupa murhapolttolihin? Kun brittiläiset joukot hillittömyydessään polttivat Washingtonin Kapitolin ja Kiinan keisarin kesäpalatsin, niin oliko se murhapolttol? Kun preussilaiset, ei suinkaan sotilaallisista syistä, vaan pelkästään vihoissaan ja kostonhimossaan, paloöljyä käyttäen polttivat kaupunkoja, kuten esim. Chateaudunin, ja lukemattomia kyliä, niin oliko se murhapolttol? Kun Thiers kuusi viikkoa pommitti Pariisia vakuuttaen, että hän tahtoi syyttää vain sellaiset talot, missä oli ihmisiä, niin oliko se murhapolttol? Sodassa on tuli täysin oikeellinen ase. Rakennuksia, jotka vihollinen on miehittänyt, pommitetaan tarkoituksena syyttää ne palamaan. Jos puolustajain täytyy ne jättää, he itse syyttävät ne palamaan, jotta hyökkääjä ei voisi käyttää niitä tukikohtina. Poroksi polttaminen on aina ollut maailman kaikkien säännöllisten armeijain taistelurintamilla sijainneitten rakennusten ehdottomana kohtalona. Mutta sodassa, jota sorretut käyvät sortajiaan vastaan ja joka on historian ainoaa oikeutettua sotaa, sellaista ei millään muotoa saisi tapahtua! Kommuuni käytti tulta puolustuskeinoon tämän sanan ahtaimmassa merkityksessä. Se käytti sitä sulkeakseen versailleslaisten joukoilta ne pitkät, suorat kadut, joita Haussmann oli tarkoituksellisesti aukonut tykkitalta varten; se käytti tulta turvatakseen peräytymisensä, samoin kuin versaillesilaiset hyökätessään käyttivät granaatteja, jotka hävittivät vähintään yhtä paljon taloja kuin Kommuunin tuli. Nytkin on yhä kiistanalaista, mitkä talot olivat puolustajien ja mitkä hyökkääjien syyttämiä. Ja puolustajat turvautuivat tulenkäyttöön vasta sitten, kun versaillesilaiset joukot jo olivat aloittaneet vankiensä joukkomurhaamisen.— Lisäksi Kommuuni oli jo aikoja ennen ilmoittanut julkisesti, että se äärimmäisyyksiin pakotettuna tulisi hautaantumaan Pariisin raunioihin ja tekemään Pariisista toisen Moskovan; niinhän puolustushallituskin oli aikoinaan luvannut tehdä, tosin vain petoksensa peittämiseksi. Juuri tätä tarkoitusta varten Trochu oli hankkinut tarpeellisen määrän paloöljyä. Kommuuni tiesi, että sen vastustajat eivät rahtuakaan piittäneet Pariisin väestön hengestä, mutta omista Pariisissa olevista rakennuksistaan he kylläkin olivat huolissaan. Ja Thiers puolestaan oli selittänyt, että hän on kostava säälimättömästi. Heti kun toisaalta hänen armeijansa oli taisteluvälmiinä ja toisaalta preussilaiset olivat katkaisseet ulospääsytiet, hän huudahti: „Tulen olemaan säälimätön! Rangaistus on

oleva täydellinen, oikeus ankara.” Jos Pariisin työläisten teot olivat vandalismia, niin ne olivat epätoivoista puolustautumisvandalismia eivätkä voitonriemun vandalismia, jollaiseen kristityt syyllistyivät hävittäessään pakanallisen antiikin todella korvaamattomia taideteoksia; ja yksinpä tämänkin vandalismin ovat historioitsijat selittäneet oikeutetuksi välttämättömänä ja suhteellisesti vähäpätöisenä momenttina uuden, nousevan yhteiskunnan ja vanhan, häviävän yhteiskunnan välisessä jättiläis-taistelussa. Ja vielä vähemmän muistutti Kommuunin vandalismi Haussmannin vandalismia, joka hävitti historiallisen Pariisin tehdäkseen tilaa veijarien Pariisille.

Entä Kommuunin suorittama kuudenkymmenen neljän panttivan- gin ja erikoisesti Pariisin arkkipiispan surmaaminen! — Porvaristo ja sen armeija olivat kesäkuussa 1848 ottaneet uudelleen käytäntöön jo aikoja sitten sodankäynnistä hävinneen tavan — turvattomien vankien ampumisen. Tätä raakamaista tapaa on sittemmin suuremmassa tai vähemmässä määrässä käytetty nujerrettaessa kansankapinoita Euroopassa ja Intiassa, mikä todistaa sen olleen todellista „sivilisaation edistymistä”! Toisaalta preussilaiset olivat Ranskassa herättäneet jälleen henkiin tavan ottaa panttivankeja — viattomia ihmisiä, jotka hengellään vastasivat heille muiden töistä. Kun Thiers, kuten olemme nähneet, jo heti sodan alussa otti käytäntöön inhimillisen tavan ampua vangiksi joutuneita kommunardeja, niin Kommuunilla ei puolestaan ollut muuta keinoa suojata näiden vankien henkeä kuin ottaa preussilaisten tapaan panttivankeja. Mutta näiden panttivankeiden elämä oli jo moneen kertaan menetetty, koska versaillesilaiset jatkuvasti ampuivat vankejaan. Miten voitiin heitä enää kauemmin säästää sen verilöylyn jälkeen, jolla MacMahonin pretoriaanit¹ juhlivat Pariisiin- tuloaan? Pitikö porvaristohallituksen hillitöntä raakuutta vastaan suunnatun viimeisenkin vastatoimenpiteen — panttivankeiden otta- misen — jäädä vain pelkäksi leikinteoksi? Piispa Darboyn todelli- nen murhaaja on Thiers. Kommuuni oli kerran toisensa jälkeen tarjoutunut vaihtamaan arkkipiispan ja päälle päätteeksi koko joukon muita pappeja yksistään Blanquiin, jonka Thiers oli pidittänyt. Thiers kieltäytyi itsepintaisesti. Hän tiesi, että anta- malla Blanquin hän antaisi Kommuunille pään, kun sitä vastoin arkkipiispa palvelisi hänen tarkoituksiaan parhaiten — ruumiina. Thiers matki tässä tapauksessa Cavaignacia. Minkä hirmuhuu- don päästivätäkään kesäkuussa 1848 Cavaignac ja hänen järjes- tysmiehensä leimatessaan kapinalliset arkkipiispa Affren mur-

¹ Pretoriaaneiksi sanottiin muinaisessa Roomassa sotapäällikön tai keisarin omaa ja hänen ylläpitämäänsä henkivartijakaartiä, joka nautti eri- laisia etuoikeuksia. Tässä tarkoitetaan pretoriaaneilla Versaillesin sota- väkeä. *Toim.*

haajiksi! Ja kuitenkin he tiesivät vallan hyvin, että arkkipiispan olivat ampuneet järjestyspuolueen sotamiehet. Jacquemet, arkkipiispan pääapulainen, oli välittömästi tuon teon jälkeen antanut heille siitä julkisen todistuksensa.

Koko tämä parjauksen kampanja, jonka järjestyspuolue on aina verijuhliensa jälkeen aloittanut uhrejansa vastaan, todistaa vain sitä, että nykyinen porvari pitää itseään entisen feodaaliherran laillisena seuraajana, feodaaliherran, joka katsoi olevansa oikeutettu käyttämään plebeijejä vastaan mitä hyvänsä asetta, jota vastoin jonkin aseiden oleminen plebeijien käsissä oli jo sellaisenaan rikos.

Vallassaolevan luokan salaliitto vallankumouksen kukistamiseksi muukalaisvalloittajan turvin käydyn kansalaissodan avulla, salaliitto, jonka jälkiä olemme seuranneet syyskuulta alkaen aina siihen asti, kunnes MacMahonin pretoriaanit marssivat St. Cloud'n portista kaupunkiin — tämä salaliitto huippeni Pariisin verilöylyksi. Bismarck katselee tyytyväisenä Pariisin rauhioita pitäen niitä ehkä „ensimmäisenä eränä” siitä yleisestä suurkaupunkien hävityksestä, jota hän oli hartaasti toivonut jo ollessaan vain tavallinen maajunkkeri Preussin vuoden 1849 „Chambre introuvablessa”. Hän katselee tyytyväisenä Pariisin proletarienin ruumiita. Hänestä se ei ole vain vallankumouksen poisjuurimista, vaan samalla myös Ranskan poisjuurimista, jolta nyt tosiaankin on katkaistu kaula, vieläpä Ranskan oman hallituksen toimesta. Pintapuolisena, kuten kaikki menestyvät valtiomiehet, hän näkee vain tämän valtavan historiallisen tapahtuman ulkokuoren. Onko milloinkaan aikaisemmin historian näyttämöllä esiintynyt voittajaa, joka olisi kruunannut voittonsa esiintymällä ei ainoastaan voitettun hallituksen santarmina, vaan vieläpä palkattuna salamurhaajana? Preussin ja Pariisin Kommuunin välillä ei ollut sotaa. Päinvastoin, Kommuuni oli hyväksynyt rauhan ennakkoehdot ja Preussi oli julistautunut puolueettomaksi. Preussi ei siis ollut sotaikäyvä puoli. Se toimi kuin salamurhaaja, pelkurimainen salamurhaaja, koska se ei antautunut mihinkään vaaraan, kuin palkattu salamurhaaja, koska se jo ennakolta oli tehnyt 500 miljoonan suuruisen verirahan suorittamisen riippuvaiseksi Pariisin kukistamisesta. Ja niin tuli vihdoinkin ilmi tuon sodan todellinen luonne, sodan, jonka kaitselmus oli järjestänyt kurittaakseen hurskaan ja siveellisen Saksan avulla jumalatonta ja irstailevaa Ranskaa! Ja tämä, yksinpä muinaisajankin juristien kannalta katsoen ennenkuulumaton kansainvälisen oikeuden loukkaaminen, minkä olisi pitänyt saada Euroopan „sivistyneet” hallitukset julistamaan kansainkiroukseen pelkkänä Pietarin hallituksen aseena ollut rikollinen Preussi, on sen sijaan pannut ne vain harkitsemaan, eikö olisi syytä jättää Versaillesin pyövelin käsiin niitäkin

harvoja teurasuhreja, joiden oli onnistunut paeta Pariisia ympäröineen kaksinkertaisen vartioketjun läpi!

Sellainen ennenkuulumaton tapaus, että uuden ajan valtavimman sodan jälkeen voittanut ja voitettu armeija liittoutuvat teurastaakseen yhdessä proletariaattia, ei todista, kuten Bismarck uskoi, nousemaan pyrkivän uuden yhteiskunnan lopullista kukistamista, vaan se todistaa vanhan porvarillisen yhteiskunnan täydellistä lahoamista. Suurimpana herooisena nousuna, mihin tämä vanha yhteiskunta vielä kykeni, oli kansallinen sota, ja sekin osoittautuu nyt pelkäksi hallituksen huijaukseksi, jonka ainoana tarkoituksena oli lykätä tuonnemmaksi luokkataistelua ja josta luovuttiin heti kun luokkataistelu kärjistyi kansalais-sodaksi. Luokkaherruus ei enään kykene piiloutumaan kansalliseen univormuun; kansalliset hallitukset ovat *yksimielisiä* vastustaessaan proletariaattia!

Vuoden 1871 helluntain jälkeen ei voi enää olla rauhaa eikä aselepoa Ranskan työläisten ja heidän työntuotteidensa anastajain välillä. Palkkasotaväen rautakoura saattanee ehkä jonkin aikaa pitää molemmat luokat samassa puristuksessa. Mutta niiden taistelu on puhkeava uudelleen ja laajeneva yhä enemmän, eikä voi olla mitään epäilystä siitä, kuka on oleva lopullinen voittaja — harvalukuiset anastajat vaiko valtavana enemmistönä olevat työtätekevät. Ja Ranskan työläiset muodostavat vain koko nykyajan proletariaatin etujoukon.

Samalla kun Euroopan hallitukset ovat Pariisiin suhteen osoittaneet luokkaherruuden kansainvälisen luonteen, ne parkuvat, että Kansainvälinen Työväenliitto — työn kansainvälinen järjestö pääoman yleismaailmallista salaliittoa vastaan — on tämän kaiken onnettomuuden pääsyy. Thiers on syyttänyt sitä työn hirmuvaltiaaksi, joka esittää itsensä työn vapauttajaksi. Picard on käskenyt katkaisemaan Internationalen ranskalaisen osaston kaikki yhteydet ulkomaisiin Internationalen osastoihin; kreivi Jaubert, vuoden 1835 aikainen Thiersin vanha, muumioksi muuttunut rikostoveri, on julistanut, että kaikkien hallitusten päätehtävä on hävittää perinjuurin Internationale. Kansalliskouksen maajunkkerit ulvovat kuorossa sitä vastaan, ja koko Euroopan lehdistö yhtyy tähän kuoroon. Eräs arvossapidetty ranskalainen kirjailija, jolla ei ole mitään yhteyttä Liittoomme on sanonut: „Kansalliskaartin keskuskomitean jäsenet ja suurin osa Kommuunin jäsenistä ovat Kansainvälisen Työväenliiton toimeliaimpia, ymmärtäväisimpiä ja tarmokkaimpia päitä... henkilöitä, jotka ovat ehdottoman rehellisiä, vilpittömiä, ymmärtäväisiä, täynnä innostusta, puhtaita ja kiihkomielisiä tämän sanan *myönteisessä* merkityksessä”. Poliisihengen kylästävä porvarin järki kuvittelee tietysti Kansainvälistä Työväenliittoa eräänlaiseksi salaseuraksi, jonka keskusvirasto aika ajoin komentaa

toimeenpanemaan kapinoita milloin missäkin maassa. Yhdistyksemme on itse asiassa kuitenkin vain kansainvälinen side, joka yhdistää sivistyneen maailman eri maiden edistyneimmät työläiset. Missä tahansa, missä muodossa tahansa ja missä oloissa tahansa luokkataistelu kulloinkin ilmeneekin, niin on luonnollista, että Liittomme jäsenet ovat eturivissä. Maaperänä, jossa Liittomme kasvaa, on itse nykyaikainen yhteiskunta. Tätä Liittoa ei voida hävittää, vuodatettakoon verta miten paljon tahansa. Hävittääkseen sen hallitusten täytyisi ennen kaikkea hävittää työhön kohdistuva pääoman pakkovalta, siis oman loismaisen olemassaolonsa edellytys.

Työläisten Pariisia ja sen Kommuunia tullaan aina juhlimaan uuden yhteiskunnan mainehikkaana airueena. Sen marttyyrien muisto tulee aina säilymään työväenluokan sydämessä. Sen pyövelit historia on jo nyt naulinnut siihen häpeäpaaluun, josta heitä eivät pysty vapauttamaan heidän pappiensa mitkään rukoukset.

Lontoo, toukokuun 30. pnä 1871

Liitteitä

I

„Vankikolonna pysäytettiin Avenue Uhrich-kadulla ja rivistettiin neli- ja viisihenkiisiin riveihin jalkakäytävälle, rintama kadulle päin. Kenraali, markiisi de Galliffet, ja hänen esikuntansa laskeutuivat alas ratsujen selästä ja tarkastivat rivistön alkaen vasemmalta siiveltä. Kenraali kulki vitkaan rivejä tarkastellen; silloin tällöin hän pysähtyi, kosketti jotakuta miestä olkapäähän tai viittasi jonkun miehen taemmista riveistä esiin. Tällä tavoin valikoidut siirrettiin enimmäkseen sen pitemmittä puheitta keskikadulle, missä heistä pian muodostui erillinen ryhmä... Oli ilmeistä, että tässä oli melkoinen sija erehdyksille. Eräs ratsastava upseeri kiinnitti kenraalin huomiota erääseen mieheen ja naiseen, syyttäen heitä jostakin erikoisesta pahasta työstä. Nainen syöksyi esiin riveistä, lankesi polvilleen ja kädet ojennettuina vakuutti kiihkeästi olevansa viaton. Kenraali odotti hetkisen ja sanoi sitten täysin levollisin ilmein ja asentoaan muuttamatta: „Rouva, olen käynyt kaikissa Pariisin teattereissa, ei maksa vaivaa näytellä huvinäytelmää (il ne vaut pas le peine de jouer la comédie)” ...Tuona päivänä kenenkään ei ollut hyvä olla vierustoveriaan huomattavasti isompi, likaisempi, puhtaampi, vanhempi tai rumempi. Erään miehen suhteen huomasi erikoisesti, että nopeasta lähdistään tästä maallisesta murheenlaaksoista hänen oli kiittäminen ilmeisestikin vain sisäänlyötyä

nenäänsä... Kun tällä tavoin oli valikoitu toista sataa henkeä ja eräs sotilasryhmä määrätty ampumaan, muu vankikolonna marssi edelleen, noiden valikoitujen jäädessä paikalle. Muutamia minuutteja myöhemmin alkoi takanamme kuulua amuntaa, jota — lyhyin väliajoin — kesti yli neljännestunnin. Se oli näiden umpimähkään tuomittujen teloitusta.”— Pariisin kirjeenvaihtaja, „Daily News”, kesäkuun 8. pnä.— Tämä Galliffet, „vaimonsa Alfons, vaimonsa, joka oli niin tunnettu ruumiinsa häpeämättömästä näytteille asettamisesta toisen keisarikunnan orgioissa”, oli sodan aikana tunnettu ranskalaisen vänrikki Pistorin nimellä.

„Varovainen „Tems”¹ lehti, joka ei suinkaan ole sensaatiohaluinen, on julkaissut hirvittävän kertomuksen ihmisistä, jotka puolikuoliaiksi ammuttuina haudattiin ennen kuolemaansa. St. Jacques-la-Bouchièrin luona olevalle aukiolle haudattiin suuri joukko ihmisiä, joista monet peitettiin vain ohuella multakerroksella. Päivällä katuhälinä voitti kaikki muut äänet, mutta yön hiljaisuudessa herätti läheisten talojen asukkaat hiljainen voihekina, ja aamulla nähtiin nyrkkiin puristetun käden pistävän esiin maasta. Tästä oli seurauksena, että ruumiit käskettiin kaivamaan uudelleen esiin... En epäile lainkaan sitä, että monia haavoittuneita haudattiin elävältä. Erään tapauksen voin todistaa. Kun Brunel rakastettuineen toukokuun 24. pnä ammuttiin erään talon pihalla Vendôme-torin varrella, jätettiin heidät siihen 27. pn iltaan asti. Kun vihdoinkin tultiin korjamaan ruumiita, huomattiin naisen vielä elävän ja hänet vietiin sidottavaksi. Vaikka häneen oli sattunut neljä kuulaa, ei hänellä enää ole hengenvaaraa.” Pariisin kirjeenvaihtaja, „Evening Standard”, kesäkuun 8. pnä.

II

Seuraava kirje julkaistiin Lontoon „Timesissa”² kesäkuun 13. pnä.

„Timesin” toimittajalle.

Hyvä Herra!

Kesäkuun 6. pnä 1871 on herra Jules Favre lähettänyt kaikille Euroopan valloille kiertokirjeen, missä hän kehottaa niitä vainoamaan Kansainvälistä Työväenliittoa ja tekemään siitä lopun. Muutamat huomautukset riittänevät osoittamaan tämän asiakirjan oikean laadun.

¹ „Tems” („Aika”) — suuntaukseltaan liberaalinen jokapäiväinen vaikutusvaltainen ranskalainen lehti, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1861 vuoteen 1943. *Toim.*

² „Times” („Ajat”) — vaikutusvaltainen englantilainen suurlehti; perustettu 1788; 1870-luvulla oli suuntaukseltaan liberaalinen. *Toim.*

Jo Sääntöjemme johdannossa on ilmoitettu, että Internationale perustettiin syyskuun 28. p:nä 1864 julkisessa kokouksessa, joka pidettiin St. Martin's Hallissa, Long Acressa, Lontoossa. Syistä, jotka hän itse parhaiten tuntenee, Jules Favre siirtää sen perustamisajan vuoteen 1862.

Valaistakseen pariaatteitamme hän väittää esittävänsä otteita „sen (Internationalen) maaliskuun 25. p:nä 1869 julkaisemasta lentolehtisestä.” Entä minkä hän esittää? Erään Internationalen kuulumattoman yhdistyksen lentolehtisen. Tämäntapaisiin manöövereihin hän turvautui jo puolustaessaan vielä verraten nuorena asianajajana pariisilaista „National” lehteä, jota vastaan Cabet oli nostanut kanteen parjauksesta. Silloin hän väitti lukevansa otteita Cabet'n lentokirjasista, vaikka lukikin omia väliin kirjoittamiaan lauseita. Tämä silmäkääntötempu paljastettiin kuitenkin oikeuden istunnossa ja, ellei Cabet olisi ollut niin sääliväinen, Favrea olisi rangaistu erottamalla hänet Pariisin asianajajakunnasta. Mikään niistä asiakirjoista, jotka hän esittää Internationalen asiakirjoiksi, ei ole Internationalen. Niinpä hän esim. sanoo: „Allianssi julistaa itsensä ateistiseksi, sanoo Lontoossa heinäkuussa 1869 perustettu Pääneuvosto.” Pääneuvosto ei ole milloinkaan julkaissut sellaista asiakirjaa. Päinvastoin se julkaisi asiakirjan, jossa annuloitiin ne Allianssin — geneveläisen „L'Alliance de la Démocratie Socialiste” järjestön — perussäännöt, joita Jules Favre siteeraa.

Kiertokirjeessään, mikä on muka osaksi suunnattu myös keisarikuntaa vastaan, Jules Favre kertailee Internationalea vastaan vain niitä keisarikunnan yleisten syyttäjien poliisitaruja, jotka tuon samaisen keisarikunnan tuomioistuintenkin edessä ovat rauenneet omaan tyhjyyteensä.

On tunnettua, että Internationalen Pääneuvosto molemmissa (heinäkuussa ja syyskuussa 1870 julkaisemissaan) silloista sotaa koskevissa adresseissaan paljasti Ranskaan kohdistuvat Preussin valloitus suunnitelmat. Herra Reitlinger, Jules Favren yksityissihteeri, kääntyi myöhemmin, mutta luonnollisesti turhaan, Pääneuvoston eräiden jäsenten puoleen pyytäen, että Pääneuvosto järjestäisi Bismarckia vastaan joukkomielenosoituksen kansallisen puolustuksen hallituksen hyväksi; erikoisesti pyydettiin, ettei tällöin puhuttaisi mitään tasavallasta. Jules Favren odotetun Lontooseen saapumisen yhteydessä tapahtuvan joukkomielenosoituksen valmistelut suoritettiin varmaankin mitä parhaimmassa tarkoituksessa, mutta vastoin Pääneuvoston tahtoa, sillä Pääneuvosto syyskuun 9. p:nä antamassaan adressissa oli selvästi ja ennakoilta varoittanut Pariisin työläisiä Jules Favresta ja hänen tovereistaan.

Mitä sanoisi Jules Favre, jos Internationalen Pääneuvosto vuorostaan lähettäisi Jules Favrea koskevan kiertokirjelmän kaikille Euroopan hallituksille, kehottaen niitä kiinnittämään erikoista huomiota asiakirjoihin, jotka herra Milliè-re-vainaja julkaisi Pariisissa?

Kunnioittaen, Teidän nöyrin palvelijanne

John Hales

Kansainvälisen Työväenliiton
Pääneuvoston sihteeri

256, High Holborn, W. C., Lontoo, kesäkuun 12. pnä 1871

Artikkelissaan „Kansainvälinen Liitto ja sen päämäärät” lontoolainen „Spectator” hurskaana ilmiantajana siteeraa muita samantapaisia temppuja käyttäen ja jopa täydellisemminkin kuin Jules Favre yllämainittua „Allianssin” asiakirjaa muka Internationalen tuotteena. Hän tekee sen yksitoista päivää sen jälkeen, kun ylläoleva oikaisu oli julkaistu „Timesissa”. Tämä ei meitä ihmetytä. Jo Fredrik Suuri tapasi sanoa, että kaikista jesuiitoista protestanttiset ovat pahimpia.

Kirjoittanut K. Marx huhti- — maaliskuussa 1871, vahvistettu Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston istunnossa touko-kuun 30. pnä 1871

Julkaistiin ensi kerran erillisenä kirjasena Lontoossa 1871 englannin kielellä. Ilmestyi samaan aikaan myös saksaksi ja ranskaksi

Saksankielinen teksti julkaistiin erillisenä kirjasena Engelsin toimittamana ja hänen johdannollaan varustettuna Berliinissä 1891

Julkaistaan vuonna 1891 ilmestyneen saksalaisen painoksen tekstin mukaan Suomennos saksasta